

**Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce
na lata 2023 - 2030**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
1. Podstawa prawna	4
2. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	6
2.1 Spójność dokumentu w skali makro	6
2.2 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy	11
3. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	17
3.1 Charakterystyka gminy Tyszowce	17
3.2 Podsumowanie charakterystyki	30
3.3 Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	38
3.4 Sfera społeczna	43
3.5 Sfera gospodarcza	50
3.6 Sfera środowiskowa	51
3.7 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	52
3.8 Strefa techniczna	54
3.9 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	55
4. Diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji	62
4.1 Obszar rewitalizacji Tyszowce	62
4.2 Potencjały obszaru rewitalizacji	66
5. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	67
6. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	68
7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	73
7.1 Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	73
7.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	118
8. Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych	120
8.1 Komplementarność przestrzenna	120
8.2 Komplementarność problemowa	120
8.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	121
8.4 Komplementarność w zakresie ustawy o dostępności z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	121
8.5 Komplementarność międzyokresowa	122
8.6 Komplementarność źródeł finansowania	124
8.7 Podsumowanie komplementarności	127
8.8 Mechanizmy integracji	133
9. Indykatywne ramy finansowe	134
10. Opis struktury zarządzania	136
11. System monitoringu i ewaluacji	138
11.1 Monitoring	138
11.2 Ewaluacja	139
11.3 Aktualizacja GPR	140
11.4 Harmonogram realizacji	141
11.5 Koszty zarządzania	141
11.6 Wskaźniki realizacji	141
12. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej	142
13. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	145
14. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	145
15. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	147
15.1 Specjalna strefa rewitalizacji	147
15.2 niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	147
15.3 niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	147

16. GPR jako strategia IIT	147
17. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	150
Spis rysunków, tabel i wykresów	159

WPROWADZENIE

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 został opracowany na podstawie Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami ustawy rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji

GPR zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji jest narzędziem służącym do tworzenia warunków i koordynowania procesu rewitalizacji, który to proces stanowi zadanie własne gminy. Gmina Tyszowce przystępując do przeprowadzenia rewitalizacji, zgodnie z przepisami ustawy, zobowiązana jest do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar może zostać wskazany jako obszar zdegradowany, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- technicznych (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar cechujący się szczególną koncentracją wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Efektem prac analitycznych i badawczych było wyłonienie obszaru rewitalizacji, który jest zawężony w stosunku do obszaru zdegradowanego i obejmuje miejscowość Tyszowce bez części ulicy Wielkiej (nr 101, 101a i 101b) oraz części ulicy Słonecznej (nr 7,11, 17,23).

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego. Po pierwsze proces rewitalizacji powinien

być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako Strona | 6 szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą. Po drugie, proces rewitalizacji powinien być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze gminy, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy. Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

1. PODSTAWA PRAWNA

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 (GPR) został opracowany na podstawie Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.). Dokument stanowi wieloletni program działań gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do jego zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Przed opracowaniem GPR dokonano delimitacji obszaru zdegradowanego na podstawie szczegółowych badań czynników mających wpływ na rozwój poszczególnych części gminy oraz wyników badań prowadzonych wśród mieszkańców. Dla skutecznego przeprowadzenia procesu wykorzystano podział gminy na sołectwa. Następnie dokonano analizy porównawczej w obrębie wyłonionych jednostek, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na odnotowywane negatywne zjawiska społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Przyjęte założenia metodologiczne pozwoliły na delimitację obszaru kryzysowego. Jego powierzchnia i kształt wynikają z jednej strony z przeprowadzonej diagnozy, z drugiej są efektem ograniczeń określonych w ustawie o rewitalizacji, precyzujących maksymalną liczbę ludności (30%) i powierzchni gminy (20%), którymi może zostać objęty obszar rewitalizacji. W efekcie przeprowadzonych prac diagnostycznych wyznaczono jeden obszar rewitalizacji miejscowość Tyszowce bez części ulicy Wielkiej (nr 101, 101a i 101b) oraz części ulicy Słonecznej (nr 7,11, 17,23).

Wyznaczone obszary poddane zostały konsultacjom społecznym, a następnie Rada Miejska Gminy Tyszowce podjęła uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Tyszowce. (Uchwała Nr XLV/333/2023 Rady Miejskiej Gminy Tyszowce z dnia 13 czerwca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Tyszowce).

2. POWIĄZANIA GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

2.1 SPÓJNOŚĆ DOKUMENTU W SKALI MAKRO

Niniejsze opracowanie jest w pełni zgodne z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w poniżej zestawionych dokumentach.

Komplementarność z dokumentami na poziomie krajowym

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. KSRR to zbiór wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej przez rząd zarówno wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Głównym celem jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego kraju, co stworzy warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

- Cel 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
- Cel 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
- Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5). Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r.

Cele i zadania:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
 - Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji
 - Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych
 - Przemiany strukturalne sektora
 - Nowe formy działania i współpracy
 - Nowoczesne instrumenty wsparcia
 - Trwałe zwiększanie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych
 - Zwiększanie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki
 - Zwiększanie towarów zaawansowanych technologicznie
2.
 - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy
 - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów

- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe
- Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania

3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu

- Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli
- Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne- dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw
- Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
- Cyfrowe państwo usługowe
- Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne
- Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

GPR jest zbieżny z celami Strategii. Cel strategiczny 1 GPR zakłada rozwój kapitału społecznego i jest zgodny z celem 2 Strategii Rozwój społeczny wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Cele i zadania:

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Cel strategiczny 1: Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych

Cele operacyjne:

- Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych
- Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne
- Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym
- Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych

Cel strategiczny 2: Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych

Cele operacyjne:

- Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej

- Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych)
- Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
- Ochrona walorów środowiska

Cel strategiczny 3: Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu

Cele operacyjne:

- Wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz wspieranie transferu wiedzy i technologii
- Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw
- Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej o
Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

Cel strategiczny 4: Wzmacnianie kapitału społecznego

Cele operacyjne:

- Rozwijanie kapitału ludzkiego
- Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych
- Włączenie i integracja społeczna
- Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej
- Bezpieczeństwo publiczne
- Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzani

Sejmik Województwa Lubelskiego uchwalił Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku (SWRL) 29 marca 2021 r. Stanowi ona najważniejszy dokument strategiczny tego regionu i określa wizję, cele oraz kierunki działań na najbliższe lata. Strategia proponuje zasadniczą zmianę podejścia do programowania rozwoju województwa lubelskiego, w którym przyjęto model zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju. Określona w Strategii wizja rozwoju oraz cele strategiczne wynikają z rozpoznania realnych, najważniejszych wyzwań, potrzeb i oczekiwań mieszkańców regionu. Przeprowadzona analiza wykazuje zbieżność pomiędzy zaproponowanymi w GPR celami i kierunkami działań a postulatami i zapisami SRWL2030. Oba dokumenty kładą nacisk na konieczność wdrożenia działań na rzecz integracji społecznej i podnoszenia kapitału społecznego, poprawę dostępności i rozwoju usług społecznych dla osób starszych oraz osób ze specjalnymi potrzebami. Cel strategiczny 1w GPR brzmi Rozwijanie kapitału społecznego i jest zbieżny z celem strategicznym nr 4 (Wzmacnianie kapitału społecznego) SRWL2030. Zbieżność zauważalna jest również w zakresie działań prośrodowiskowych i funkcjonalno- przestrzennych. Zgodnie ze strategią Gmina Tyszowce znajduje się w obszarze OSI ROZTOCZE gdzie priorytetem wsparcia jest Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych (Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej), Poprawa drogowych powiązań komunikacyjnych, Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych i rozwój usług wolnego czasu, Ochrona walorów środowiska. Istotnym elementem jest wzmacnianie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

Strategia Zarządzania Zmianą Gospodarczą dla Powiatu Tomaszowskiego na lata 2011-2020

Misja Powiatu Tomaszowskiego jest zapewnienie mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju w różnych sferach życia, z poszanowaniem lokalnego dziedzictwa historyczno- przyrodniczego oraz stworzenie gościom warunków przyjaznego pobytu. Działania, aby zrealizować powyższą misję koncentrować się będą w czterech obszarach takich jak:

- Przedsiębiorczości,

- Społecznym,
- Edukacji,
- Turystyce.

Działanie zaproponowane w GPR są zgodne z założeniami starej Strategii. Powiat Tomaszowski nie posiada aktualnych strategii w wyniku zapisów zawartych w Ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju art.9. (Dz.U. 2023 1259.t.j). Działania w ramach powiatu określa Wieloletni Plan Finansowy **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Tomaszowskim na lata 2016-2022**

Za cel generalny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uznano dążenie do zintegrowanego i efektywnie działającego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych występujących wśród mieszkańców Powiatu Tomaszowskiego.

Cel generalny jest realizowany przez cele strategiczne i kierunki działań takie jak:

Cel strategiczny I: Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zapewniająca właściwe warunki do życia i rozwoju rodzin.

Kierunki działań:

1. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. System współpracy służb zatrudnienia, instytucji pomocowych i organizacji pozarządowych.
4. Tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Cel strategiczny II: Poprawa psychofizycznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych w wymiarze indywidualnym i społecznym.

Kierunki działań:

1. Włączenie osób z niepełnosprawnościami i starszych w życie społeczne i zawodowe.
2. Wspieranie rozwoju infrastruktury społecznej zaspokajającej potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.
3. Wspieranie działalności instytucji, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami lub osób starszych.
4. Promowanie przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami i starszych.
5. Tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Cel strategiczny III: Rozwój systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Kierunki działań:

1. Wspieranie istniejących rodzin zastępczych.
2. Promowanie rodzicielstwa zastępczego i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
3. Pomoc wychowankom będącym w pieczy zastępczej w przygotowaniu się do usamodzielnienia.
4. Profesjonalizacja kadry pieczy zastępczej.
5. Tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Cel strategiczny IV: Wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

1. Zmniejszanie skali zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Zwiększanie skuteczności działań pomocowych wobec osób doświadczających i stosujących przemoc.
3. Wzmocnienie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4. Tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

W ramach programu zaproponowano 10 priorytetów:

Priorytet I Badania naukowe i innowacje

Priorytet II Transformacja gospodarcza i cyfrowa regionu

Priorytet III Ochrona zasobów środowiska i klimatu

Priorytet IV Efektywne wykorzystanie energii

Priorytet V Zrównoważona mobilność miejska

Priorytet VI Zrównoważony system transportu

Priorytet VII Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej

Priorytet VIII Zwiększenie spójności społecznej

Priorytet IX Zaspokajanie potrzeb rynku pracy

Priorytet X Lepsza edukacja

Priorytet XI Rozwój zrównoważony terytorialnie

Z punktu widzenia planowanych działań rewitalizacyjnych do najistotniejszych priorytetów należy priorytet XI, w którym wyróżniono dofinansowanie dla takich projektów jak:

- rewitalizacja obszarów zdegradowanych, realizowana na podstawie gminnych programów rewitalizacji. Realizowane w tym zakresie przedsięwzięcia będą obejmowały kompleksowe działania mające na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej i zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej oraz poprawę środowiska zamieszkania. Działania w ramach rewitalizacji będą miały charakter kompleksowy;
- ochrona, rozwój i promowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania na rzecz ochrony zabytków ruchomych, roboty budowlane i modernizacyjne dotyczące zabytków i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem oraz obiektów infrastruktury kultury, zachowanie, upowszechnianie i ochronę dziedzictwa niematerialnego, digitalizację dóbr kultury. Działania w tych dziedzinach tematycznych powinny mieć na celu zintegrowany rozwój społeczno-gospodarczy miejskich obszarów funkcjonalnych przy jednoczesnym zwiększeniu atrakcyjności turystycznej tych obszarów;
- bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, w tym dostosowanie przestrzeni publicznej, architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli -seniorów, osób z niepełnosprawnościami, ale też np. kobiet w ciąży i rodziców z małymi dziećmi;
- rozwój obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też opartych o właściwości uzdrowiskowe i walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej. Realizowane w tym zakresie inwestycje będą obejmowały m.in. działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół, tworzenia sieciowych produktów turystycznych;

Podejmowane interwencje prowadzić mają do zmniejszenia nierówności społeczno-gospodarczych w wymiarze terytorialnym na poziomie lokalnym, poprzez oddolne rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych i przestrzenno-środowiskowych oraz budowę trwałego kapitału społecznego. Rezultatem podejmowanych działań uzgadnianych w trybie partycypacyjnym będzie podniesienie jakości życia oraz wyrównanie dysproporcji rozwojowych prowadzące do wzmocnienia pozycji miast. Wszystkie realizowane działania muszą zapobiegać zmianom klimatycznym.

Katalog beneficjentów

Do głównych grup beneficjentów należą: jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, porozumienia i stowarzyszenia; samorządowe jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; służby ratownicze i bezpieczeństwa publicznego; parki narodowe i krajobrazowe; PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne; kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; przedsiębiorstwa społeczne, zgodnie definicją Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej; podmioty działające w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne; spółki prawa handlowego, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki; organizacje pozarządowe; jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną nie wymienione wyżej; spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe; MŚP.

Przedstawione zestawienie wskazuje na silne powiązanie pomiędzy celami strategicznymi Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce 2023-2030 a krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi dokumentami strategicznymi. W wielu z przytoczonych dokumentach odnaleźć można priorytety i cele strategiczne związane z ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem zasobów naturalnych, w tym przede wszystkim redukcją zjawiska niskiej emisji. W kierunkach działań zaproponowanych w GPR znajdują się odpowiednie zapisy mające za zadanie realizację tego celu. Podobnie w przypadku integracji społecznej osób w trudnej sytuacji życiowej – zapisy wspierające znajdujemy przede wszystkim w dokumentach związanych z wydatkowaniem środków europejskich podkreślające konieczność włączenia i integracji społecznej – odpowiednie zapisy w GPR umieszczono w obrębie celu 1.

2.2 OPIS POWIĄZAŃ GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym

Strategia Rozwoju Gminy Tyszowce na lata 2021 - 2030

Zasadniczym celem rozwoju gminy jest zapewnienie warunków do bezpiecznego rozwoju przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej. Gmina Tyszowce będzie wspierać rozwój ekstensywnego i ekologicznego rolnictwa, przemysłu rolno-spożywczego oraz rozwój przedsiębiorczości i turystyki, co będzie wyrażać się w zintegrowanym podejściu do planowania i przekształcania oraz zarządzania przestrzenią rozwoju. Główny kierunek rozwoju to ukierunkowanie na wsparcie działalności rolniczej oraz społeczno - gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, tj. potencjałów endogenicznych gminy tj. sieci transportowej, potencjału rolniczego, przetwórstwa spożywczego, gospodarki leśnej i rybackiej, potencjału przyrodniczego i turystycznego, połączenia do granicy państwa.

Na osiągnięcie powyższych założeń składają się następujące cele operacyjne:

CEL OPERACYJNY I.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych, rozwój zrównoważonego rolnictwa.

Kierunki działań:

- I.1.1. Promowanie innowacyjnych i ekologicznych metod upraw i nawożenia.

- I.1.2. Wsparcie ekologicznych rozwiązań tj. zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury oczyszczania ścieków.
- I.1.3. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych.
- I.1.4. Wsparcie rozwoju zrównoważonego rolnictwa, ekstensywnego, w tym rolnictwa ekologicznego.
- I.1.5. Organizacja przestrzenna rolnictwa indywidualnego, gospodarstw rolnych (scalanie gruntów).
- I.1.6. Rozwój rolniczego handlu detalicznego na terenie gminy.
- I.1.7. Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej.
- I.1.8. Rozwój materialnej bazy turystycznej.

CEL OPERACYJNY I.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne tj. branży rolno-spożywczej oraz przetwórstwa.

Kierunki działań:

- I.2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego i inwestycji w przemyśle rolno-spożywczym przyjaznych środowisku naturalnemu.
- I.2.2. Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury oraz obiektów przechowalniczych.
- I.2.3. Wsparcie rozwoju branż obsługujących sektor spożywczy.

CEL OPERACYJNY I.3. Budowa marki tradycyjnych i lokalnych produktów żywnościowych.

Kierunki działań:

- I.3.1. Wsparcie tworzenia marki produktów żywnościowych tj. oferty tradycyjnych i lokalnych produktów żywnościowych oraz narzędzi ich promocji.
- I.3.2. Wykreowanie marki produktów żywnościowych pochodzących z gminy.

CEL OPERACYJNY II.1. Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych i zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej.

Kierunki działań:

- II.1.1. Rozwijanie usług cyfrowych oraz udostępnianie ich dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.
- II.1.2. Usprawnienie systemu racjonalnej gospodarki odpadami.

CEL OPERACYJNY II.2. Wielofunkcyjny i zrównoważony rozwój spójny z trendami społecznymi i ochroną środowiska naturalnego.

Kierunki działań:

- II.2.1. Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów.
- II.2.2. Rozwój usług i lokalnej infrastruktury komunalnej.
- II.2.3. Wspieranie usług publicznych służących rozwijaniu działalności kulturalnej, wzmacnianiu poczucia tożsamości lokalnej.
- II.2.4. Organizacja terenów inwestycyjnych i strefy usługowo-przemysłowej (strefy aktywności gospodarczej).
- II.2.5. Rozwój infrastruktury transportowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
- II.2.6. Rozwój infrastruktury alternatywnego transportu przyjaznego środowisku naturalnemu.
- II.2.7. Wspieranie lokalnych społeczności w działaniach na rzecz ich otoczenia.
- II.2.8. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów.
- II.2.9. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym.

CEL OPERACYJNY II.3. Ochrona walorów środowiska naturalnego.

Kierunki działań:

- II.3.1. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu, zwiększenie małej retencji i renaturalizacji rzek.
- II.3.2. Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.
- II.3.3. Wspieranie działań i rozwiązań na rzecz zwiększenia efektywności budynków i infrastruktury publicznej.
- II.3.4. Kontynuowanie działań na rzecz usuwania wyrobów zawierających azbest.

CEL OPERACYJNY III.1. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo kulturowych i rozwój usług wolnego czasu.

Kierunki działań:

- III.1.1. Wspieranie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej, w tym łączącej funkcje edukacyjne, kulturowe i rekreacyjne odpowiadającej na nowe trendy w turystyce
- III.1.2. Rozwijanie oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne.
- III.1.3. Zrównoważony rozwój infrastruktury sprzyjającej propagowaniu różnych form turystyki.
- III.1.4. Rozwój zintegrowanej i innowacyjnej przedsiębiorczości bazującej na lokalnej tradycji i dziedzictwie kulturowym oraz usługach edukacyjnych.
- III.1.5. Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej.
- III.1.6. Ochrona, rozwój i promowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury.

CEL OPERACYJNY IV.1. Rozwijanie zasobów ludzkich.

Kierunki działań:

- IV.1.1. Wsparcie procesów uczenia się i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców gminy.
- IV.1.2. Wprowadzanie nowych technologii informacyjno – komunikacyjnych oraz współpraca z pracodawcami w procesie profilowania kształcenia na terenie gminy.
- IV.1.3. Popularyzacja profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia.
- IV.1.4. Dopuszanie placówek oświatowych.

CEL OPERACYJNY IV.2. Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej na terenie gminy.

Kierunki działań:

- IV.2.1. Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej.
- IV.2.2. Prowadzenie polityki prorodzinnej na terenie gminy.
- IV.2.3. Rozwój relacji społecznych i innowacji społecznych.
- IV.2.4. Profilaktyka uzależnień oraz rozwiązywanie problemów społecznych.
- IV.2.5. Rozwój ekonomii społecznej i solidarnej na terenie gminy.
- IV.2.6. Rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych.

CEL OPERACYJNY IV.3. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

Kierunki działań:

- IV.3.1. Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej.

Cele i kierunki działań zawarte w GPR są zbieżne z celami strategii dla Gminy Tyszowce. Powiązania celów obu dokumentów przedstawia poniższa tabela.

GPR	SRGT 2021- 2030
Cel strategiczny rewitalizacji nr 1 Rozwijanie kapitału społecznego	CEL OPERACYJNY IV.1. Rozwijanie zasobów ludzkich CEL OPERACYJNY IV.2. Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej na terenie gminy.

Cel strategiczny rewitalizacji nr 2 Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy	CEL OPERACYJNY I.3. Budowa marki tradycyjnych i lokalnych produktów żywnościowych. CEL OPERACYJNY III.1. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo kulturowych i rozwój usług wolnego czasu.
Cel strategiczny rewitalizacji nr 4 Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy	CEL OPERACYJNY II.1. Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych i zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej. CEL OPERACYJNY II.3. Ochrona walorów środowiska naturalnego.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023- 2027

Gmina Tyszowce w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców. Wspierając lokalne inicjatywy, w szczególności społeczne, kulturalne i edukacyjne dąży do integracji oraz aktywizacji społeczności lokalnej. Wizja gminy będzie realizowana poprzez cele strategiczne i operacyjne takie jak:

CEL STRATEGICZNY 1- Wsparcie rodziny

Cele operacyjne:

- 1.1 Pomoc rodzinom niepełnym, wielodzietnym, niewydolnym wychowawczo oraz opieka nad dzieckiem
- 1.2 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju
- 1.3 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

CEL STRATEGICZNY 2- Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu

Cele operacyjne:

- 2.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego
- 2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

CEL STRATEGICZNY 3- Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Cele operacyjne:

- 3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień
- 3.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy w rodzinie

CEL STRATEGICZNY 4- Wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami

Cele operacyjne:

- 4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych

GPR	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023- 2027
<p>Cel strategiczny rewitalizacji nr 1 Rozwijanie kapitału społecznego</p> <p>W ramach GPR planuje się realizację zadań, które poszerzą kompetencje kluczowe dzieci i młodzieży. Jednocześnie będą realizowane zadania poszerzające kompetencje osób dorosłych i pozwalające na integrację osób starszych.</p>	<p>CEL STRATEGICZNY 1- Wsparcie rodziny</p> <p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.2 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju 1.3 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

<p>Modernizacja świetlic wiejskich, budowa siłowni zewnętrznych, placów zabaw pozwoli mieszkańcom na efektywne spędzanie czasu wolnego.</p> <p>Zadania związane z promocją gminy i rozwojem turystyki pozwolą w przyszłości na stworzenie nowych miejsc pracy.</p>	<p>CEL STRATEGICZNY 2- Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu</p>
<p>Cel strategiczny rewitalizacji nr 4 Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy</p> <p>Wszystkie zadania realizowane w GPR zapewniają dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami).</p>	<p>CEL STRATEGICZNY 4- Wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami</p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych</p>

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Tyszowce

Zasadniczym celem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest prowadzenie wewnątrz gminy spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym. W studium zostały wyznaczone kierunki zagospodarowania przestrzennego odnoszące się do stref, obszarów i terenów o zróżnicowanych warunkach rozwoju. Na podstawie uwarunkowań rozwoju gminy wyodrębniono strefy o dominujących funkcjach:

- Strefa ekologiczna obejmująca obszary tworzące przyrodniczy system gminy: doliny rzek Huczwy i Sieniochy, kompleks leśny Popówka i Nowinka, Las Czartowczyk i Las Kłątwiecki oraz suche obniżenia dolinne i wąwozy. W strefie tej wprowadza się zakaz zmiany użytkowania terenu na cele nieleśne, wyklucza lokalizację zabudowy mieszkaniowej w odległości do 50 m od linii brzegowej lasu, wyklucza sytuowanie obiektów uciążliwych dla środowiska leśnego w odległości od 100 do 200 m od linii brzegowej lasu, wyklucza lokalizowania obiektów degradujących walory krajobrazowe, zakaz zabudowy w dolinach rzecznych Huczwy i Sieniochy (za wyjątkiem niezbędnych urządzeń hydrotechnicznych, infrastruktury technicznej, niekubaturowych urządzeń rekreacyjnych). Dopuszcza się możliwość realizacji małych zbiorników wodnych na istniejących ciekach.
- Strefa usługowo – mieszkaniowa obejmująca ośrodek miejski Tyszowce dla której ustala się:
 - utrzymanie i rozwój usług publicznych i komercyjnych z zakresu administracji, finansów, ubezpieczenia, służby zdrowia, kultury, edukacji, transportu, handlu, itp.
 - utrzymanie i rozwój mieszkalnictwa niskiej intensywności, w tym budownictwa komunalnego z urządzeniami obsługi mieszkańców,
 - możliwość lokalizacji działalności gospodarczej o charakterze usługowym pod warunkiem, że jej uciążliwość nie przekroczy granic terenu, do którego inwestor ma tytuł prawny
- Strefa mieszkaniowo – usługowa obejmuje zwarty obszar zabudowy wsi: Zamłynie, Przewale, Perespa, Kazimierówka, Czermno, Czartowiec, Soból, Mikulin, Kłątwy dla której ustala się:
 - wiodącą funkcją jest mieszkalnictwo zagrodowe z usługami towarzyszącymi
 - dopuszcza się realizację mieszkalnictwa rolniczego i jednorodzinnego oraz usług publicznych i komercyjnych na zasadzie uzupełnienia istniejącej zabudowy

- dopuszcza się realizację usług rzemieślniczych i produkcyjnych pod warunkiem, że zasięg ewentualnej uciążliwości obiektów i urządzeń nie przekroczy granicy działki, do której inwestor ma tytuł prawny.
- Strefa produkcyjno – techniczna dla której ustala się:
 - kontynuację istniejącej działalności gospodarczej z możliwością zmiany funkcji budynków i terenów, pod warunkiem nie pogorszenia stanu środowiska przyrodniczego
 - dopuszcza się lokalizację obiektów przemysłu rolno-spożywczego, obsługi rolnictwa (bazy, składy), obiektów produkcyjnych rolnictwa, obiektów usług technicznych, rzemiosła produkcyjnego oraz usług komercyjnych pod warunkiem:
 - a) zamknięcia ewentualnej strefy uciążliwości obiektów i urządzeń w granicach działki, do której inwestor ma tytuł prawny
 - b) urządzenia zieleni izolacyjnej od terenów o różnych funkcjach
 - c) wykluczenia działalności gospodarczej szczególnie uciążliwej dla środowiska przyrodniczego i ludzi
 - zachowanie istniejących usług zdrowia (Dom Opieki Społecznej),
- Strefa rolno – osadnicza obejmująca wszystkie jednostki wiejskie wraz z otaczającą je rolniczą przestrzenią produkcyjną. Dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej usługowej i produkcyjnej oraz zmianę przeznaczenia terenów dla nowych funkcji pod warunkiem niekolizyjności ze środowiskiem przyrodniczym, funkcją dominującą i istniejącym zagospodarowaniem
- Strefa energetyki odnawialnej obejmująca obszar na terenie obrębu Tyszowce oraz Mikulin dla której ustala się:
 - zachowanie istniejących elektrowni wiatrowych,
 - lokalizacja urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy powyżej 100kW ze wskazaniem na tworzenie farm fotowoltaicznych,
 - wykluczenie wszelkiej zabudowy związanej z lokalizacją funkcji wymagających ochrony przed hałasem przekraczającym 45dB w porze w strefach ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie i zagospodarowaniu terenów,
 - dopuszczenie zabudowy, za wyjątkiem tej, która związana jest z lokalizacją funkcji wymagających ochrony przed hałasem przekraczającym 40dB w porze nocnej, w strefach ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie i zagospodarowaniu terenów,
 - dopuszczenie realizacji wszelkiej niezbędnej infrastruktury technicznej i tras komunikacyjnych;
 - przy lokalizacji paneli fotowoltaicznych wskazane jest zachowanie w obszarach, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, pasa o szerokości 50,0 m stanowiącego bufor ochronny dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmującej tereny łąk i pastwisk, w tym stanowiącej od strony północnej korytarz ekologiczny KPdC-2B Lasy Roztocza – Doliny Bugu;
 - na etapie sporządzania planu miejscowego wskazana jest potrzeba wygospodarowania wolnych przestrzeni pomiędzy terenami przeznaczonymi do zabudowy panelami fotowoltaicznymi, celem umożliwiania migracji fauny i flory, jak również zachowania bioróżnorodności tych terenów.

GPR	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Tyszowce
Cel strategiczny rewitalizacji nr 2	Celem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest prowadzenie wewnątrz gminy spójnej polityki

<p>Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy</p> <p>Cel strategiczny rewitalizacji nr 4</p> <p>Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy</p>	<p>przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, jest także podstawą m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym, • podejmowania działań związanych z obejmowaniem ochroną cennych i wartościowych obszarów i obiektów w gminie
---	--

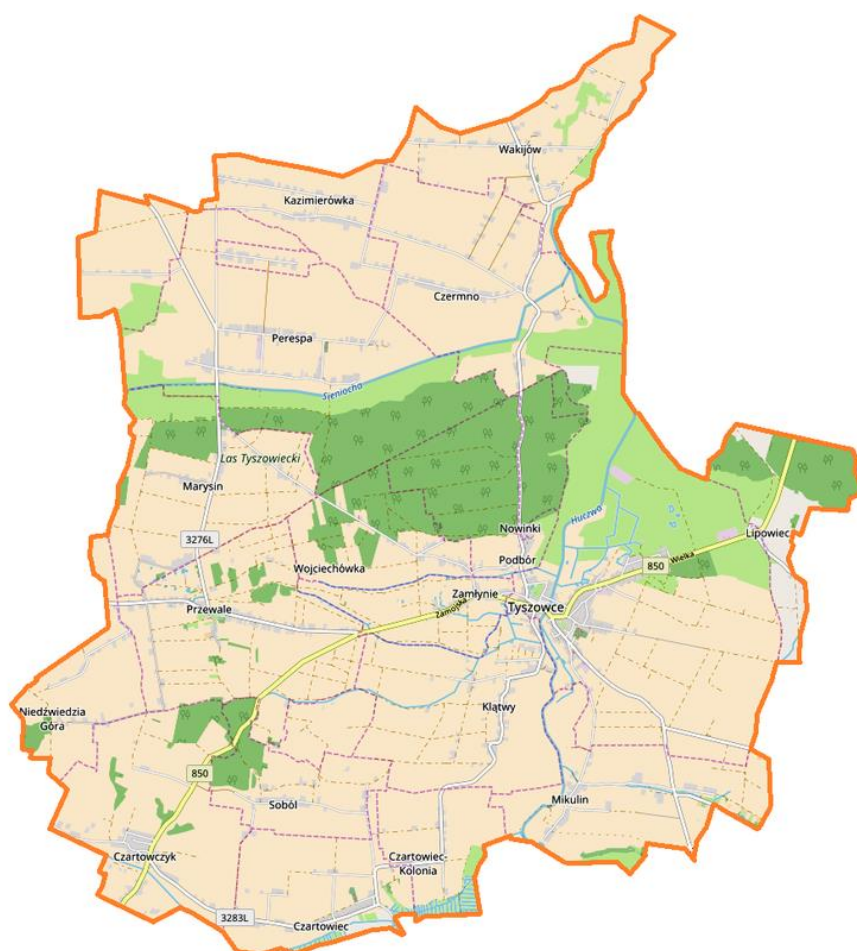
Zaplanowane do realizacji projekty w GPR są zgodne z postanowieniami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tyszowce. Zgodnie z zapisami dokumentu i wskazanymi w GPR Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 planowanymi przedsięwzięciami nie przewiduje się konieczności wprowadzania zmian w dokumencie Studium.

3. DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

3.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY TYSZOWCE

Gmina Tyszowce administracyjnie wchodzi w skład powiatu tomaszowskiego w województwie lubelskim. Graniczy od północy z gminą Werbkowice, od północnego- zachodu z gminą Miączyn, od wschodu z gminą Mircze, od zachodu – z gminą Komarów- Osada, od południa z gminą Łaszczów i od południowego -zachodu z gminą Rachanie. Gmina Tyszowce jest gminą wiejską, zajmuje obszar 129,48 km² . Obejmuje swym zasięgiem 20 miejscowości. Gmina Tyszowce jest lokalnym ośrodkiem administracyjnym. Siedziba Urzędu Miejskiego jest usytuowana w miejscowości Tyszowce, w odległości ok. 125 km od stolicy województwa Lublina, 38 km od Zamościa i od największego miasta powiatu Tomaszowa Lubelskiego 30 km.

Rys. 1 Gmina Tyszowce

Źródło: pl.wikipedia.org

Dla skutecznego przeprowadzenia diagnozy wykorzystano metodę jednostek strukturalnych (urbanistycznych), tj. podziału gminy na sołectwa. W ramach diagnozy wyróżniono w gminie 21 jednostek porównawczych, które stanowią swoiste, spójne i odrębne jednostki, w znaczeniu społecznym, przestrzenno-funkcyjnym i topograficznym.

Tabela 1 Dane dotyczące jednostek strukturalnych Gminy Tyszowce (dane za 2021r.)

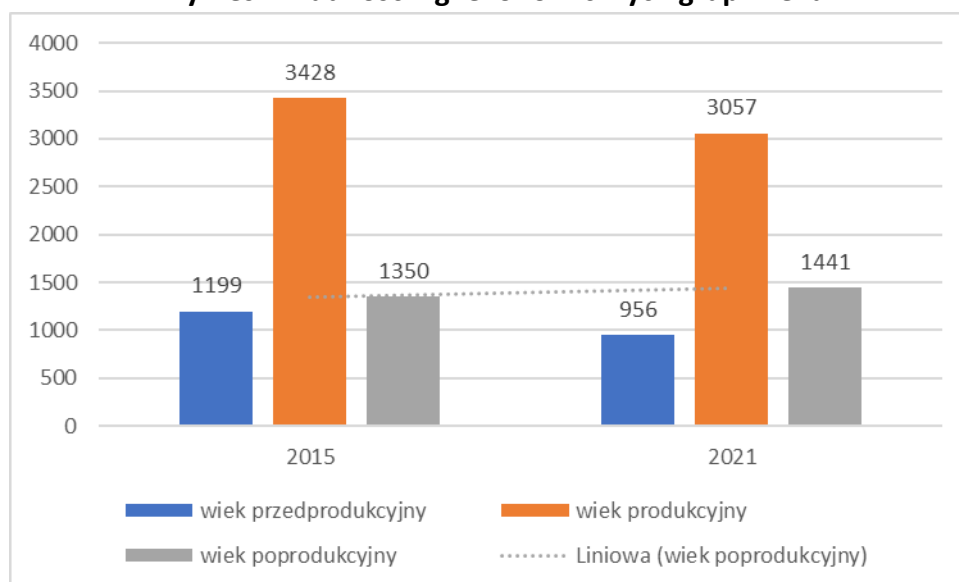
Jednostka	Powierzchnia (w ha)	Ludność
Tyszowce	1852.3370	1958
Czartowczyk	813.4690	382
Czartowiec	505.8021	153
Czartowiec Kol.	329.1149	121
Czermno	949.5443	260
Kaliwy	384.5514	196
Kazimierówka	760.0242	354
Kłatwy	139.3753	3
Lipowiec	390.8858	49

Marysin	721.2473	175
Mikulín	674.6783	146
Niedźwiedzia Góra	355.3652	47
Perespa, Perespa Kolonia	1493.3342	169
Perespa Kol.	-	142
Podbór	629.1573	177
Przewale	880.9007	377
Rudka	294.2154	20
Soból	373.9768	78
Wakijów	587.3690	184
Wojciechówka	409.6211	174
Zamłynie	286.2639	291
GMINA	12544,9693	5456

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Tyszowcach

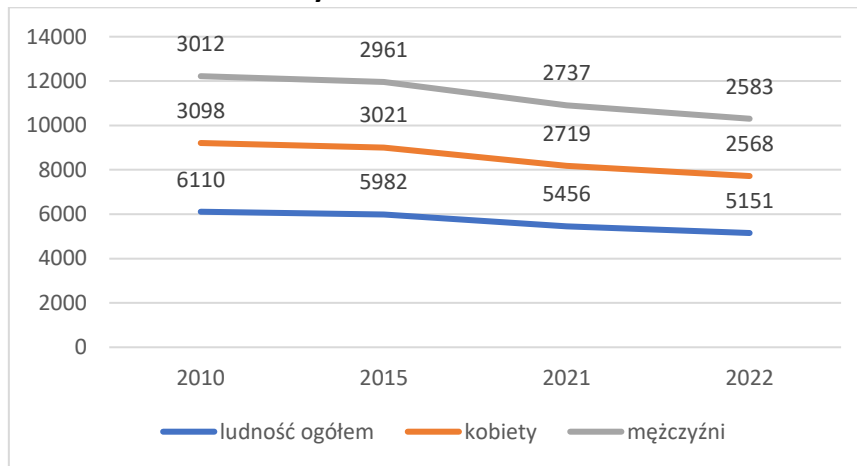
DEMOGRAFIA

Wykres 1. Ludność wg. ekonomicznych grup wieku

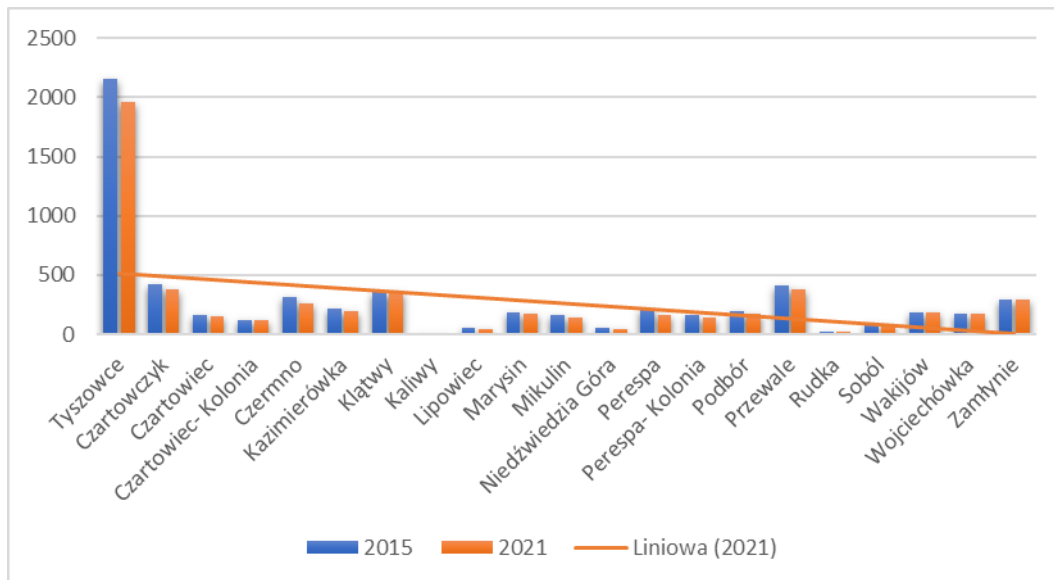
Źródło: Urząd Miejski w Tyszowcach

Wykres 2. Stan ludności

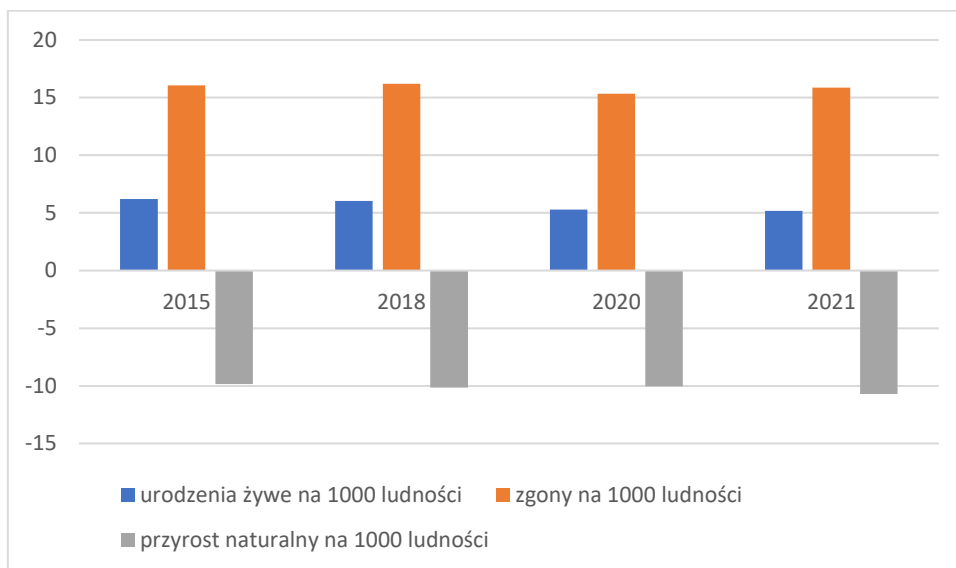
Źródło: Urząd Miejski w Tyszowcach

Wykres 3. Saldo liczby ludności gminy wg miejscowości w latach 2015 i 2021

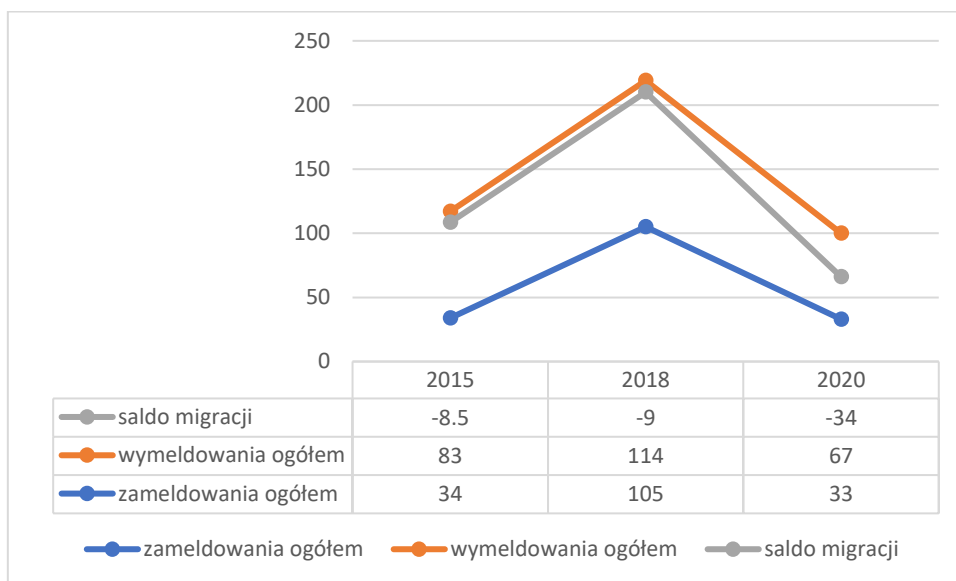
Źródło: Urząd Miejski w Tyszowcach

Wykres 4. Przyrost naturalny w wybranych latach w gminie Tyszowce

Źródło: Bank Danych Lokalnych

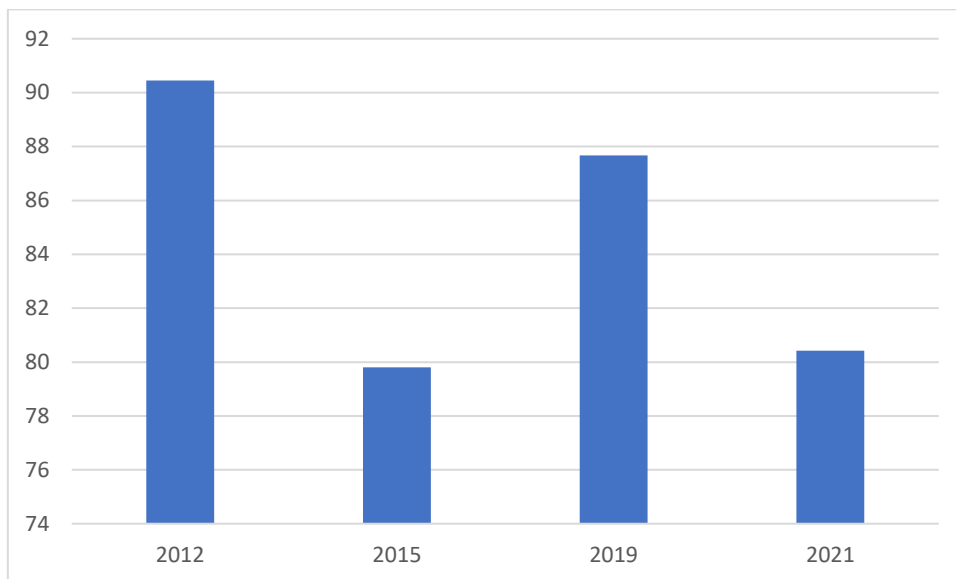
Wykres 5. Migracje ludności w gminie Tyszowce w wybranych latach

Źródło: Bank Danych Lokalnych

EDUKACJA I KULTURA

Wykres 6. Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Tyszowce w latach 2012-2021

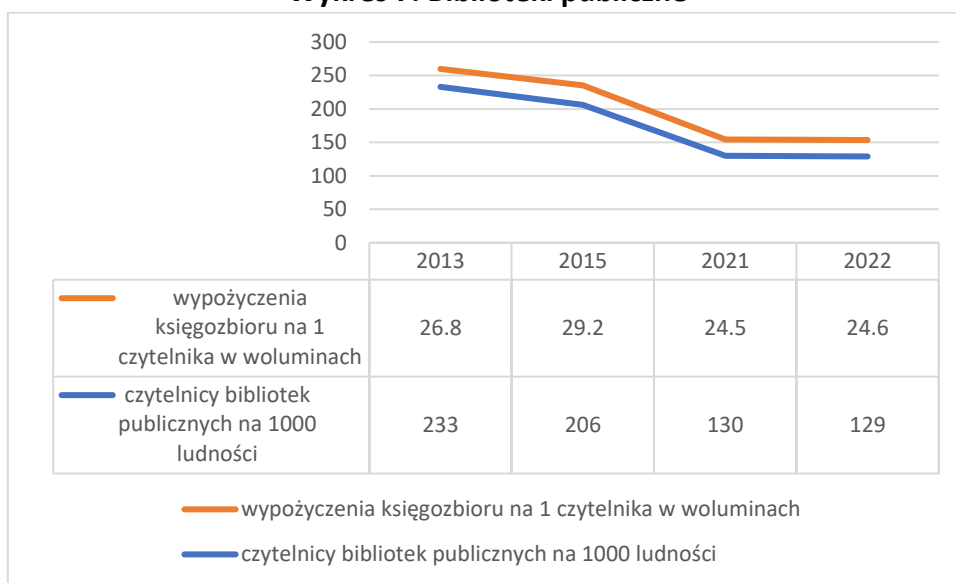
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 2 Imprezy organizowane przez Ośrodki Kultury, kluby, świetlice

Lata	Liczba imprez	Uczestnicy imprez
2013	19	2205
2015	3	700
2021	20	830
2022	8	2500

Źródło: Bank Danych Lokalnych

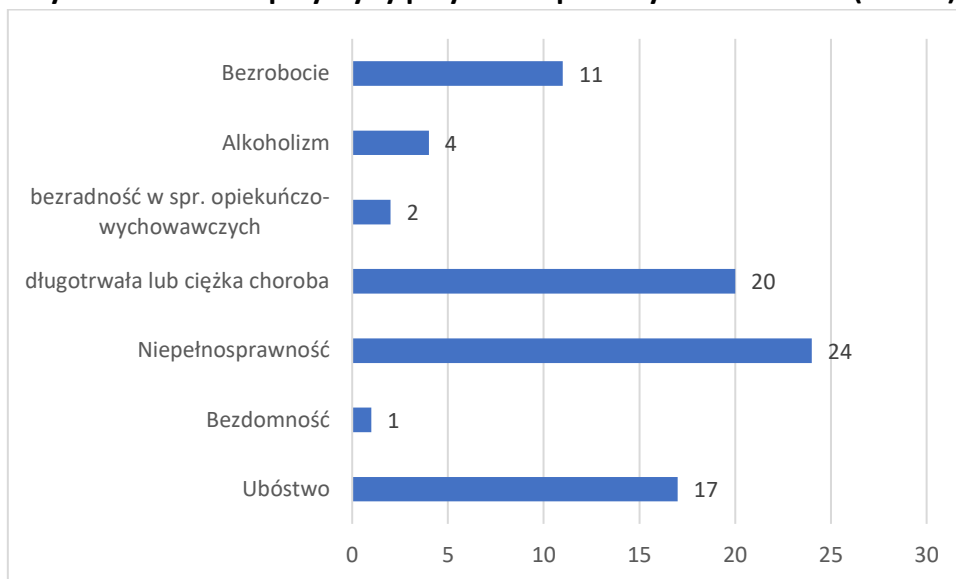
Wykres 7. Biblioteki publiczne

Źródło: Bank Danych Lokalnych

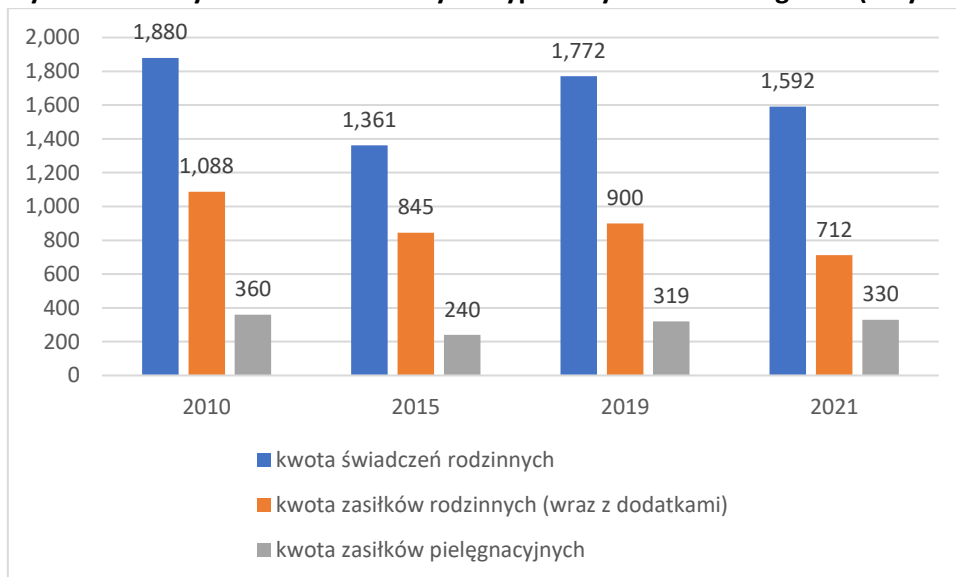
POMOC SPOŁECZNA

Wykres 8. Główne przyczyny przyznania pomocy- liczba rodzin (2021r.)

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tyszowcach

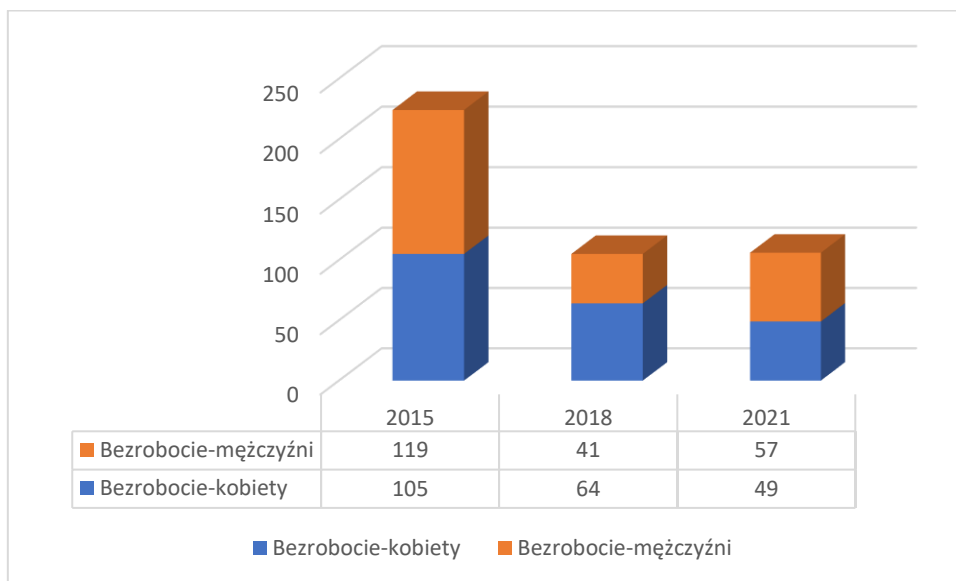
Wykres 9. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku – ogółem (w tys. zł)

Źródło: Bank Danych Lokalnych

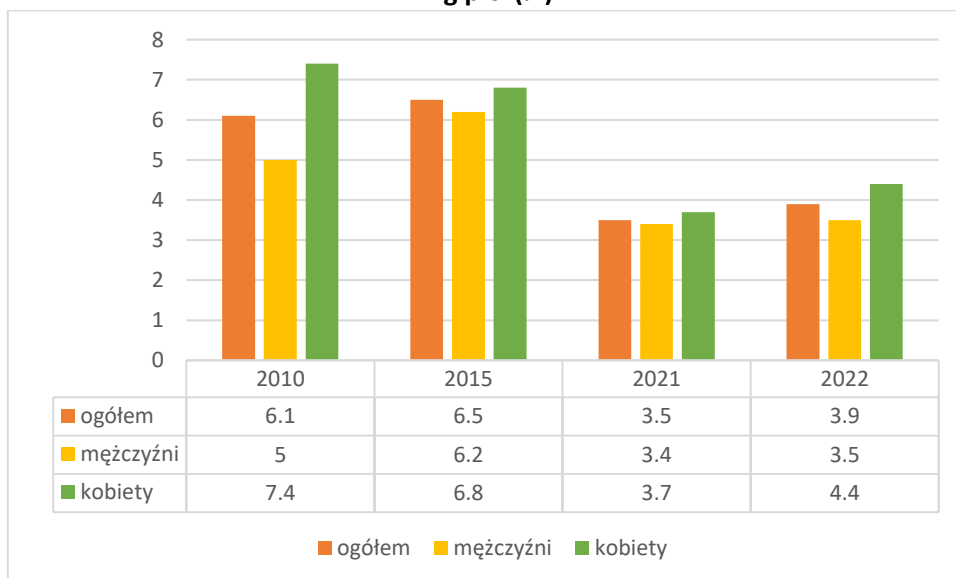
RYNEK PRACY

Wykres 10. Bezrobocie w gminie Tyszowce

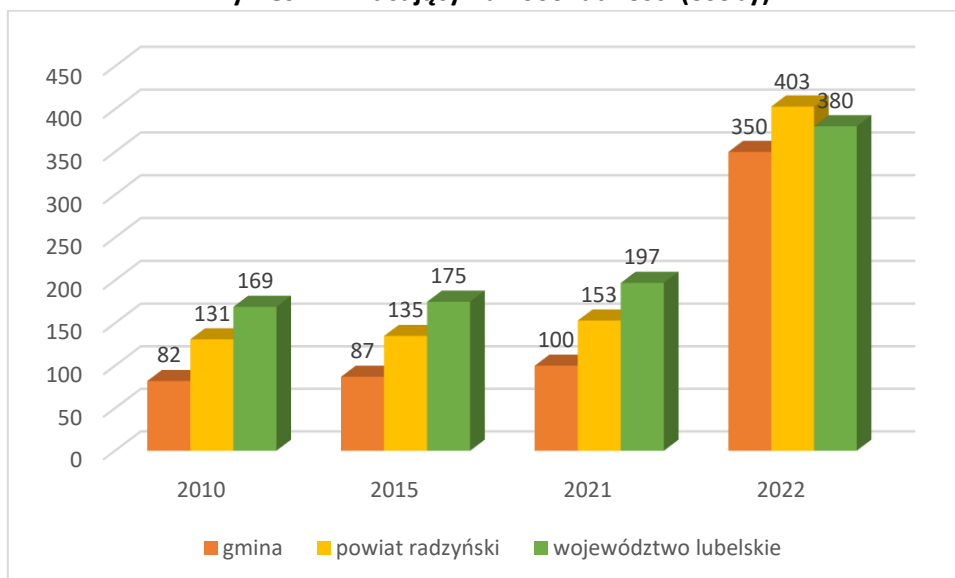
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%)

Źródło: Bank Danych Lokalnych

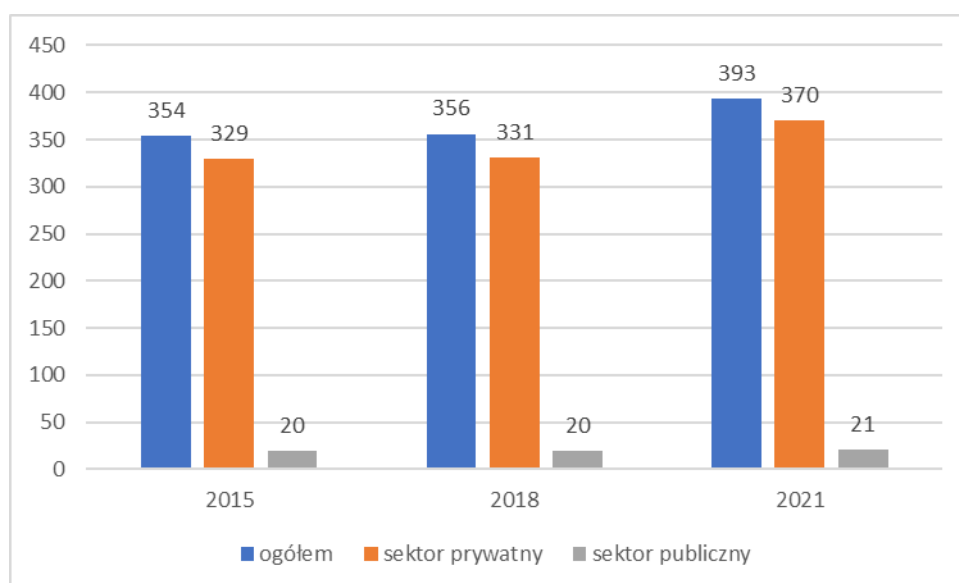
Wykres 12. Pracujący na 1000 ludności (osoby)

Źródło: Bank Danych Lokalnych

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Wykres 13. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w gminie Tyszowce w latach 2015 – 2021

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 3 Liczba podmiotów gospodarczych działających i wyrejestrowanych

W Gminie Tyszowce

Lp.	Sołectwa	Podmioty gospodarcze prowadzące działalność	Podmioty gospodarcze wyrejestrowane
1	Tyszowce	110	45
2	Czartowczyk	17	5
3	Czartowiec	2	1

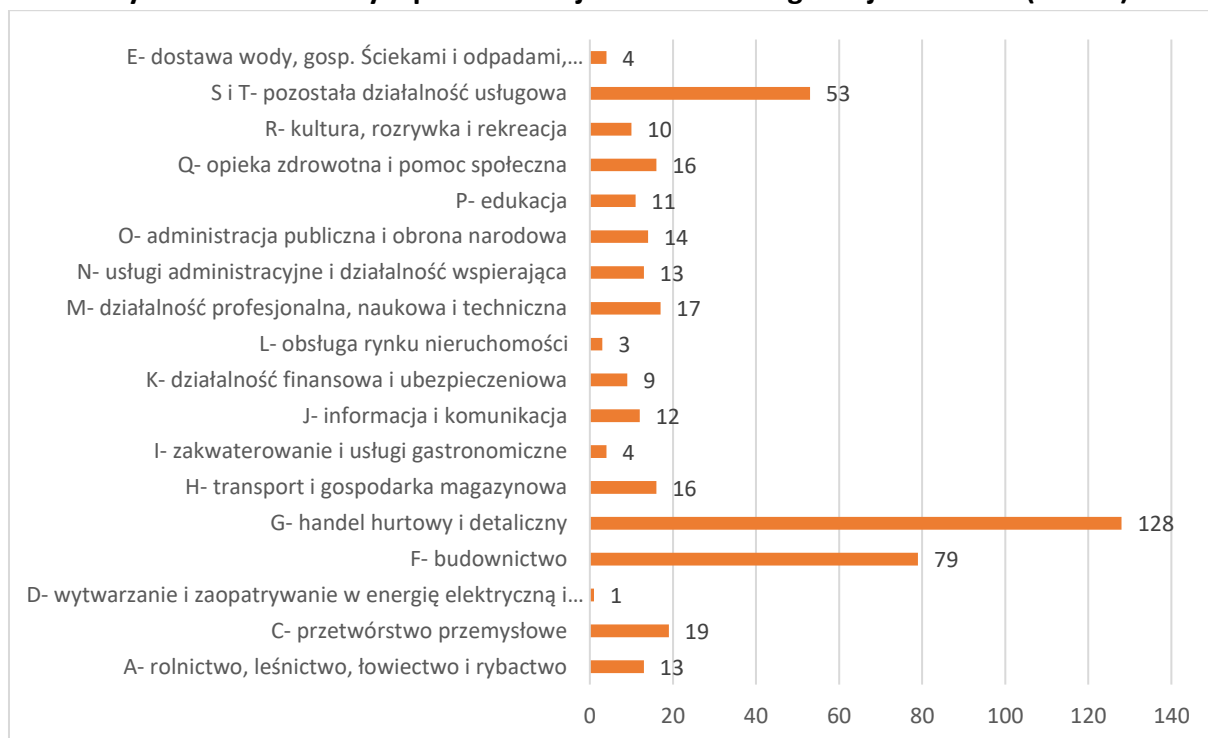
4	Czartowiec- Kolonia	3	2
5	Czermno	13	6
6	Kazmierówka	6	2
7	Klątwy	20	12
8	Kaliwy	2	2
9	Lipowiec	2	1
10	Marysin	5	2
11	Mikulin	10	4
12	Niedźwiedzia Góra	0	0
13	Perespa, Perespa Kolonia	20	11
14	Podbór	4	2
15	Przewale	21	9
16	Rudka	0	0
17	Soból	6	2
18	Wakijów	4	1
19	Wojciechówka	12	5
20	Zamłyńie	34	16
Ogółem		291	128

Źródło danych: ceidg

Tabela 4 Poziom aktywności gospodarczej

Lp.	Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców
1	Czartowczyk	378	17	4,50
2	Czartowiec	153	2	1,31
3	Czartowiec-Kolonia	120	3	2,50
4	Czermno	259	13	5,02
5	Kaliwy	3	2	66,66
6	Kazimierówka	195	6	3,08
7	Klątwy	350	20	5,71
8	Lipowiec	48	2	4,17
9	Marysin	175	5	2,86
10	Mikulin	143	10	6,99
11	Niedźwiedzia Góra	46	0	0,00
12	Perespa, Perespa Kolonia	311	20	6,43
13	Podbór	175	4	2,28
14	Przewale	367	21	5,72
15	Rudka	20	0	0,00
16	Soból	78	6	7,69
17	Tyszowce	1922	110	5,72
18	Wakijów	181	4	2,21
19	Wojciechówka	174	12	6,90
20	Zamłyńie	286	34	11,89
Gmina Tyszowce		5378	291	5,41

Wykres 14. Podmioty wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 (2022r.)

Źródło: Bank Danych Lokalnych

INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Tabela 5 Ilość wyrobów azbestowych niezbędna do usunięcia w przeliczeniu na 1 km²

Nr obrębu	Nazwa obrębu	Ilość wyrobów do usunięcia [kg]	Powierzchnia [km ²]	Ilość wyrobów azbestowych do usunięcia [Mg/km ²]
1	Czartowczyk	392 490	8.134	48.25
2	Czartowiec	245 115	5.058	48.46
3	Czartowiec-Kolonia	126 225	3.291	38.35
4	Czermno	475 560	9.495	50.08
5	Kaliwy	8 880	1.394	6.37
6	Kazimierówka	335 430	3.845	87.24
7	Klątwy	357 015	7.600	46.97
8	Lipowiec	68 610	3.908	17.56
9	Marysin	289 005	7.212	40.07
10	Mikulin	197 340	6.746	29.25
11	Niedźwiedzia Góra	86 190	3.553	24.26
12	Perespa	472 245	14.933	31.62
13	Podbór	150 345	6.291	23.90
14	Przewale	453 090	8.809	51.43
15	Rudka	44 175	2.942	15.01
16	Soból	131 970	3.739	35.29
17	Tyszowce	830 190	18.523	44.82
18	Wakijów	287 925	5.873	49.02

19	Wojciechówka	161 820	4.096	39.51
20	Zamłynie	229 470	2.862	80.18
RAZEM		5 343 090	125.44	42.59

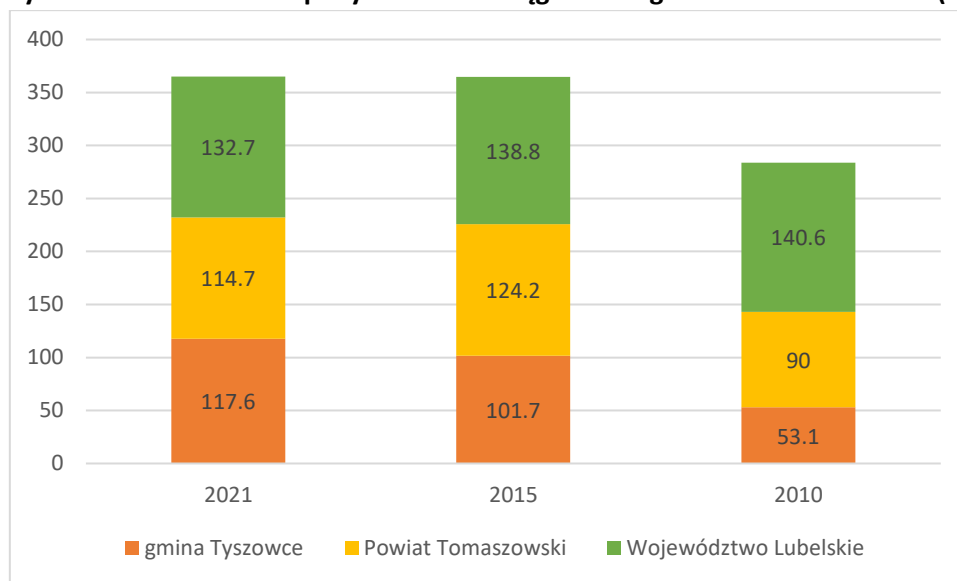
Źródło: Urząd Miejski w Tyszowcach

Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2021r. (%)

Gmina Tyszowce	Powiat Tomaszowski	Województwo Lubelskie
0,04	10,5	22,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres 15. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg)

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów w 2021r. (%)

Gmina Tyszowce	Powiat Tomaszowski	Województwo Lubelskie
43,8	48,9	55,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Sieć kanalizacyjna w 2022r. (%)

Gmina Tyszowce	Powiat Tomaszowski	Województwo Lubelskie
20,94	29,42	33,08

Źródło: Bank Danych Lokalnych

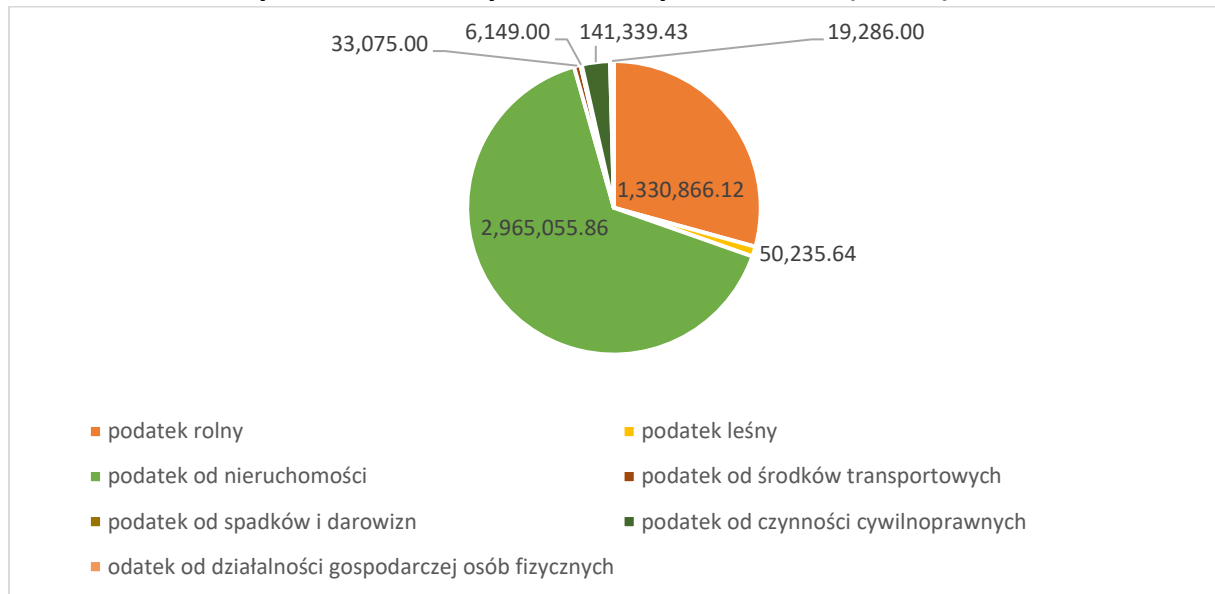
Sieć wodociągowa w 2022r. (km)

Gmina Tyszowce	Powiat Tomaszowski	Województwo Lubelskie
108,4	988,4	22 677,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

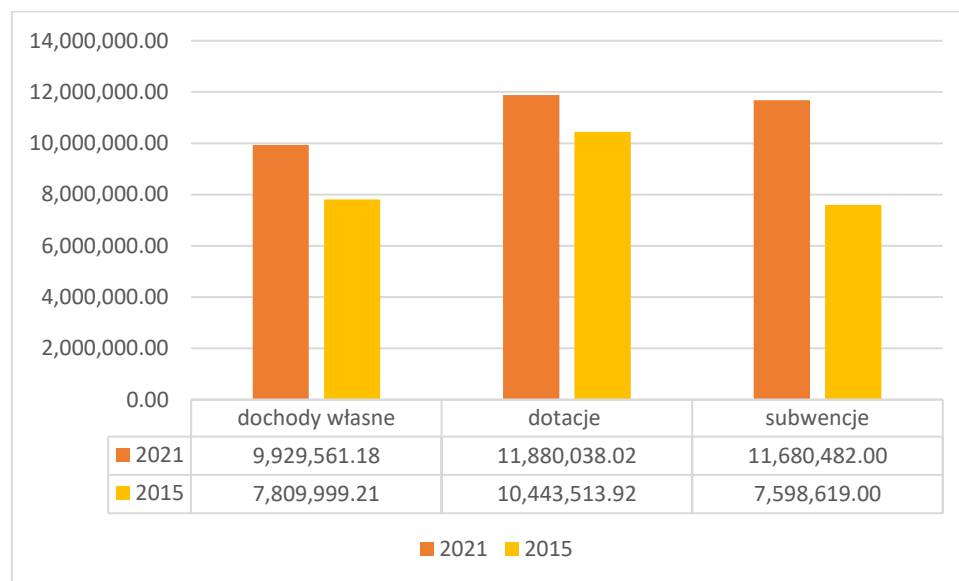
FINANSE SAMORZĄDOWE

Wykres 16. Dochody własne – wybrane źródła (2021r.) z zł

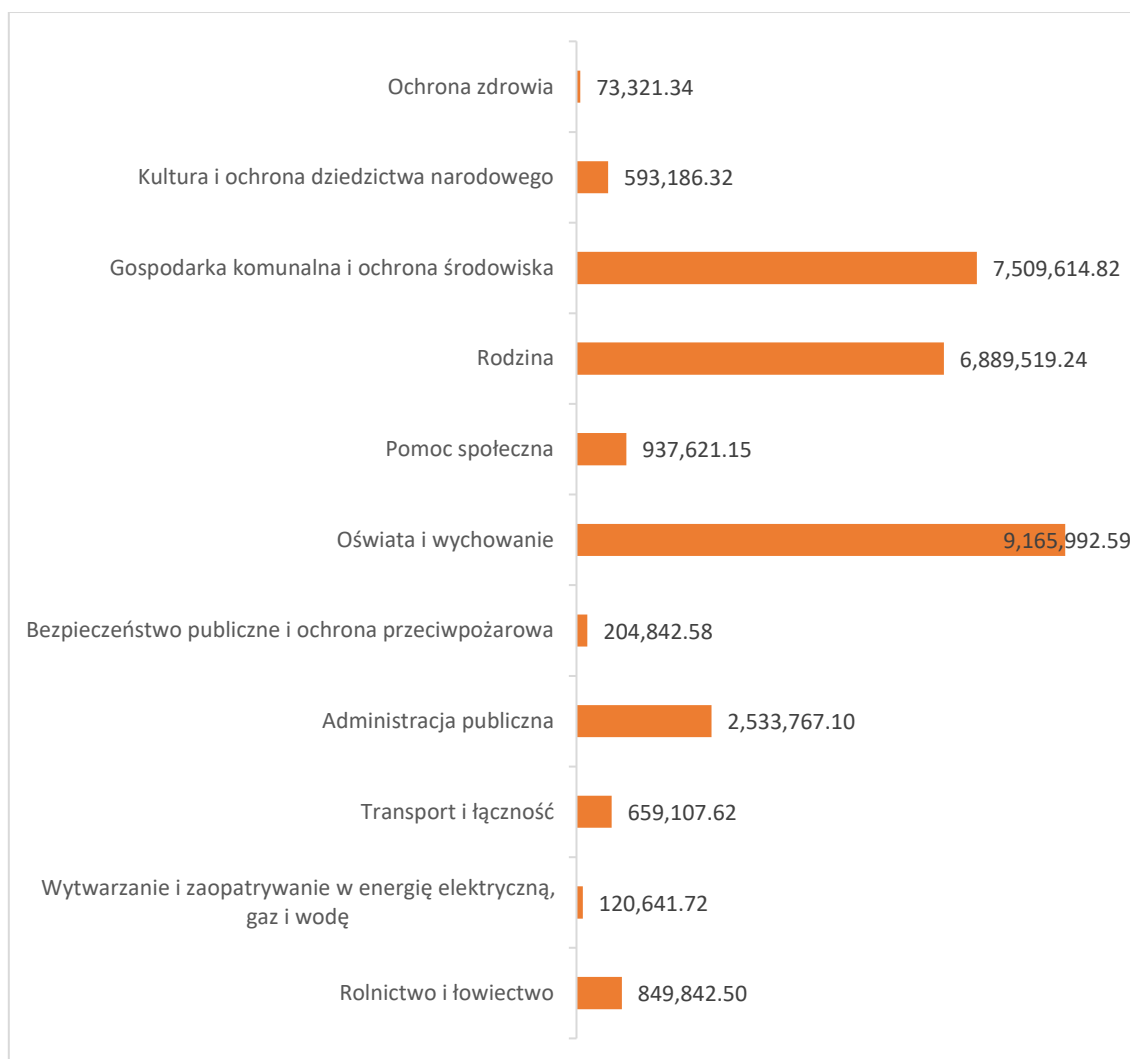
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres 17. Źródła dochodów w mln zł (2021r.)

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres 18. Główne wydatki wg Działów Klasyfikacji Budżetowej w mln zł (2021r.)

Źródło: Bank Danych Lokalnych

3.2 PODSUMOWANIE CHARAKTERYSTYKI

Demografia

Gmina Tyszowce w 2021 roku liczyła 5 456 mieszkańców, w tym 2 737 mężczyzn i 2 719 kobiet. W porównaniu do 2015 roku odnotowano znaczny ubytek liczby mieszkańców o ponad 8,8% (526 osób). Pod względem zaludnienia największą miejscowością w gminie Tyszowce jest miasto Tyszowce oraz miejscowości Czartowczyk, Klątwy, Przewale, Czermno i Zamłynie. W żadnej miejscowości w gminie liczba ludności w roku 2021 nie zwiększyła się w stosunku do 2015r. Najwyższy spadek liczby ludności został odnotowany w Tyszowcach (o 200 osób), Czermnie (o 57 osób), Czartowczyku (o 43 osoby) oraz w miejscowościach: Perespa, Przewale. Największą miejscowością gminy jest miasto Tyszowce, które jest największym skupiskiem ludności. Mieszka tutaj 51,5% wszystkich mieszkańców gminy, skupia większość jednostek obsługujących społeczność lokalną, takich jak: Urząd Miejski, szkoły, ośrodek zdrowia, apteki, poczta, bank spółdzielczy. W gminie współczynnik feminizacji, czyli stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosi 98 kobiet/100 mężczyzn (w 2015 roku wskaźnik ten wynosił 101 kobiety/100 mężczyzn). Występują dysproporcje w poszczególnych grupach wiekowych – w średnich rocznikach jest przewaga mężczyzn, współczynnik feminizacji rośnie wraz z wiekiem ludności, odsetek

kobiet osiąga najwyższy poziom w wieku późnej starości (związane jest to z większą umieralnością mężczyzn).

Średnia gęstość zaludnienia dla gminy wynosi 42 osób/km². Oznacza to, że gęstość zaludnienia jest o połowę niższa od średniej dla województwa lubelskiego (83 osoby/km²) i niższa niż w powiecie tomaszowskim (55 osób/km²).

Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych koresponduje ze zmieniającą się strukturą wieku. Analiza danych wskazuje na kilka trendów. W porównaniu do 2015 roku dość wyraźnie zwiększył się udział ludności w wieku poprodukcyjnym o 91 osoby. Udział ludności w wieku produkcyjnym zmalał o 371 osoby, natomiast znacznie zmniejszył się udział osób w wieku przedprodukcyjnym – o 243 osoby. Relatywnie wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym świadczy o zaistnieniu zjawiska renty demograficznej – korzystnie wpływającej na dynamikę rozwoju gospodarczego, ale także wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa gminy. Szczegółowa analiza dotycząca struktury wieku mieszkańców pozwala na stwierdzenie, że sytuacja demograficzna w większości sołectw gminy stale pogarsza się w wyniku zbyt małej liczby urodzeń. Reasumując, należy stwierdzić, że na przestrzeni lat w gminie zachodziły wyraźne zmiany zarówno w liczbie, jak też i w strukturze ludności, a głównymi czynnikami powodującymi te zmiany były: zmniejszająca się liczba urodzeń, przesuwanie się roczników wyżowych przez kolejne grupy wieku oraz przedłużanie się przeciętnej długości trwania życia. Oznacza to, że w przyszłości przy zachowanej strukturze, sytuacja gminy pod tym względem będzie ulegać pogorszeniu, tzn. mniej osób będzie wchodzić w wiek produkcyjny, więcej natomiast zasilać będzie grupę osób starszych. Oznacza to naruszenie równowagi pokoleniowej, ponieważ przy zachowaniu dotychczasowych trendów rozwoju będzie coraz mniej dzieci, a tym samym potencjalnych przyszłych pracowników, a coraz więcej osób w wieku poprodukcyjnym.

Przyrost naturalny dla gminy Tyszowce był ujemny i wynosił odpowiednio: -9,85 w 2015r. i -10,04 w 2020r. Jednocześnie jest dosyć wysoka liczba zgonów, w 2015 roku wynosiła 16,06 a w roku 2020 15,34.

Obserwując procesy migracyjne w gminie można zauważyć stały odpływ ludności, są to głównie migracje wewnętrzne (teren województwa lubelskiego i Polski) a w mniejszym stopniu migracja za granicę. Saldo migracji ludności na pobyt stały w omawianym okresie było ujemne. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu omawianego okresu przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym czasie. Największy odpływ ludności był z miejscowości Tyszowce. Rozmiary zjawiska depopulacji mogą być jednak jeszcze większe niż wskazują na to statystyki. Zauważalny jest trend wyjazdu z miejscowości ludzi młodych, którzy w dużych ośrodkach miejskich zdobywają wykształcenie (na terenie miejscowości, jak i całej gminy brak ośrodków edukacyjnych realizujących formy kształcenia ponadpodstawowego). Osoby te często nie wymeldowują się z terenu miejscowości (stąd brak ich ujęcia w statystykach), jednak faktycznie nie zamieszkują terenu miejscowości. Jak wynika z rozmów z mieszkańcami obszaru – często jest to emigracja definitywna, mały odsetek z nich wraca po latach do pierwotnego miejsca zamieszkania.

Edukacja i kultura

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą 3 szkoły podstawowe zlokalizowanych w miejscowościach: Tyszowce, Czartowczyk i Przewalu. Do szkół podstawowych w gminie uczęszcza 397 dzieci. Wszystkie szkoły znajdujące się na terenie gminy są wyposażone w pracownię komputerowe z dostępem do Internetu, sale gimnastyczne. Warunki funkcjonowania szkół są dobre. Przy szkołach podstawowych znajdują się boiska wielofunkcyjne. Przy szkole podstawowej w Tyszowcach jest zlokalizowana pracownia językowa, skocznia, tor przeszkód, bieżnia tartanowa i siłownia zewnętrzna.

Przy szkołach podstawowych w Czartowczyku i w Perespie funkcjonuje także plac zabaw. Ponadto w SP w Tyszowcach i Czartowczyku działa gabinet logopedyczny.

Na terenie gminy w wieku przedszkolnym tj. od 3-6 lat było 160 dzieci. Opieka przedszkolna skupiona jest w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych: w Tyszowcach, Czartowczyku, Przewalu, do których uczęszcza 43 dzieci. Oprócz oddziałów przedszkolnych na terenie gminy funkcjonuje placówka niepubliczna usytuowana w miejscowości Tyszowce, która sprawuje opiekę nad 108 dziećmi. Z placówek przedszkolnych w gminie korzysta zaledwie niespełna 3% wszystkich dzieci z terenu gminy.

Do oceny poziomu edukacji wykorzystano wyniki egzaminu po VIII klasie szkoły podstawowej. Dla 42 uczniów szkół podstawowych średni wynik egzaminu po VIII klasie w roku szkolnym 2022/2023 kształtował się na poziomie 58,23%. Uczniowie lepiej poradzi sobie z przedmiotami humanistycznym niż ścisłymi. Podobna sytuacja miała miejsce we wcześniejszym roku szkolnym. Liczba uczniów osiągających bardzo niskie wyniki w nauce nadal jest znacząca. Problem obniżonych szans edukacyjnych uczniów z obszaru rewitalizacji jest w świetle diagnozy połączony współzależnością z procesem dziedziczenia ubóstwa: problemy edukacyjne są przeszkodą dla wyższych zarobków w przyszłości, co generuje ubóstwo, zaś z kolei ubóstwo osłabia w rodzinie potencjał wsparcia edukacyjnego dzieci w kolejnym pokoleniu.

Ogromne znaczenie na obszarze rewitalizacji ma edukacja pozaformalna i nieformalna, adresowana głównie do dzieci i młodzieży. Wiele kompetencji istotnych dla późniejszego osobistego sukcesu nie mieści się w szkolnych programach nauczania i powinny istnieć formy zdobywania ich poza szkołą. Istotna jest również podnoszenie wiedzy przez seniorów jako ważna nie tylko dla samych seniorów, lecz tworząca wzorce dla młodzieży.

W kontekście synergii między zjawiskiem ubóstwa i problemami edukacyjnymi pojawia się temat edukacji przedsiębiorczej, którą w obszarze rewitalizacji – należy ocenić jako niewystarczającą. Mowa tu o rozwijaniu postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość” w tym znaczeniu, to nie tylko prowadzenie przedsiębiorstwa, ale także postawa bycia przedsiębiorczym, samostawność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka.

Drogą do maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów będzie znaczące wzmocnienie ich, zarówno poprzez inwestowanie w rozwój nowoczesnej bazy, jak również rozbudowanie oferty edukacyjno-wychowawczej kierowanej do młodzieży. Szczególnie istotny jest rozwój kompetencji kluczowych.

W porównaniu do całego województwa lubelskiego mieszkańcy gminy Tyszowce mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Tyszowce największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (29,3%) oraz średnie zawodowe (16,2%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (27,3%) oraz podstawowe ukończone (26,2%). Działalnością kulturalno – edukacyjną w gminie zajmuje się Samorządowe Centrum Kultury w Tyszowcach. Samorządowego Centrum Kultury w Tyszowcach realizuje różnorodne formy edukacji kulturalnej, wychowuje dzieci i młodzież poprzez sztukę. Zadaniem Centrum jest rozpoznanie i zaspokojenie potrzeb i zainteresowań kulturalnych mieszkańców gminy. Udział wydatków gminy na kulturę i dziedzictwo narodowe w 2021 r. wyniósł 593 186,32 zł co stanowi 1,97%.

W gminie Tyszowce funkcjonuje 12 grup Kół Gospodyń Wiejskich, które swoją działalnością nie tylko podtrzymują tradycję folkloru ludowego i przekazują go kolejnym pokoleniom, ale także starają się animować lokalne społeczności, integrować je oraz tworzyć inicjatywy dla różnych środowisk.

Dużą rolę w życiu kulturalnym społeczności lokalnej pełni także Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna im. Konfederacji Tyszowieckiej. W bibliotece działa Informatorium z bezpłatnym dostępem do Internetu, sprzęt został pozyskany ze środków finansowych zewnętrznych dedykowanych bibliotekom

(Program Rozwoju Biblioteki, Kraszewski dla Bibliotek). Osoby starsze i z niepełnosprawnościami mogą wypożyczyć książki telefonicznie a pracownicy bibliotek dostarczą je do domu. Biblioteka od lat współpracuje z DPS Tyszowce, gdzie jest społecznie prowadzony punkt biblioteczny.

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) w Tyszowcach. Z pomocy udzielanej w postaci pracy socjalnej korzysta w gminie 144 rodziny (365 osób). Wśród głównych przyczyn występowania ubóstwa w gminie Tyszowce należy wymienić: bezrobocie, długotrwałą chorobę, z niepełnosprawnościami i wielodzietność. Analiza danych z ostatnich kilku lat wskazuje na zmniejszenie się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Oceniając działania gminy na rzecz wspierania osób dotkniętych ubóstwem należy podkreślić, że były one realizowane w sprzyjających warunkach ekonomiczno-społecznych, tj. przy wzroście wynagrodzeń, spadku bezrobocia, możliwości wcześniejszego nabywania uprawnień emerytalnych, czy też zapewnieniu rodzinom z dziećmi dodatkowego wsparcia dzięki wprowadzeniu tzw. programu Rodzina 500 plus. W tych warunkach w całym kraju znacząco zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, szczególnie z powodu ubóstwa. W 2021 roku z zasiłków pomocy społecznej korzystało 118 rodzin, w tym 30 rodzin (25,2% korzystających z zasiłków) stanowiły rodziny borykające się z ubóstwem. Rodziny korzystające z pomocy społecznej to rodziny, które dotyka problem długotrwałej lub ciężkiej choroby jednego z członków rodziny (21,2%), oraz co najmniej jedna osoba w rodzinie legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności (30,0 % ogółu korzystających). Długotrwała choroba jest również przyczyną kolejnych problemów, w tym głównie materialnych. W gminie podejmowane są działania zmierzające do zminimalizowania skutków patologii społecznych, przede wszystkim dotyczy to przemocy w rodzinie i nadużywania alkoholu.

W 2021r. liczba osób starszych z niepełnosprawnościami objętych pracą socjalną wynosiła 145 osób a liczba osób starszych i z niepełnosprawnościami objętych wsparciem systemu pomocy społecznej wynosiła 48 osób. W celu usprawnienia funkcjonowania rodziny 144 rodziny objęto pracą socjalną. Na obszarze rewitalizacji i terenie całej gminy brak jest usług publicznych świadczonych z myślą o osobach z niepełnosprawnościami – brakuje zarówno miejsc, jaki i inicjatyw skierowanych do tej grupy społeczeństwa. Problemy z niepełnosprawnościami w sferze społecznej wiążą się ze zdiagnozowanymi problemami sfery technicznej. Szczególnie problematyczne w tym zakresie jest niedostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ważnych budynków użyteczności publicznej.

Na terenie Gminy Tyszowce funkcjonuje Klub Seniora w Tyszowcach (obecnie jest tam 39 osób w wieku senioralnym z terenu Gminy Tyszowce) oraz Klub „Senior +”, którego siedziba znajduje się w miejscowości Perespa. Celem działania Klubu „Senior+” jest zwiększenie aktywności seniorów w wieku 60+ z terenu Gminy Tyszowce m.in. w zakresie działań samopomocowych i działań wolontarystycznych na rzecz innych. Klub funkcjonuje od 01.01.2018 r. jako jeden z działów organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tyszowcach. Klub przeznaczony jest dla 7 seniorów z terenu Gminy Tyszowce.

Na terenie miejscowości Tyszowce funkcjonuje DPS, który podlega pod Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim. W gminie cały czas wzrasta liczba osób starszych, w związku z czym wzrasta zapotrzebowanie w zakresie opieki nad seniorami, osobami z niepełnosprawnościami, w szczególności samotnymi. Pomoc tym osobom będzie się opierać na dalszym prowadzeniu Klubu „Senior +” oraz świadczenia usług opiekuńczych.

Rynek pracy

Rynek pracy w gminie w dużej mierze kształtowany jest przez liczbę osób pracujących oraz osób pozostających bez pracy. Od 2015 roku obserwujemy negatywne procesy tj. zmniejszenie się grupy osób w wieku produkcyjnym i stały wzrost grupy osób w wieku poprodukcyjnym. W gminie udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015 wynosił 6,5% w tym kobiety 6,8% i mężczyźni 6,2%. W kolejnych latach zaobserwowano, że udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się do 3,1% w 2018r. i wzrósł nieznacznie w 2020 roku do 3,9%. Jednakże był niższy od wskaźnika dla powiatu tomaszowskiego (5,8%) i dla województwa lubelskiego (6,1%).

Należy podkreślić, że od kilku lat następował sukcesywny spadek bezrobocia. W gminie Tyszowce liczba osób bezrobotnych wynosi 153 osoby. Analiza liczby osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie Tyszowce pozwala na wyodrębnienie grup wymagających szczególnych form wsparcia. Pozytywnym zjawiskiem jest spadek długotrwałego bezrobocia od 2015 roku zmalało o blisko 29,9%, a wśród osób powyżej 50 roku życia o ponad 34 %. Grupą o równie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy są kobiety (49%). Omawiane kategorie są szczególnie narażone na marginalizację społeczną i ekonomiczną.

Rolniczy charakter gminy wymaga szczególnego potraktowania bezrobocia na wsi, z uwagi na występowanie dwóch rodzajów bezrobocia: rejestrowego i agrarnego (utajonego) w indywidualnych gospodarstwach rolnych, mającego niekorzystny wpływ na sytuację ogólnospołeczną. Na trudną sytuację na wsi mają także wpływ takie czynniki jak: wysoki poziom obciążenia ekonomicznego osób pracujących osobami korzystającymi z niezarobkowych źródeł (renty, emerytury, zasiłki społeczne), duży udział wśród bezrobotnych ludzi długotrwanie bezrobotnych z niskimi kwalifikacjami, niekorzystna sytuacja agrarna – duże rozdrobnienie gospodarstw.

Na liczbę osób bezrobotnych wpływa także wojna na Ukrainie. Przedsiębiorstwa z terenu gminy ograniczyły produkcję co spowodowało redukcję zatrudnienia.

W obszarze rewitalizacji potrzebne są działania na rzecz bezrobotnych znacznie oddalonych od rynku pracy, wspierające podjęcie przez nich zatrudnienia. Potrzebne są organizacje pozarządowe działających na rzecz aktywizacji zawodowej. Potrzebne jest promowanie i wspieranie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości.

Przedsiębiorczość

Według danych Banku Danych Lokalnych w 2021 roku w gminie zarejestrowanych było 393 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. W porównaniu do 2015 roku ich liczba wzrosła o 39 podmioty. Na 1 tys. mieszkańców gminy przypadało 4,45 podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON. W 2020 roku na terenie gminy liczba nowo zarejestrowanych podmiotów wynosiła 30 podmiotów. Poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Tyszowce, mierzony liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 1 tys. mieszkańców nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON, jest o niższy o 1,97 niż w powiecie i o 3,3 województwie.

Poniższy wykres obrazujący podmioty gospodarcze wskazuje na rosnący potencjał gospodarczy gminy zwłaszcza sektora prywatnego. Wśród podmiotów gospodarczych ponad 95% to przedstawiciele sektora prywatnego. Są to głównie małe, często rodzinne firmy, charakteryzujące się dużą różnorodnością produkcji i usług. W sektorze publicznym działało 16 podmiotów, zaś w prywatnym - 370. W obrębie sektora prywatnego najwięcej osób fizycznych, bo aż 302 prowadziło działalność gospodarczą. Wzrosła również liczba spółek prywatnych prawa handlowego z 4 w roku 2015 do 5 w 2021 roku. Biorąc pod uwagę podział na sekcje PKD w gminie wyróżnić można wiodące branże

gospodarki. I tak w 2021 roku, ponad 39,1% podmiotów należała do sekcji handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego. Liczba podmiotów w porównaniu z rokiem 2015 zwiększyła się o 29 podmiotów. Znacząca liczba podmiotów gospodarczych znajduje się w sekcji budownictwo – 49 podmiotów w 2021 roku, co stanowi prawie 12,0% wszystkich podmiotów. Należy podkreślić, iż od 2015 roku nastąpiło zwiększenie ich liczby o 34 tj. o 3%.

Na poziom lokalnej aktywności gospodarczej ma wpływ wiele czynników, m.in. takich jak: lokalny poziom rozwoju gospodarczego, lokalny rynek pracy oraz problemy ze znalezieniem stałego zatrudnienia, poziom dochodów mieszkańców i konsumpcja społeczna. Poziom innowacyjności podmiotów gospodarczych na terenie gminy jest niski. Wątpliwości budzi także lokalna gotowość do podejmowania ryzyka gospodarczego. Dominujący jest tutaj udział mikroprzedsiębiorstw, a co za tym idzie – ograniczone są też własne zasoby kapitałowe i zdolność kredytowa mieszkańców. Na kondycję lokalnych przedsiębiorstw wpływają także niskie dochody mieszkańców wpływające na kształt i zakres lokalnego rynku zbytu. W centrum miejscowości jest niedopasowana oferta do potrzeb lokalnej ludności i turystów.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Tyszowce wynosiło w 2021r. 4 556,75 PLN, co odpowiada 75.90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Podstawowym warunkiem polepszenia sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji jest stworzenie nowych miejsc pracy. Niezwykle ważne jest również wsparcie małych przedsiębiorstw funkcjonujących już na tym terenie, a także lokalnej społeczności w zakresie rozwoju zawodowego i podejmowania inicjatyw przedsiębiorczości. Istotnym elementem jest kształcenie mieszkańców z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy. W zakresie przedmiotowej sfery nie bez znaczenia pozostaje również rozwój infrastruktury technicznej, w tym w szczególności drogowej. W celu rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji rekomenduje się wykorzystanie jego bezsprzecznego potencjału turystycznego, kulturowego i historycznego. Ważną rolę w tym zakresie będzie także odgrywać obecna produkcja rolno-spożywcza.

Podsumowanie sfery społecznej- analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Niekorzystana sytuacja na rynku pracy
Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa	Wyludnianie się gminy
Rosnący odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	Niedostateczne wykorzystanie tradycji, wielokulturowości i dziejów historycznych w działaniach kulturalno-promocyjnych
Dobry system opieki społecznej,	Relatywnie niskie dochody społeczeństwa
Dobrze rozwinięta infrastruktura jednostek oświatowych	Migracje ludzi młodych
	Niski poziom integracji społecznej
	Duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym
	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura przedszkolna,

	Brak żłobka
	Brak atrakcyjnych miejsc pracy
	Problemy społeczne: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność , długotrwała choroba
	Brak infrastruktury dostępowej do terenów rekreacyjnych dla mieszkańców i turystów(np. ścieżek rowerowych, miejsc spacerowych, placów zabaw)
	Niewystarczająca liczba imprez kulturalnych
Szanse	Zagrożenia
Zmniejszenie migracji osób młodych z terenu gminy	Dalszy spadek liczby mieszkańców gminy
Rozwój kwalifikacji mieszkańców i podniesienie poziomu wykształcenia	Wzrost bezrobocia i pogłębianie się problemów społecznych
Integracja społeczeństwa	Zanik lokalnych tradycji
Zwiększenie wykorzystania tradycji, wielokulturowości i dziejów historycznych w działaniach kulturalno-promocyjnych (rozwój tzw. patriotyzmu lokalnego, wiosek tematycznych, wydarzeń kulturalnych)	Niewystarczające środki finansowe na inwestycje
Rozwój turystyki (szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, baza rekreacyjna)	Mała rentowność gospodarstw rolnych
Rozwój infrastruktury technicznej	
Rozwój przedsiębiorczości	
Rozwój edukacji przedszkolnej, stworzenie placówki dla dzieci do lat 3	

Ochroniona środowiska i infrastruktura

Ważnym elementem w rozwoju gminy jest infrastruktura sieciowa, a więc poziom zводociągowania i kanalizacja. W zakresie mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej wartość wskaźnika jest na wysokim poziomie już od początku analizowanego okresu tj. od 2016 r. Wówczas wynosiła ona 79,2%. Pozytywną informację w niniejszym zakresie jest również fakt, że do 2021 r. z sieci wodociągowej korzysta 82% mieszkańców. Zatem coraz większa liczba mieszkańców ma zapewniony dostęp do bieżącej wody. Słabiej prezentują się dane dotyczące procentu skanalizowania gminy. Tutaj wartość wskaźnika utrzymuje się niskim poziomie. W 2021 r. wyniosła ona zaledwie 24,3%, jednakże znacząco wzrosła w stosunku do 2016 r., który wynosił 11,3%.

Należy również zaznaczyć, że bardzo istotnym problemem z zakresu technicznego jest brak infrastruktury dotyczącej sieci gazowej na terenie Gminy Tyszowce. Ogólny brak dostępu do sieci

gazowej należy wskazać jako jedną z technicznych słabych stron. W chwili obecnej jest w miejscowości Przewale wybudowany niewielki odcinek gazociągu przez firmę prywatną.

Kluczowym elementem rozwoju gminy Tyszowce jest dobra dostępność komunikacyjna. Zewnętrzny układ infrastruktury drogowej stanowi droga wojewódzka. Duże znaczenie związane z wewnętrzną dostępnością obszaru ma wewnętrzny układ komunikacyjny, który składa się z dróg powiatowych i gminnych. Drogi te pełnią dwie funkcje: wpływają na jakość życia mieszkańców, a także stanowią uzupełnienie infrastruktury drogowej krajowej i wojewódzkiej. Stały wzrost natężenia ruchu drogowego powoduje, że drogi te wymagają ciągłej modernizacji. We wszystkich sołectwach zauważa się niewystarczające wyposażenie ciągów drogowych w chodniki, podnoszące bezpieczeństwo mieszkańców. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w 2021 r. stanowiły 25,01% wydatków gminy.

Rozwój i natężenie ruchu drogowego ma wpływ na stan powietrza atmosferycznego. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni dróg oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliwa. Zanieczyszczenia komunikacyjne charakteryzuje się koncentracją wzdłuż szlaków komunikacyjnych i nierównomiernością występowania w ciągu doby. Największe zagrożenia w ruchu komunikacyjnym jest droga wojewódzka i drogi powiatowe. Szkodliwe substancje stanowią zagrożenie dla zamieszkującej w ich najbliższym otoczeniu mieszkańców.

Jednym z czynników wpływających na jakość życia są uwarunkowania środowiskowe. W grupie spełnienia tego kryterium zaliczyć należy zanieczyszczone rzeki wskazane jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Pięć rzek z terenu gminy jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych. Jedynym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są sporadycznie wypuszczane ścieki bytowe pochodzące z indywidualnych gospodarstw domowych. Głównymi wskaźnikami dyskwalifikacji wody są związki biogenne, czyli fosfor ogólny, fosforany i miano Coli.

Źródłem zanieczyszczenia powietrza są także gospodarstwa domowe. Stężenia benzo/a/piernu i gazów cieplarnianych charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło od ogrzewania domów. Najwyższe stężenia są w okresie jesienno- zimowym. W związku z powyższym problem złej jakości powietrza koncentruje się w przeważającej mierze na terenach o zwartej zabudowie mieszkaniowej – centrum Tyszowiec, która ogrzewana jest w głównie za pomocą indywidualnych palenisk. Ze względów ekonomicznych mieszkańcy najczęściej wybierają nośniki energii, które są najtańsze i najbardziej dostępne – węgiel i drzewo. Jednocześnie są to nośniki, które są wysokoemisyjne. Wyzwaniem dla gminy będzie redukcja własnych zanieczyszczeń i emisji w ramach tzw. „niskiej emisji” oznaczającej całość emitowanych do powietrza substancji z niewysokich źródeł emisji. Tym samym niezbędne będą działania w zakresie wdrażania rozwiązań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, czyli oparciu się przede wszystkim na efektywności energetycznej, wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu technologii ograniczających emisję.

Na obszarze rewitalizacji niemal wszystkie zasoby mieszkaniowe stanowią własność prywatną. Stan techniczny budynków wymaga nakładów finansowych na ich termomodernizację- docieplenie, wymiana pieców tak aby zmniejszyć zapotrzebowanie energetyczne. Wszystkie budynki mieszkalne ogrzewane są indywidualnie poprzez lokalne źródła ciepła. Poprawa musi następować kompleksowo, zarówno w zabudowie mieszkalnej, jak i usługowej.

Finanse samorządowe

Na przestrzeni lat 2015-2019 zauważalny jest systematyczny wzrost zarówno dochodów jak i wydatków gminy. Dochody własne w 2021 r. wynosiły 9,9 mln. Wśród dochodów własnych największy poziom

stanowiły wpływy z podatku od nieruchomości (2,96 mln), podatek rolny (1,33 mln). Analiza struktury wydatków wskazuje, iż gmina Tyszowce najczęściej środków przeznacza na dział Oświata i wychowanie (9,16 mln), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,50 mln), Rodzina (6,88 mln), Administracja publiczna (2,53 mln).

Podsumowanie sfery gospodarczej- Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Dobre warunki do rozwoju agroturystyki,	Bliskość granicy- wojna na Ukrainie
Bliskość granicy (rozwój eksportu na Ukrainę)	Niedostateczny stan techniczny wielu dróg lokalnych i ulic
Droga wojewódzka nr 850 i dogodnej lokalizacja względem głównych szlaków transportowych.	Brak ścieżek rowerowych, chodników i bazy rekreacyjnej
Atrakcyjna lokalizacja do stworzenia terenów inwestycyjnych (możliwość rozwoju branż związanych z transportem i logistyką oraz wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych)	Brak szlaków turystycznych
Możliwość rozwoju gospodarstw ekologicznych	Słabo rozwinięty przemysł lokalny
Tania siła robocza	Brak zakładów przetwórstwa rolno- spożywczego
	Ekstensywna gospodarka rolna
	Niedostateczna ilość terenów inwestycyjnych
	Słabo rozwinięta baza noclegowo-gastronomiczna
	Słabo wykorzystane środowisko naturalne do rozwoju turystyki
Szanse	Zagrożenia
Utworzenie terenów inwestycyjnych	Malejąca opłacalność produkcji rolnej gospodarstw
Wzrost miejsc pracy oraz wysokości dochodów	Stagnacja gospodarcza gminy
Wyspecjalizowanie produkcji gospodarstw rolnych	Przedłużająca się wojna na Ukrainie
Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego do rozwoju turystyki i promocja gminy	Brak rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy
Rozwój przedsiębiorczości	Brak nowych przedsiębiorstw
Rozwój usług turystycznych i bazy turystycznej wykorzystującej walory przyrodnicze i kulturowe	
Rozwój bazy logistycznej do wymiany gospodarczej	
Współpraca z innymi JST tworząca warunki rozwoju społeczno-gospodarczego	

3.3 METODYKA WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 jest dokumentem zarówno strategicznym, jak i operacyjnym, o charakterze lokalnym (tj. dedykowanym jednostce samorządu terytorialnego - gminie). Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Z uwagi na charakter dokumentu, obszar objęty rewitalizacją

winien być wyodrębniony w sposób szczegółowy w oparciu o wybrane wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego składało się z pięciu zasadniczych etapów takich jak:

- Określenie pól podstawowych i przygotowanie do analizy,
- Analiza sytuacji w gminie oraz zróżnicowania natężenia zjawisk kryzysowych,
- Wyznaczenie obszaru zdegradowanego,
- Wyznaczenie obszaru rewitalizowanego,
- Przyjęcie uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego.

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej,
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowej,
- d) technicznej,
- e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Tyszowce pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Jako obszary zdegradowane uznano te sołectwa, w których stwierdzono gorsze niż średnia w gminie wskaźniki problemów społecznych, współwystępujące z gorszymi wskaźnikami dotyczącymi co najmniej jednego z problemów o charakterze gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym lub przestrzennym.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych sołectw nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Nie należy zapominać również o tym, że niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar. W przypadku prac nad niniejszą diagnozą zwrócono szczególną uwagę na podejście partycypacyjne, tak aby już od pierwszych etapów prac zaangażować społeczność lokalną w realizowany proces.

Wyznaczenie obszarów referencyjnych

Ustawa o rewitalizacji wymagając wskazania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a więc fragmentów obszaru gminy, w których koncentrują się różnego rodzaju negatywne zjawiska, stawia przed gminami nowe zadanie przeanalizowania zróżnicowania zjawisk i procesów zachodzących wewnątrz niej. Przeprowadzenie takiej analizy wymaga określenia pól podstawowych – przestrzennych jednostek, do których odnoszone będą wszystkie zbierane dane i informacje analityczne.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto zastosowanie przestrzennych jednostek pseudonaturalnych, których granice nawiązują do różnego rodzaju układów osadniczych oraz granic naturalnych. Analizowanie danych w jednostkach pseudonaturalnych pozwala na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy (dzielnicach, osiedlach, sołectwach lub innych) intuicyjnie i funkcjonalnie wskazywanych jako pewne najmniejsze, jednolite organizmy osadnicze. Większość gmin w Polsce podzielona jest na różnego rodzaju, nieposiadające osobowości prawnej, jednostki pomocnicze (np. sołectwa). W gminach wiejskich najczęściej stosowaną jednostką pomocniczą jest sołectwo, którego granica odpowiada obszarom tradycyjnie uznawanym za pojedynczą wieś. Zaletą istniejących jednostek pomocniczych jest fakt, że zostały w jakiś sposób wyznaczone. Zazwyczaj ich granice nie są kwestionowane, a lokalne społeczności są do nich przyzwyczajone. Dlatego też, w toku prac podjęto decyzję o wykorzystaniu granic poszczególnych sołectw jako obszarów referencyjnych do analizy i wskazania spośród nich obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto wskaźniki przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 6 Dobór wskaźników delimitacyjnych

Numer	Nazwa wskaźnika	Obszar diagnozy	Problem społeczny
1.	Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Tyszowce	Obszar społeczny	Wyludnianie się gminy
2.	Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Tyszowce	Obszar społeczny	Starzejące się społeczeństwo (szczególne potrzeby społeczne)
3.	Liczba os. korzystających z pomocy z powodu ubóstwa	Obszar społeczny	Ubóstwo
4.	Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Obszar społeczny	Bezrobocie
5.	Gęstość zaludnienia w stosunku do powierzchni zurbanizowanej (osoby/km ²)	Obszar społeczny	Problemy społeczne
6.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Obszar społeczny	Problemy społeczne
7.	Frekwencja w wyborach samorządowych	Obszar społeczny	Niski poziom aktywności społecznej
8.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Obszar gospodarczy	Niewystarczająca aktywność gospodarcza
9.	Ilość wyrobów azbestowych do usunięcia [Mg/km ²] w poszczególnych sołectwach w gminie Tyszowce	Obszar środowiskowy	Występujące zagrożenia środowiskowe

10.	Poziom degradacji przestrzeni publicznej	Obszar przestrzenno-funkcjonalny	Niski poziom przestrzeni publicznej
11.	Dostęp do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach w Gminie Tyszowce	Obszar techniczny	Niedostateczny poziom jakości zasobów mieszkaniowych

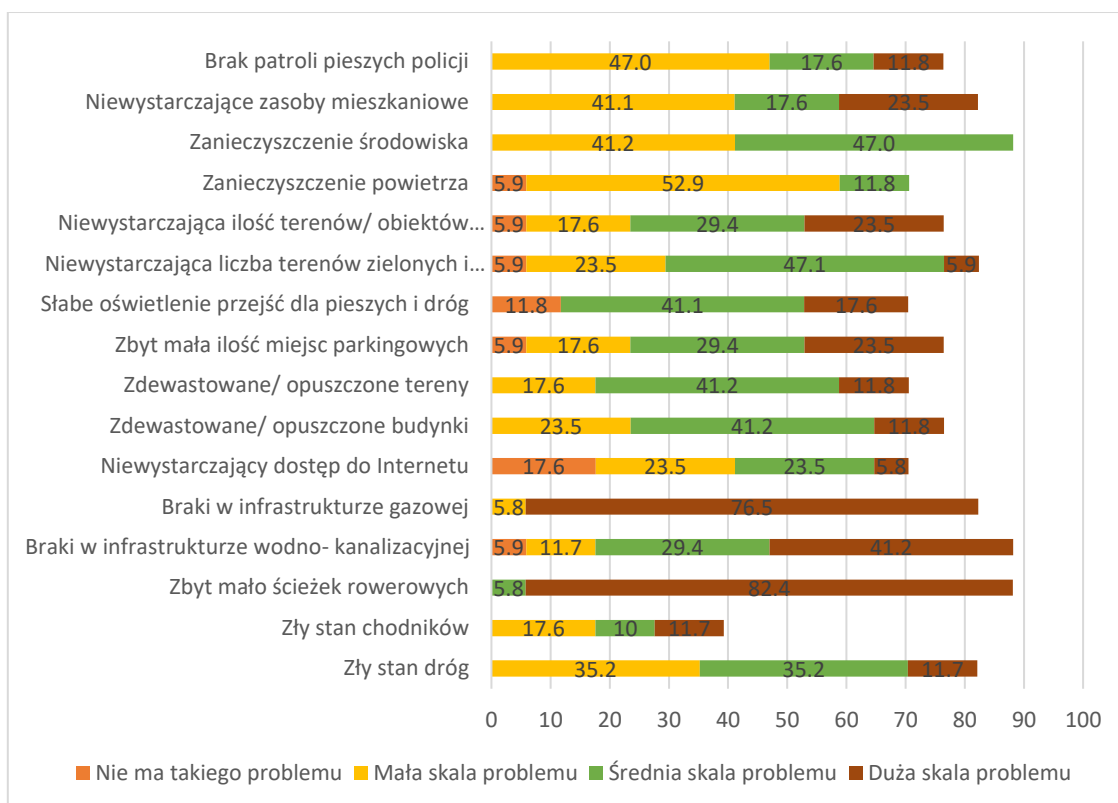
WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

Gmina Tyszowce na potrzeby opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 przeprowadziła badania wśród mieszkańców, w celu poznania ich opinii i spostrzeżeń dotyczących planowanej rewitalizacji. Mieszkańcy mieli możliwość wypełnienia ankiety, która została udostępniona na stronie internetowej gminy https://umtyszowce.bip.lubelskie.pl/index.php?id=71&action=details&document_id=1920531.

Pierwsze i jedno z ważniejszych pytań, dotyczyło problemów które występują w sferze społecznej na obszarze rewitalizowanym. Według ankietowanych najważniejszym problemem na obszarze rewitalizowanym a zarazem w całej gminie jest migracja młodych osób, tak uważa 82,3% respondentów. W następnej kolejności wg ankietowanych problemem jest alkoholizm wśród mieszkańców gminy (52,9% ankietowanych) oraz słaba współpraca pomiędzy mieszkańcami a instytucjami publicznymi (52,9%).

Ankietowani wskazali także problemy na obszarze rewitalizowanym w sferze technicznej, środowiskowej i przestrzenno- funkcjonalnej. W przypadku oceny elementów mających wpływ na jakość życia mieszkańców najgorzej wypadł zły stan chodników, brak ścieżek rowerowych oraz brak sieci gazowej na terenie gminy. Ponad 47% respondentów nisko oceniło także niewystarczającą liczbę terenów zielonych i rekreacyjnych.

Wykres 19. Problemy w obszarze rewitalizacji w sferze technicznej, środowiskowej i przestrzenno- funkcjonalnej

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło problemów w obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej. Zdecydowana większość ankietowanych (88,2%) uważa, że w gminie jest zbyt mało ofert miejsc pracy. Respondenci uważają także, że jest niezadowalająco rozwinięta infrastruktura turystyczna (baza noclegowa, baza gastronomiczna, obiekty sportowe, szlaki turystyczne), która stworzyłaby nowe miejsca pracy. Jednocześnie 41,1 % ankietowanych uważa, że problemem jest niska przedsiębiorczość mieszkańców, podkreślano także wpływ wojny na Ukrainie na zatrudnienie i kondycję lokalnych przedsiębiorstw.

Ankietowani zostali poproszeni o określenie co uważają za najbardziej konieczne działania w sferze inwestycyjnej i nie inwestycyjnej na obszarze rewitalizacji. Jako działania inwestycyjne wg respondentów za najważniejsze uznano wytyczenie ciągów rowerowych i pieszych (76,4%), rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (64,7%), likwidację barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami (64,7%) oraz stworzenie przestrzeni do aktywnego spędzania czasu wolnego i rekreacji (52,9%).

W sferze społecznej najwięcej ankietowanych uznało za najbardziej istotne poszerzenie oferty kulturalnej, edukacyjnej i sportowej dla różnych grup wiekowych (64,7%), rozwój edukacji zawodowej i przedsiębiorczości (64,7%) oraz aktywizację i włączenie osób oddalonych od rynku pracy (47,0%).

3.4 SFERA SPOŁECZNA

W zakresie sfery społecznej poddano analizie 6 zmiennych obrazujących kondycję społeczną Gminy Tyszowce, jednocześnie różnicując poszczególne jednostki statystyczne (sołectwa). Badane wskaźniki można podzielić na 4 zasadniczych grup:

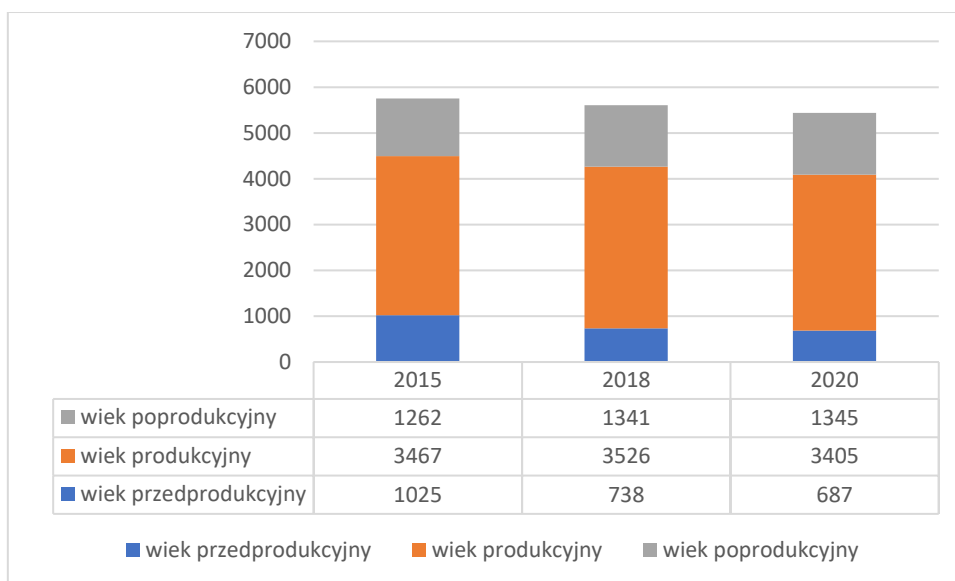
- demografia,
- wsparcie socjalne,
- aktywność społeczna,
- rynek pracy.

Analiza czynników demograficznych wskazuje, że, liczba mieszkańców gminy ma tendencję malejącą. Gmina Tyszowce w 2021 roku liczyła 5 456 mieszkańców, w tym 2 737 mężczyzn i 2 719 kobiet. W porównaniu do 2015 roku odnotowano znaczny ubytek liczby mieszkańców o ponad 8,8% (526 osób). W gminie współczynnik feminizacji, czyli stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosi 98 kobiet/100 mężczyzn (w 2015 roku wskaźnik ten wynosił 101 kobiety/100 mężczyzn). Analiza danych wykazała, iż pod względem zaludnienia największą miejscowością w gminie Tyszowce jest miasto Tyszowce oraz miejscowości Czartowczyk, Kłątwy, Przewale, Czermno i Zamłynie. W porównaniu do 2015 roku nastąpił spadek ludności we wszystkich wsiach i w mieście: Tyszowce (200 osób), Czartowczyk (43 osób), Czartowiec (12 osób), Czermno (57 osób), Kazimierówka (19 osób), Marysin (15 osób), Mikulin (17 osób), Perespa (44 osoby), Perespa- Kolonia (19 osób), Podbór (22 osoby), Przewale (32 osoby), Soból (13 osób). W żadnej miejscowości w gminie liczba ludności w roku 2021 nie zwiększyła się w stosunku do 2015r. Najwyższy spadek liczby ludności został odnotowany w Tyszowcach (o 200 osób), Czermnie (o 57 osób), Czartowczyku (o 43 osoby) oraz w miejscowościach: Perespa, Przewale.

Średnia gęstość zaludnienia dla gminy wynosi 42 osób/km². Oznacza to, że gęstość zaludnienia jest o połowę niższa od średniej dla województwa lubelskiego (83 osoby/km²) i niższa niż w powiecie tomaszowskim (55 osób/km²). Gmina Tyszowce pod względem gęstości zaludnienia zajmuje 8 lokatę wśród 13 gmin powiatu tomaszowskiego. Biorąc pod uwagę jedynie tereny zabudowane i liczbę ludności tam zamieszkałej najwyższą gęstością zaludnienia charakteryzują się miejscowości: Tyszowce, Czartowiec- Kolonia, Kłątwy, Podbór i Zamłynie. Najmniej zaludnioną jest wieś Perespa i Mikulin.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowną ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci.

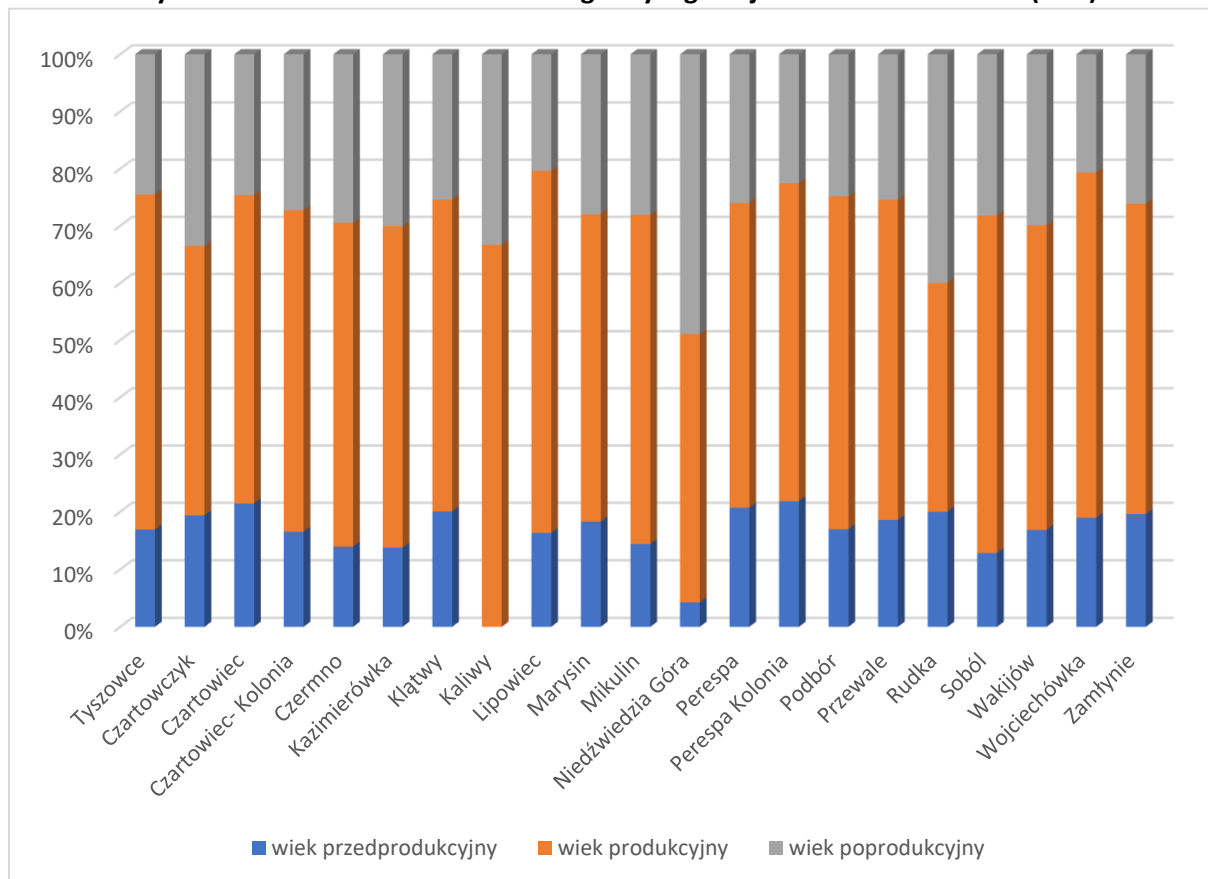
Wykres 20. Zmiana struktury wieku ludności gminy Tyszowce w wybranych latach

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analiza danych wskazuje na kilka trendów. W porównaniu do 2015 roku dość wyraźnie zwiększył się udział ludności w wieku poprodukcyjnym o 91 osoby. Udział ludności w wieku produkcyjnym zmalał o 371 osoby, natomiast znacznie zmniejszył się udział osób w wieku przedprodukcyjnym – o 243 osoby. Relatywnie wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym świadczy o zaistnieniu zjawiska renty demograficznej – korzystnie wpływającej na dynamikę rozwoju gospodarczego, ale także wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa gminy. W gminie przybiera on coraz większy rozmiar, zatem aktualnie rośnie coraz większe zagrożenie jego negatywnymi skutkami i zbyt dużego obciążenia demograficznego.

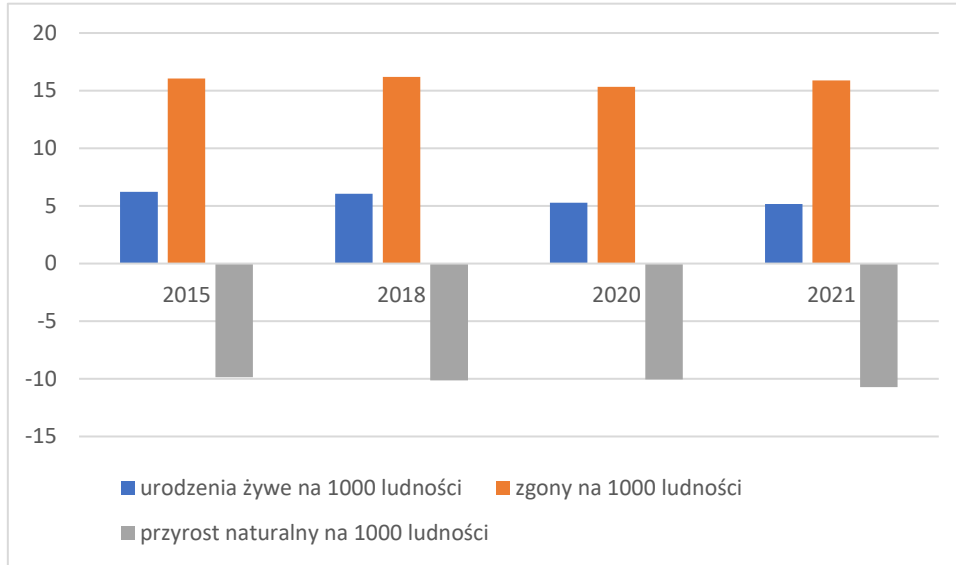
Wykres 21. Struktura wieku ludności gminy wg miejscowości w 2021 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Tyszowcach

Szczegółowa analiza dotycząca struktury wieku mieszkańców pozwala na stwierdzenie, że sytuacja demograficzna w większości sołectw gminy stale pogarsza się w wyniku zbyt małej liczby urodzeń. W analizowanych latach przyrost naturalny dla gminy Tyszowce był ujemny i wynosił odpowiednio: -9,85 w 2015r. i -10,04 w 2020r. Jednocześnie jest dosyć wysoka liczba zgonów, w 2015 roku wynosiła 16,06 a w roku 2020 15,34. Pozwala to z pewnym prawdopodobieństwem wnioskować, że w najbliższym okresie może nastąpić nadmierna tendencja spadkowa urodzeń przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów.

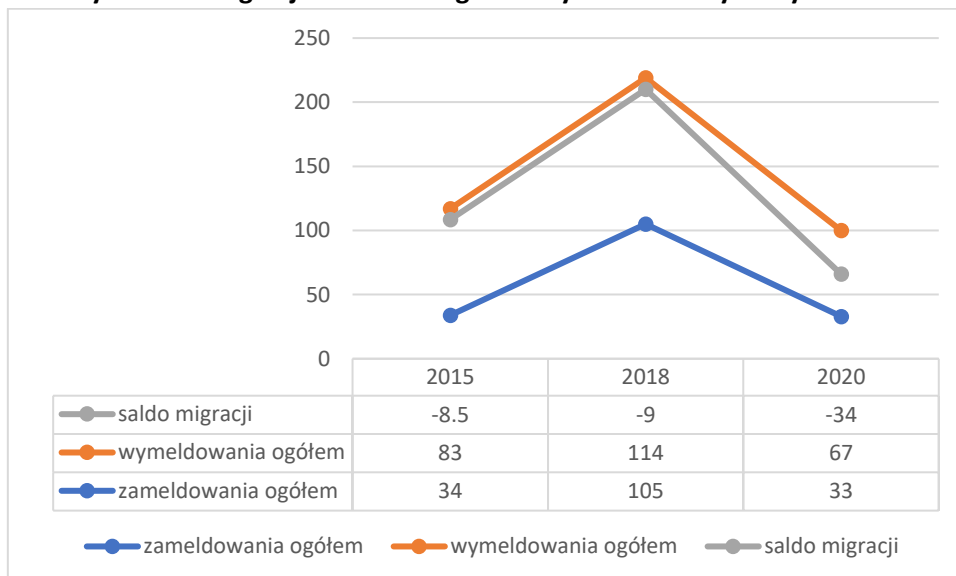
Wykres 22. Przyrost naturalny w wybranych latach w gminie Tyszowce

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Obserwując procesy migracyjne w gminie można zauważyć stały odpływ ludności, są to głównie migracje wewnętrzne (teren województwa lubelskiego i Polski) a w mniejszym stopniu migracja za granicę. Saldo migracji ludności na pobyt stały w omawianym okresie było ujemne. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu omawianego okresu przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym czasie. Prawdopodobnie przyczyną odpływu ludności z terenu gminy jest emigracja do miast w celach zawodowych, osobistych i zarobkowych. Największy odpływ ludności był z miejscowości Tyszowce. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej dane nie oddają realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę. Nie wszyscy z tych, którzy podjęli decyzję o wyjeździe decydują się na wymeldowanie, niektórzy wykonują pracę w tzw. trybie wahadłowym (część roku spędzają za granicą, część na obszarze zameldowania).

Wykres 23. Migracje ludności w gminie Tyszowce w wybranych latach

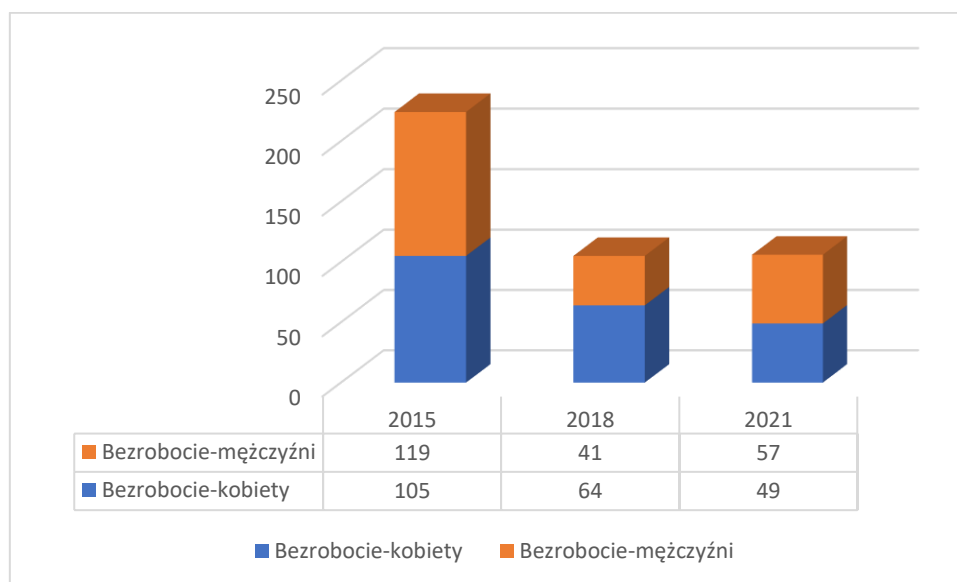
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ze wsparcia socjalnego w postaci świadczeń udzielanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) korzysta w gminie 144 rodziny (365 osób). Na przestrzeni lat zachodziły zmiany i dotyczyły obniżenia się liczby rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z uwagi na ubóstwo (o 44,7%) i bezrobocie (o 25,5%). W 2021 roku z zasiłków pomocy społecznej korzystało 118 rodzin, w tym 30 rodzin (25,2% korzystających z zasiłków) stanowiły rodziny borykające się z ubóstwem. Rodziny korzystające z pomocy społecznej to rodziny, które dotyka problem długotrwałej lub ciężkiej choroby jednego z członków rodziny (21,2%), oraz co najmniej jedna osoba w rodzinie legitymuje się orzeczeniem z niepełnosprawności 30,0 % ogółu korzystających). Większość rodzin korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje miejscowości z powodu:

- ✓ ubóstwa: Tyszowce, Kazimierówka, Czeremno;
- bezrobocia: Marysin, Tyszowce, Klątwy;
- z niepełnosprawności: Tyszowce, Kazimierówka;
- długotrwała lub ciężka choroba: Tyszowce.

Od 2015 roku obserwujemy negatywne procesy tj. zmniejszenie się grupy osób w wieku produkcyjnym i stały wzrost grupy osób w wieku poprodukcyjnym. W gminie udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w roku 2015 wynosił 6,5% w tym kobiety 6,8% i mężczyźni 6,2%. W kolejnych latach zaobserwowano, że udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się do 3,1% w 2018r. i wzrósł nieznacznie w 2020 roku do 3,9%. Jednakże był niższy od wskaźnika dla powiatu tomaszowskiego (5,8%) i dla województwa lubelskiego (6,1%). Analizując problem bezrobocia można zauważyć, iż następuje tendencja spadkowa tego zjawiska. Zmiany te prawdopodobnie mogły być związane z obserwowanym wzrostem gospodarczym w kraju, którego beneficjentami byli również mieszkańcy gminy Tyszowce. Niewielki wzrost wskaźnika w 2020 roku może być związany z sytuacją pandemiczną w kraju i na świecie.

Wykres 24. Bezrobocie w gminie Tyszowce

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Pozytywnym zjawiskiem jest spadek długotrwałego bezrobocia od 2015 roku zmalało o blisko 29,9%, a wśród osób powyżej 50 roku życia o ponad 34 %. Grupą o równie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy są kobiety (49%). Omawiane kategorie są szczególnie narażone na marginalizację społeczną i ekonomiczną.

Tabela 7 Poziom bezrobocia

Lp.	Miejscowość	Ludność ogółem	Liczba bezrobotnych w 2021 roku	Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	Tyszowce	1958	3	0,15
2	Czartowczyk	382	1	0,26
3	Czartowiec	153	0	0
4	Czartowiec Kol.	121	2	1,65
5	Czermno	260	1	0,38
6	Kazimierówka	196	4	2,04
7	Klątwy	354	0	0
8	Kaliwy	3	0	0
9	Lipowiec	49	0	0
10	Marysin	175	10	5,71
11	Mikulin	146	0	0
12	Niedźwiedzia Góra	47	0	0
13	Perespa	169	0	0
14	Perespa Kolonia	142	0	0
15	Podbór	177	0	0
16	Przewale	377	0	0
17	Rudka	20	0	0
18	Soból	78	0	0
19	Wakijów	184	0	0
20	Wojciechówka	174	4	2,30
21	Zamłynie	291	0	0
Ogółem		5456	25	0,46

W 2020 roku w gminie Tyszowce stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 67 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 12,25 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Tyszowce wynosi 84,20% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Tyszowce najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 7,08 (wykrywalność 84%) oraz przeciwko mieniu – 3,83 (wykrywalność 72%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe – 1,83 (100%), o charakterze gospodarczym – 2,50 (69%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 0,27 (100%).

Praktycznie w każdej miejscowości występują zagrożenia typu: przemoc w rodzinie i alkoholizm. Najwięcej interwencji domowych miało miejsce w mieście Tyszowce oraz w Klątwach, Zamłynie, Czermnie i Perespie. W trakcie przeprowadzanych w miejscach zamieszkania interwencji w uzasadnionych przypadkach sporządzano „Niebieskie Karty”, co świadczyło o przemocy w rodzinie i mogło być wykorzystane do prowadzonych postępowań. W roku 2021 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tyszowcach oraz policja wszczęły w gminie procedurę „Niebieskiej Karty” (MOPS- 3 i

policja 4). Kontynuowano także procedurę „Niebieskiej Karty” wszczętych w poprzednich latach (2). Liczba osób w rodzinach objętych w 2021 roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” – 82 a liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” – 37.

Aktywność obywatelska, ostatnia zmienna, została zobrazowana za pomocą frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych, wskazuje to poziom zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy publiczne. Frekwencja wyborcza podczas wyborów do Rady Gminy wyniosła 56,06%. W porównaniu do innych gmin powiatu tomaszowskiego jest to wartość porównywalna. Podobną aktywnością cechują się jedynie gminy Jarczów (55,62%) oraz Krynice (58,14%). Analiza danych wskazuje, iż wysokim wskaźnikiem aktywności obywatelskiej (powyżej średniej dla gminy) cechowały się okręgi wyborcze położone w południowej i południowo – zachodniej części gminy, a mianowicie: Czartowczyk (65,85%), Przewale (64,00%), Czartowiec, Czartowiec Kolonia, Soból (61,67%), Tyszowce – okręg 1 (60,15%). Najniższa frekwencja wyborcza była w miejscowości Cermno (38,59%).

Mieszkańcy gminy Tyszowce wykazali się niższą (o 13,79%) aktywnością polityczną w wyborach na Prezydenta Polski, aniżeli w wyborach samorządowych. Największe zainteresowanie głosowaniem na Prezydenta wykazali mieszkańcy Czartowczyka oraz Przewala. Wskaźnik frekwencji w postaci średniej dla gminy kształtował się na poziomie 47,07%, będąc wielkością sporo niższą w porównaniu do powiatu (48,78%), do regionu (54,30%), ale także i kraju (55,34%).

Tabela 8 Wybory do rady Gminy Tyszowce w 2018 roku

Wybory do Rady Gminy					
Obwód wyborczy	Granice obwodu wyborczego	Numer okręgu wyborczego	Liczba		Frekwencja (%)
			mandatów	uprawnionych	
1	Tyszowce ul: Hetmańska, Jurydyka, Kilińskiego, Konfederacji Tyszowieckiej, Nadrzeczna, Niezgody, Ogrodowa, Partyzantów, Rynek, Sportowa, Szewska, Szwedzka, Targowa, Armii Krajowej Nr 15	1	1	404	60,15
1	Tyszowce ul: Kościelna, Łukaszewskiego Antoniego, Podgórze, Szkolna, Czarnieckiego-numery parzyste, 3 Maja-numery parzyste	2	1	382	57,85
2	Tyszowce ul: 3 Maja-numery nieparzyste, Średnia, Mała, Polna	3	1	303	53,14
2	Tyszowce ul: Wielka od Nr 1 do Nr 100, Kątek, Armii Krajowej od Nr 1 do Nr 13 i od Nr 2 do Nr 10, Czarnieckiego-numery nieparzyste	4	1	348	55,46
2, 9	Tyszowce ul: Wielka Nr 101, Nr 101A i Nr 101B, Słoneczna, Jaśminowa	5	1	383	55,61
3	Zamłynie, Wojciechówka	6	1	396	56,06
3	Lipowiec, Mikulin, Podbór	7	1	334	51,8
3	Klątwy	8	1	288	53,47

4	Przewale	9	1	325	64,00
4	Marysin, Niedźwiedzia Góra	10	1	117	59,09
5	Czartowczyk	11	1	216	65,85
6	Kazimierówka, Wakijów	12	1	188	56,12
6	Czermno	13	1	93	38,59
7	Perespa, Perespa-Kolonia, Rudka	14	1	155	52,01
8	Czartowiec, Czartowiec-Kolonia, Soból	15	1	185	61,67
Ogółem			15	4 117	56,06

Źródło: <https://wybory2018.pkw.gov.pl>

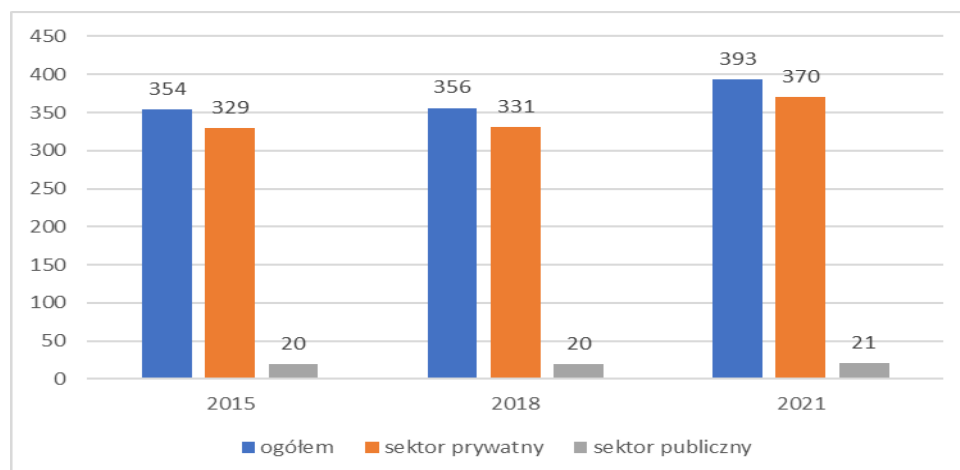
3.5 SFERA GOSPODARCZA

Kondycja gospodarcza obszaru została opisana za pomocą liczby zarejestrowanych działalności gospodarczych na 100 mieszkańców, który wynosi dla gminy 5,41. Według danych Banku Danych Lokalnych w 2021 roku w gminie zarejestrowanych było 393 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. W porównaniu do 2015 roku ich liczba wzrosła o 39 podmioty.

Wśród podmiotów gospodarczych ponad 95% to przedstawiciele sektora prywatnego. Są to głównie małe, często rodzinne firmy, charakteryzujące się dużą różnorodnością produkcji i usług. W sektorze publicznym działało 16 podmiotów, zaś w prywatnym - 370. W obrębie sektora prywatnego najwięcej osób fizycznych, bo aż 302 prowadziło działalność gospodarczą. Wzrosła również liczba spółek prywatnych prawa handlowego z 4 w roku 2015 do 5 w 2021 roku. O poziomie atrakcyjności inwestycyjnej gminy świadczy między innymi obecność inwestorów zagranicznych. Na koniec 2021 roku działały 2 spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

Biorąc pod uwagę podział na sekcje PKD w gminie wyróżnić można wiodące branże gospodarki. I tak w 2021 roku, ponad 39,1% podmiotów należała do sekcji handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego. Liczba podmiotów w porównaniu z rokiem 2015 zwiększyła się o 29 podmiotów. Znacząca liczba podmiotów gospodarczych znajduje się w sekcji budownictwo – 49 podmiotów w 2021 roku, co stanowi prawie 12,0% wszystkich podmiotów. Należy podkreślić, iż od 2015 roku nastąpiło zwiększenie ich liczby o 34 tj. o 3%.

Wykres 25. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w gminie Tyszowce w latach 2015 – 2021

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Istotnym elementem świadczącym o stanie rozwoju gospodarczego jest liczba podmiotów gospodarczych działających i wyrejestrowanych co wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu dotyczącego przerywania prowadzenia działalności gospodarczej czasowego lub stałego.

**Tabela 9 Liczba podmiotów gospodarczych działających i wyrejestrowanych
W Gminie Tyszowce**

Lp.	Sołectwa	Podmioty gospodarcze prowadzące działalność	Podmioty gospodarcze wyrejestrowane
1	Tyszowce	110	45
2	Czartowczyk	17	5
3	Czartowiec	2	1
4	Czartowiec- Kolonia	3	2
5	Czermno	13	6
6	Kazmierówka	6	2
7	Klątwy	20	12
8	Kaliwy	2	2
9	Lipowiec	2	1
10	Marysin	5	2
11	Mikulín	10	4
12	Niedźwiedzia Góra	0	0
13	Perespa, Perespa Kolonia	20	11
14	Podbór	4	2
15	Przewale	21	9
16	Rudka	0	0
17	Soból	6	2
18	Wakijów	4	1
19	Wojciechówka	12	5
20	Zamłynie	34	16
Ogółem		291	128

Źródło danych: ceidg

Za niekorzystne przyjmuje się wyniki powyżej średniej dla Gminy Tyszowce, która wynosi 6,4. Zdecydowanie najlepsza sytuacja w analizowanym zakresie odnotowana jest w sołectwach: Wakijów, Podbór, Soból, Marysin, Mikulin, gdzie odnotowano podmioty z zawieszoną działalnością poniżej średniej dla gminy. Najwięcej firm z zawieszoną działalnością odnotowano w miejscowościach Tyszowce, Klątwy, Perespa i Perespa Kolonia oraz w Zamłyniu.

3.6 SFERA ŚRODOWISKOWA

W ramach analizy sfery środowiskowej skupiono się na jednej zmiennej, która wyraźnie różnicuje poszczególne jednostki w gminie. Jest to ilość wyrobów azbestowych do usunięcia w poszczególnych sołectwach. Eternit, zawierający szkodliwy azbest, to jeden z najczęściej stosowanych materiałów na pokrycia dachowe na terenach wiejskich. Program usuwania odpadów zawierających azbest z terenu gminy został opracowany i wdrożony ze względu na narastający problem bezpiecznego dla środowiska i kosztownego procesu unieszkodliwiania tych niebezpiecznych odpadów.

Tabela 10 Ilość wyrobów azbestowych niezbędna do usunięcia w przeliczeniu na 1 km²

Nr obrębu	Nazwa obrębu	Ilość wyrobów do usunięcia [kg]	Powierzchnia [km ²]	Ilość wyrobów azbestowych do usunięcia [Mg/km ²]
1	Czartowczyk	392 490	8.134	48.25
2	Czartowiec	245 115	5.058	48.46
3	Czartowiec-Kolonia	126 225	3.291	38.35
4	Czermno	475 560	9.495	50.08
5	Kaliwy	8 880	1.394	6.37
6	Kazimierówka	335 430	3.845	87.24
7	Klątwy	357 015	7.600	46.97
8	Lipowiec	68 610	3.908	17.56
9	Marysin	289 005	7.212	40.07
10	Mikulin	197 340	6.746	29.25
11	Niedźwiedzia Góra	86 190	3.553	24.26
12	Perespa	472 245	14.933	31.62
13	Podbór	150 345	6.291	23.90
14	Przewale	453 090	8.809	51.43
15	Rudka	44 175	2.942	15.01
16	Soból	131 970	3.739	35.29
17	Tyszowce	830 190	18.523	44.82
18	Wakijów	287 925	5.873	49.02
19	Wojciechówka	161 820	4.096	39.51
20	Zamłynie	229 470	2.862	80.18
RAZEM		5 343 090	125.44	42.59

Źródło: Urząd Miejski w Tyszowcach

Najgorsza sytuacja w kontekście ilości azbestu do usunięcia, ma miejsce w sołectwach: Zamłynie, Przewale, Kazimierówka, Czermno, Czartowczyk, Czartowiec oraz największej miejscowości gminnej Tyszowce.

3.7 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Wybrany do analizy wskaźnik w sferze przestrzenno-funkcjonalnej pomaga w określeniu ograniczeń przestrzennych, a także uwarunkowań prowadzenia procesu rewitalizacji. W sferze tej poddane zostaną analizie kwestie dotyczące dostępności do usług kultury, usług społecznych, obiektów sportowych.

Działalnością kulturalno – edukacyjną w gminie zajmuje się Samorządowe Centrum Kultury w Tyszowcach. Samorządowego Centrum Kultury w Tyszowcach realizuje różnorodne formy edukacji kulturalnej, wychowuje dzieci i młodzież poprzez sztukę. Zadaniem Centrum jest rozpoznanie i zaspokojenie potrzeb i zainteresowań kulturalnych mieszkańców gminy.

Dużą rolę w życiu kulturalnym społeczności lokalnej pełni także Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna im. Konfederacji Tyszowieckiej. Do głównych prac merytorycznych biblioteki należy m.in.: popularyzacja czytelnictwa w gminie; zakup zbiorów, ich opracowanie i udostępnianie; doskonalenie warsztatów informacyjnych poprzez zakup wydawnictw naukowych; selekcja księgozbioru; wzbogacenie oferty działalności kulturalno – oświatowej i organizacja spotkań autorskich; tworzenie i wykorzystywanie przez bibliotekę prezentacji multimedialnych szczególnie w pracy z dziećmi i

młodzieżą; komputeryzacji biblioteki katalog Mak+. W bibliotece działa Informatorium z bezpłatnym dostępem do Internetu, sprzęt został pozyskany ze środków finansowych zewnętrznych dedykowanych bibliotekom (Program Rozwoju Biblioteki, Kraszewski dla Bibliotek). Osoby starsze i z niepełnosprawnościami mogą wypożyczyć książki telefonicznie a pracownicy bibliotek dostarczą je do domu. Biblioteka od lat współpracuje z DPS Tyszowce, gdzie jest społecznie prowadzony punkt biblioteczny.

Na terenie gminy powstała infrastruktura turystyczna sprzyjająca rozwojowi turystyki wodnej, łącząca miejscowość Klątwy z miejscowością Czermno. Zostały wybudowane wieże widokowe, pomosty widokowe, przystanie oraz powstała mała infrastruktura, gdzie można miło spędzić czas wolny z całą rodziną.

Pojęcie przestrzeni publicznej zostało zdefiniowane w art. 2. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przestrzeń publiczna winna pełnić trzy podstawowe funkcje: przede wszystkim powinna być obszarem szeroko rozumianej rekreacji mieszkańców, na równi z placami zabaw, stanowić strategiczny czynnik wyposażenia gminy w ogólnodostępne obszary oraz umożliwiać nawiązywanie prywatnych kontaktów międzyludzkich. W gminie przestrzeń publiczną stanowi rynek główny w Tyszowcach oraz świetlice wiejskie. Brak wyodrębnionych i zadbanych przestrzeni dotyczy większości miejscowości w gminie, gdzie koncentrowałoby się życie społeczno – gospodarcze, w tym kulturalne i rekreacyjne społeczności tam zamieszkałej.

Wskaźnikiem delimitacji, który określa poziomu degradacji przestrzeni publicznej jest poziom występowania złego stanu technicznego infrastruktury społecznej lub jej brak i niska jakości terenów publicznych, w tym np. niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej.

Tabela 11 Występowanie zdegradowanych obszarów i budynków w przestrzeni publicznej na terenie Gminy Tyszowce

	Stan obiektów użyteczności publicznej	Stan miejsc ogólnodostępnych wymagających dostosowania do potrzeb osób o szczególnych potrzebach	Stan infrastruktury drogowej (jakość nawierzchni)	Wartość wskaźnika degradacji przestrzeni publicznej
Czartowczyk	zadawalający	zadawalający	dobra	2
Czartowiec	zły	zły	zadawalająca	5
Czartowiec-Kolonia	zły	zły	zła	6
Czermno	zły	zły	zadawalająca	5
Kaliwy	zły	zły	dobra	4
Kazimierówka	zły	zły	zła	6
Klątwy	zły	zły	zadawalająca	5
Lipowiec	zły	zły	dobra	4
Marysin	zły	zły	zadawalająca	5
Mikulin	zły	zły	zadawalająca	5
Niedźwiedzia Góra	zły	zły	zła	6
Perespa	zły	zły	zadawalająca	5
Podbór	zły	zły	zadawalająca	5
Przewale	zły	zły	dobra	4
Rudka	zły	zły	zła	6

Soból	zły	zły	zadowolająca	5
Tyszowce	zły	zły	zadowolająca	5
Wakijów	zły	zły	zadowolająca	5
Wojciechówka	zły	zły	zadowolająca	5
Zamłyne	zły	zły	dobra	4
zły				4,7

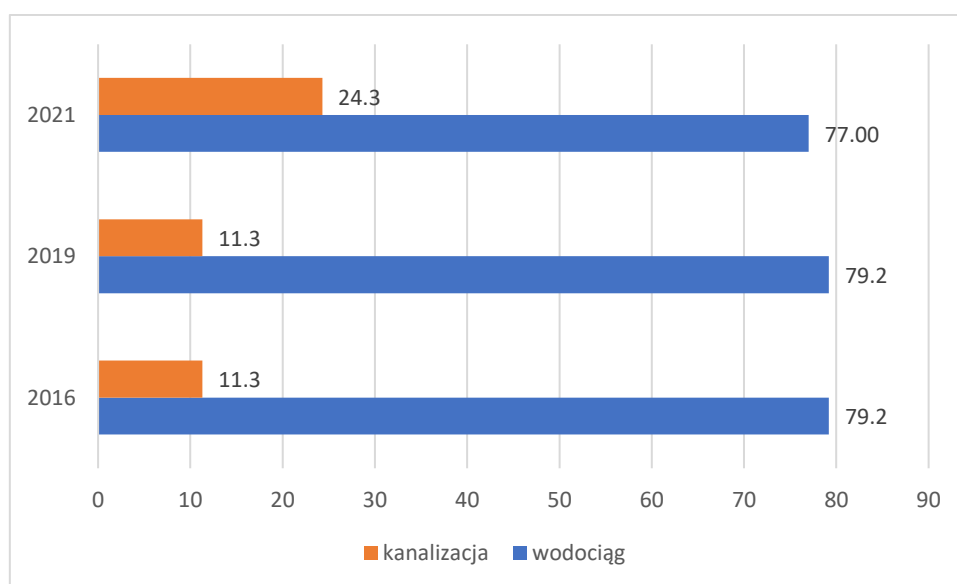
Powyższe zestawienie wskazuje, które sołectwa z terenu Gminy Tyszowce, w szczególności wymagają interwencji w zakresie poprawy stanu przestrzeni publicznych. Stan infrastruktury został określony w 3 poziomach. Za poziom zły/wymagający inwestycji sołectwo otrzymuje 2 punkty, za stan zadowolający 1 punkt, natomiast za stan dobry 0 pkt. Im wyższy wskaźnik punktowy tym sytuacja w danym sołectwie jest gorsza.

Do jednostek znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji w zakresie jakości przestrzeni publicznej zaliczyć możemy sołectwo Kazimierówka, Wojciechówka, Marysin, Niedźwiedzia Góra, Czartowiec Kolonia, Soból, Lipowiec, Tyszowce.

3.8 SFERA TECHNICZNA

Kondycję techniczną obszaru zilustrowano za pomocą dostępu do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych miejscowościach gminy. Kolejny wskaźnik delimitacji – określa dostępność poszczególnych sołectw do sieci kanalizacyjnej. Jest to z pewnością jeden ze wskaźników wpływających na ogólny poziom życia mieszkańców, w szczególności w zakresie rozwiązań technicznych. Tutaj odnotować możemy niedobory infrastrukturalne we wszystkich sołectwach gminy z wyjątkiem miejscowości Tyszowce (częściowo skanalizowana- 58,7% mieszkańców). Procentu skanalizowania gminy utrzymuje się niskim poziomie. W 2021 r. wynosił zaledwie 24,3%, jednakże znacząco wzrósł w stosunku do 2016 r., który wynosił 11,3%.

Wykres 26. Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Tyszowce w latach 2016-2021

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W zakresie mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej wartość wskaźnika jest na wysokim poziomie już od początku analizowanego okresu tj. od 2016 r. Wówczas wynosiła ona 79,2%.

Pozytywną informacją w niniejszym zakresie jest również fakt, że do 2021 r. z sieci wodociągowej korzysta 82% mieszkańców.

Tabela 12 Stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną sołectw gminy Tyszowce

Lp.	Sołectwa	udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej	udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	udział ludności korzystającej z sieci gazowej	stan infrastruktury energetycznej: zły (wymaga inwestycji), zadowalający, dobry (nowa lub zmodernizowana)	sieć internetowa i komunikacja DSL /WLAN/ GSM
1	Czartowczyk	27,25	0	0	dobry	dobry
2	Czartowiec	10,91	0	0	dobry	zły
3	Czartowiec-Kolonia	8,63	0	0	dobry	zły
4	Czermno	18,54	0	0	dobry	zły
5	Kaliwy	0	0	0	dobry	zły
6	Kazimierówka	13,98	0	0	dobry	zły
7	Kłątwy	25,25	0	0	dobry	zły
8	Lipowiec	0	0	0	dobry	zły
9	Marysin	12,48	0	0	dobry	zły
10	Mikulin	10,41	0	0	dobry	zły
11	Niedźwiedzia Góra	3,35	0	0	dobry	zły
12	Perespa	12,05	0	0	dobry	zły
13	Podbór	0	0	0	dobry	zły
14	Przewale	26,89	0	0	dobry	zły
15	Rudka	1,42	0	0	dobry	zły
16	Soból	0	0	0	dobry	zły
17	Tyszowce	71,60	58,7	0	dobry	dobry
18	Wakijów	13,12	0	0	dobry	zły
19	Wojciechówka	0	0	0	dobry	zły
20	Zamłyńie	20,76	0	0	dobry	zły
Gmina Tyszowce		25,70	21,08	0	dobry	zły

3.9 WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Tyszowce zostało przeprowadzone w oparciu o analizę wskaźnikową i analizę jakościową. Poprzez diagnozę stanu obecnego określono w gminie, które sołectwa (wyznaczone jako jednostki referencyjne) notują najgorszą sytuację w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcyjnym i technicznym. W każdym z powyższych obszarów wskazano przynajmniej jeden wskaźnik delimitacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru społecznego. W tym przypadku, wskaźniki delimitacyjne zostały określone na poziomie obszarów szczegółowych.

Wskaźniki delimitacyjne to wybrane na etapie prac diagnostycznych wskaźniki statystyczne lub jakościowe pozwalające na wskazanie obszarów o szczególnym poziomie nasilenia problemów.

Ustawa o rewitalizacji określa elementy wpływające na kryzys w sferze społecznej. Jest on związany z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Dlatego też, przeprowadzoną analizę oparto o siedem wskaźników obrazujących występowanie szczególnego natężenia wskazanych w ustawie problemów społecznych.

Tabela wskaźników delimitacyjnych w podziale na poszczególne obszary wyodrębnione w diagnozie Gminy Tyszowce została przedstawiona w rozdziale 3.3 niniejszego opracowania.

W każdym ze wskaźników dokonano porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach. W przypadku wskaźników statystycznych opartych o wartości liczbowe, określano średnią wartość dla Gminy Tyszowce, a następnie oznaczano sołectwa o wartości powyżej średniej, ze szczególnym uwzględnieniem sołectw najbardziej narażonych na dany problem. Wskaźniki jakościowe były natomiast oceniane zgodnie ze stanem faktycznym w znacznej mierze podkreśliły skuteczność wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: obszar zdegradowany określony jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. W przypadku sołectw znajdujących się na terenie Gminy Tyszowce dokonano analizy również pozostałych sfer.

Definicja ustawowa obszaru zdegradowanego wskazuje, że jest nim taki obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występuje na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Natomiast obszar rewitalizacji jest wyznaczony w ramach obszaru zdegradowanego, należy jednak pamiętać, że obszar rewitalizacji to obszar, gdzie widzimy szczególną koncentrację zjawisk negatywnych obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego. Nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

W celu wyznaczenia powyższych obszarów na podstawie przeprowadzonej diagnozy wielokryterialnej dotyczącej stanu istniejącego dla Gminy Tyszowce i jej poszczególnych sołectwa, przedstawiono zestawienie wszystkich wskaźników delimitacyjnych. Takie podejście pozwala na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów referencyjnych i wyszczególnienie obszarów znajdujących się w stanie kryzysu.

Tabela 13 Analiza wskaźnikowa

Miejscowości	Nazwa wskaźnika											
	Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Tyszowce	Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Tyszowce	Liczba os. korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Gęstość zaludnienia w stosunku do powierzchni zurbanizowanej (osoby/km ²)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Ilość wyrobów azbestowych do usunięcia [Mg/km ²] w poszczególnych sołectwach w gminie Tyszowce	Poziom degradacji przestrzeni publicznej	Dostęp do sieci kanalizacyjnej w poszczególnych sołectwach w Gminie Tyszowce	Poziom nasilenia wskaźników negatywnych
Czartowczyk	10,15	33,50	0,26	0,26	1107,51	0,26	65,85	2,91	48.25	2	0,00	6
Czartowiec	7,27	24,83	0	0	1101,59	0	61,67	0,65	48.46	5	0,00	2
Czartowiec-Kolonia	1,62	27,27	1,65	1,65	1605,15	0	61,67	0,00	38.35	5	0,00	5
Czermno	17,98	29,45	2,31	0,38	1066,59	0,38	38,59	2,32	50.08	5	0,00	7
Kaliwy	25,00	33,33	0	0	952,68	0		0,00	6.37	4	0,00	4
Kazimierówka	8,83	30,10	2,55	2,04	936,01	1,53	56,12	2,05	87.24	5	0,00	6
Kłątwy	1,66	25,42	0	0	1370,43	0	53,47	1,71	46.97	5	0,00	2

Lipowiec	3,92	20,40	0	0	1280,99	0	51,80	2,08	17.56	4	0,00	3
Marysin	7,89	28,00	0,57	5,71	1022,67	0	59,09	1,14	40.07	4	0,00	4
Mikulin	10,42	28,08	0,68	0	795,91	0,68	51,80	4,19	29.25	5	0,00	3
Niedźwiedzia Góra	11,32	48,93	0	0	1136,84	0	59,09	0,00	24.26	6	0,00	3
Perespa	20,65	26,03	0	0	518,07	0	52,01	4,14	31.62	5	0,00	2
Perespa Kolonia	11,80	22,53	0	0		0	52,01	1,40		5	0,00	3
Podbór	11,05	24,85	0	0	2151,04	0	51,80	1,14	23.90	5	0,00	4
Przewale	7,82	25,46	0	0	1006,30	0	64,00	3,27	51.43	4	0,00	3
Rudka	23,07	40,00	0	0	851,90	0	52,01	0,00	15.01	6	0,00	4
Soból	14,28	28,20	0	0	786,61	0	61,67	5,13	35.29	5	0,00	2
Tyszowce	9,27	24,51	0,92	0,15	3955,08	0	56,44	5,72	44.82	5	58,7	4
Wakijów	3,15	29,89	0	0	920,42	0	56,12	1,66	49.02	5	0,00	3
Wojciechówka	0,57	20,68	1,72	2,30	1791,30	0	56,06	3,45	39.51	5	0,00	4
Zamłynie	1,02	26,11	1,37	0	2001,90	0	56,06	5,94	80.18	4	0,00	4
Średnia wartość dla gminy	8,79	26,42	0,75	0,46	1533,49	0,11	56,06	5,41	42.59	4,7	21,08	3,4

Źródło: Opracowanie własne

W efekcie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono sołectwa z największą liczbą wskaźników delimitacyjnych świadczących o nagromadzeniu obszarów problemowych. Średnia wartość wyniosła tutaj 3,4. Dlatego też, wszystkie sołectwa dla których odnotowano wynik wyższy, możemy zaliczyć do kategorii obszaru zdegradowanego. To właśnie w tych sołectwach nagromadzenie problemów społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych jest największe. Należy wśród nich wymienić następujące sołectwa:

- Tyszowce,
- Marysin,
- Czartowiec Kolonia,
- Wojciechówka,
- Kazimierówka,
- Czartowczyk.

Wśród wyżej wymienionych sołectw, możemy wyznaczyć również sołectwa, w którym nagromadzenie problemów społecznych jest szczególnie widoczne. Szczególną koncentrację zjawisk negatywnych możemy zaobserwować w sołectwach, dla których liczba wskaźników przekraczających wartość średnią jest najwyższa, czyli Czermno, Kazimierówka, Tyszowce, Czartowiec Kolonia, Marysin, Wojciechówka. Przeprowadzona diagnoza wskazuje sołectwa, które spełniają warunki do uznania ich za obszary zdegradowane, co przedstawia tabela powyżej. Łączna liczba ludności zamieszkujących te tereny stanowi 48,07% mieszkańców gminy Tyszowce, natomiast ich powierzchnia odpowiada 0,94% powierzchni gminy.

Ustawa o rewitalizacji obligują władze gminy do utrzymania warunków brzegowych dla programów rewitalizacji co oznacza, że obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Na podstawie zbiorczego zestawienia wskaźników społecznych (tabela nr 13) uznano, iż obszarami cechującymi się najwyższymi wskaźnikami sytuacji kryzysowej są sołectwa: Tyszowce, Kazimierówka, Marysin, Czartowiec Kolonia, Wojciechówka. Łączna liczba ludności obszaru zdegradowanego wymagającego rewitalizacji stanowi 51,36% ludności gminy, natomiast jego powierzchnia odpowiada 0,84% powierzchni gminy. Wskazane powyżej wartości przekraczają wartości graniczne dla gminnego programu rewitalizacji, które są zapisane w ustawie o rewitalizacji.

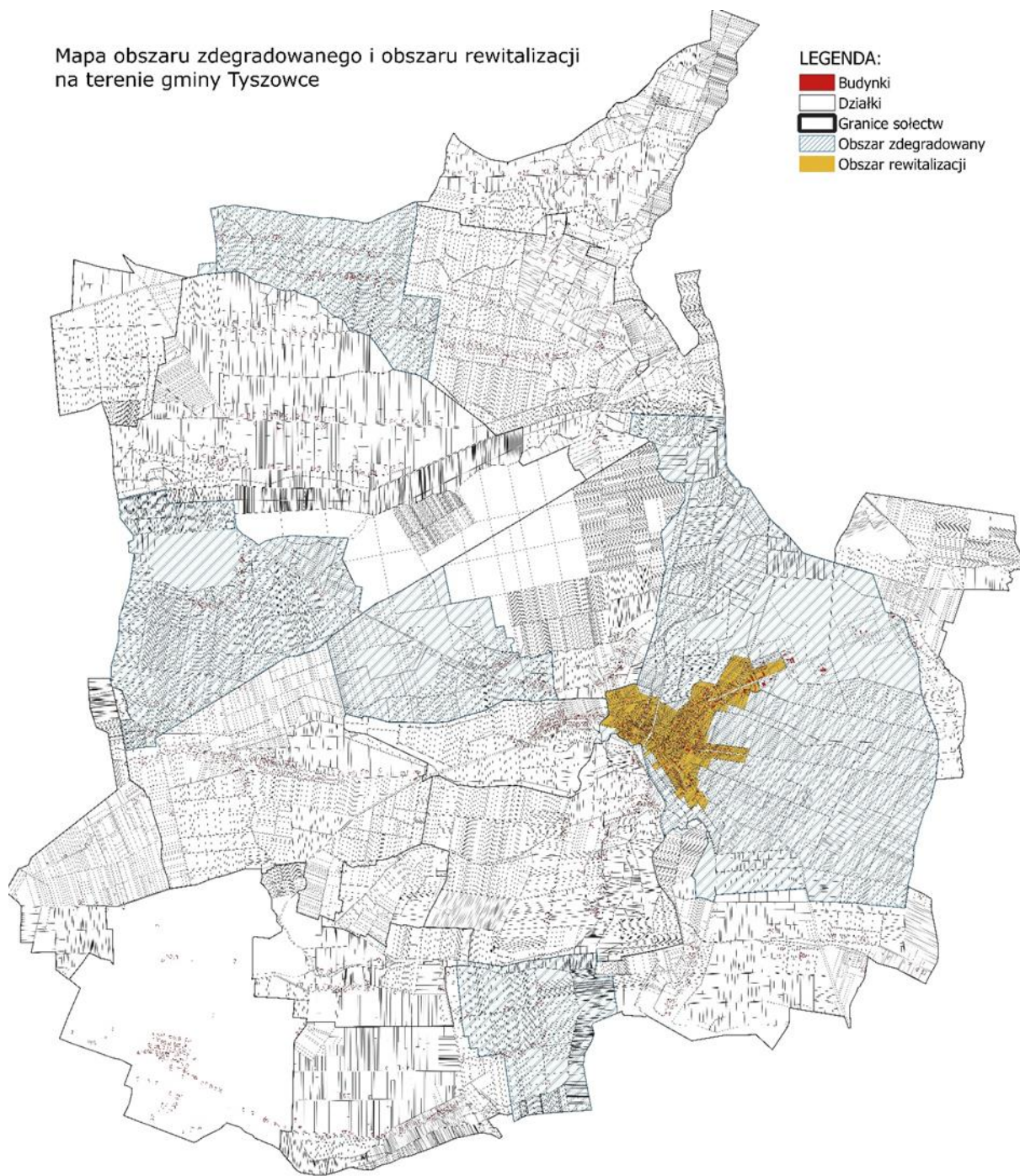
Analiza wskaźników środowiskowych, funkcjonalno – przestrzennych oraz technicznych (tabela nr 13) potwierdziła występowanie problemów w wymienionych sołectwach. Jako tereny zdegradowane uznano obszary zamieszkałe. Wyznaczone obszary zdegradowane na terenie gminy pod względem obszaru mieszczą się w 20% powierzchni gminy. Jednakże liczba ludności zamieszkującej na obszarze zdegradowanym przekracza 30% mieszkańców gminy i zaszła konieczność pomniejszenia obszaru zdegradowanego tak aby maksymalnie liczba ludności stanowiła 30% mieszkańców gminy.

W związku z tym jako obszar rewitalizowany wyznaczono miejscowość Tyszowce bez części ulicy Wielkiej (nr 101, 101a i 101b) oraz części ulicy Słonecznej (nr 7,11, 17,23). Wyznaczony obszar ma istotne znaczenie w zakresie rewitalizacji gminy Tyszowce. Na terenie tym planowane są działania w obszarze społecznym i gospodarczym, a więc wpisujące się w definicję rewitalizacji. Ponadto objęcie wymienionego obszarów rewitalizacją jest możliwe bez przekraczania warunków brzegowych – dotyczy to udziału ludności oraz udziału terenu w powierzchni gminy. Łączna liczba ludności obszaru zdegradowanego, po wyłączeniu kilku numerów na ulicy Wielkiej i Słonecznej, wymagającego rewitalizacji stanowi 29,56% ludności gminy, natomiast jego powierzchnia odpowiada 0,37% powierzchni gminy (1 297 ha). Wskazane powyżej wartości wpisują się w wartości graniczne dla gminnego programu rewitalizacji, które są zapisane w ustawie o rewitalizacji.

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji Gminy Tyszowce wyznaczony został w oparciu o wnioski wynikające z:

- diagnozy zjawisk kryzysowych w sferach: społecznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej,
- wywiadów pogłębionych z mieszkańcami,
- konsultacji społecznych,
- analizy aktualnych miejskich dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych, w zakresie komplementarności rozstrzygnięć w nich zawartych z możliwymi do podjęcia działaniami rewitalizacyjnymi.

Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
na terenie gminy Tyszowce

4. DIAGNOZA POGŁĘBIONA OBSZARU REWITALIZACJI

4.1 OBSZAR REWITALIZACJI TYSZOWCE

Miasto Tyszowce są jednym z 21 sołectw gminy Tyszowce. Miejscowość jest położona centralnie w gminie, co umożliwi łatwy dojazd z pozostałych sołectw gminy. Miasto Tyszowce jest lokalnym ośrodkiem administracyjnym. Siedziba Urzędu Miejskiego jest usytuowana w miejscowości Tyszowce, w odległości ok. 125 km od stolicy województwa Lublina, 38 km od Zamościa i od największego miasta powiatu Tomaszowa Lubelskiego 30 km. Gmina i samo miasto położone jest w Subregionie Roztocze, przy drodze wojewódzkiej nr 850 i w niedalekiej odległości od granicy Polski z Ukrainą (przejście drogowe w Hrebennym i w Zosinie) w dogodnej lokalizacji względem głównych szlaków transportowych. Do dziś zachował się historyczny układ urbanistyczny Tyszowca z rynkiem głównym, zbliżonym do kwadratu, z którego wychodziły ulice, oraz usytuowanym na północ od niego drugim rynkiem.

Wyznaczony obszar rewitalizacji ma powierzchnię 1,297 ha (obszar zurbanizowany zamieszkały) i zamieszkiwany jest przez 1613 osób.

W zakresie zdiagnozowanego kryzysu w sferze społecznej zwraca się uwagę, iż zdelimitowany podobzdarz charakteryzuje się występowaniem niekorzystnych zjawisk społecznych. Po pierwsze jest to obszar, na którym notuje się spadek liczby ludności. Jednocześnie rośnie liczba osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jest to także obszar o dużym nasileniu niekorzystnych sytuacji społecznych o największej gęstości zaludnienia. Nakładają się tutaj na siebie dwa problemy społeczne: wyludnianie się gminy i bezrobocie. Może być to jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Taki stan rzeczy może prowadzić również do pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy”.

Na obszarze rewitalizowanym pojawia się problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim, potwierdzają to dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje w ostatnio organizowanych wyborach samorządowych oraz przeprowadzona ankieta wśród mieszkańców.

Tabela 14 Problemy społeczne – Tyszowce

	Gęstość zaludnienia osoby/km ² na terenach zurbanizowanych	Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Frekwencja wyborcza - wybory samorządowe w 2018 r	Procentowy spadek liczby ludności	Procent osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba os. korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Tyszowce	3955,08	0,15	56,44	9,27	24,51	0,92	0,00
Gmina Tyszowce	1533,49	0,46	56,06	8,79	26,42	0,75	0,11

Źródło: opracowanie własne

Analizując pozostałe sfery największe zagęszczenie problemów obszaru dostrzega się w kwestiach przestrzennych, technicznych oraz gospodarczych. Na obszarze notuje się wysoki stopień ilości wyrobów azbestowych koniecznych do usunięcia. Jako wskaźnik opisujący stopień zagrożenia przyjęto ilość wyrobów azbestowych koniecznych do usunięcia w przeliczeniu na 1 km², na obszarze rewitalizowanym wynosi 44,82 Mg/km² i znacznie przekracza średnią dla gminy. Niekorzystnie na jakość życia wpływa także nieuporządkowana gospodarka ściekowa.

Znacznym problemem obszaru jest jakość przestrzeni publicznej. Wskaźnikiem delimitacji, który określa poziom degradacji przestrzeni publicznej jest poziom występowania złego stanu technicznego infrastruktury społecznej lub jej brak i niska jakości terenów publicznych, w tym np. niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej. Przeprowadzone warsztaty oraz ankiety potwierdzają zły stan infrastruktury technicznej- brak chodników i ścieżek rowerowych, zły stan nawierzchni dróg, brak zagospodarowanych terenów rekreacyjnych, zły stan budynków publicznych.

Tabela 15 Kryzys w sferach pozaspółecznych- Tyszowce

	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Ilość wyrobów azbestowych do usunięcia [Mg/km ²]	Poziom degradacji przestrzeni publicznej	Dostęp do sieci kanalizacyjnej
Tyszowce	5,72	44,82	5 ¹	58,7
Gmina Tyszowce	5,41	42,59	4,7	21,08

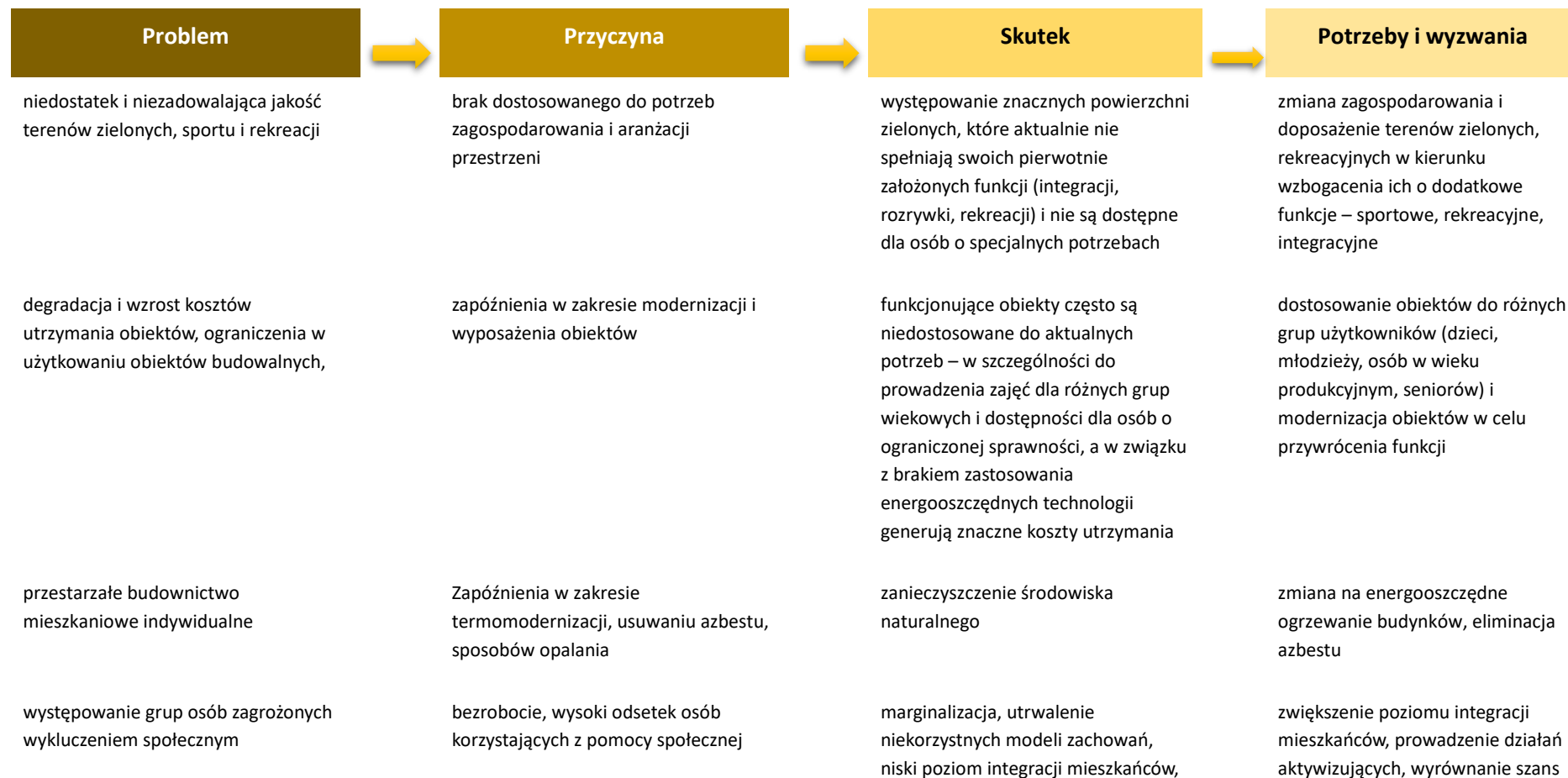
Źródło: opracowanie własne

Należy zaznaczyć, że niektóre wskaźniki dla obszaru rewitalizowanego są wyższe niż średnia dla gminy. Jednakże trzeba pamiętać, że miasto Tyszowce jest głównym ośrodkiem gospodarczym, kulturalnym, usługowym dla całej gminy i obszarów sąsiednich i tutaj ogniskuje się cała działalność gminy. Rozwiązanie problemów społecznych, gospodarczych i przestrzenno- funkcjonalnych będzie miało wpływ na jakość życia całej społeczności gminy.

¹ Stan infrastruktury został określony w 3 poziomach. Za poziom zły/wymagający inwestycji sołectwo otrzymuje 2 punkty, za stan zadowolający 1 punkt, natomiast za stan dobry 0 pkt. Im wyższy wskaźnik punktowy tym sytuacja w danym sołectwie jest gorsza.

Problemy i potrzeby obszaru rewitalizacji

Aktualne negatywne zjawiska na obszarze rewitalizacji w Tyszowcach są ze sobą powiązane i wzajemnie się warunkują. W przypadku analizy obszaru widoczny jest ciąg przyczynowo -skutkowy. Zidentyfikowane zjawiska rodzą istotne problemy na obszarze, a ich skutki wpływają na obecną sytuację. Poniżej przedstawiono listę zidentyfikowanych przyczyn problemów występujących na obszarze rewitalizacji.

migracje młodych ludzi, migracje zarobkowe	brak miejsc pracy, niski poziom wykształcenia mieszkańców	możliwość wystąpienia patologii społecznych	mieszkańców w dostępie do różnorodnych usług
niska aktywności mieszkańców	niska jakość oferty spędzania czasu wolnego – w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży	małe uprzemysłowienie gminy, spadek liczby mieszkańców	Stworzenie nowych miejsc pracy, szkolenia formalne i nieformalne dla mieszkańców
		intensyfikacja życia społecznego	wzrost aktywności mieszkańców poprzez tworzenie warunków do uczestnictwa w nowoczesnej ofercie kulturalnej, rekreacyjnej

4.2 POTENCJAŁY OBSZARU REWITALIZACJI

Zestawienie poniżej prezentuje potencjały oraz mocne strony obszaru rewitalizacji, uwzględniając atuty wyłonionych obszaru. Identyfikacja mocnych stron obszaru pozwoli skuteczniej wyprowadzić obszar rewitalizacji ze stanu kryzysowego i zapobiec rozlewaniu się negatywnych zjawisk na inne części gminy.

Strefa społeczna	Tyszowce
- dostępność usług społecznych	
- dostępność obiektów edukacyjnych- przedszkole, szkoła podstawowa	
- możliwości centrotwórcze	
- usługi publiczne	
- aktywizacja seniorów	
- prężnie działająca instytucja kultury	
Sfera gospodarcza	
- potencjał turystyczny i rekreacyjny	
- potencjał handlowo-usługowy	
- dziedzictwo kulturowe	
Sfera środowiskowa	
- potencjał dla podjęcia działań podnoszących efektywność energetyczną,	
- walory krajobrazowe	
- promocja zastosowania w budynkach jednorodzinnych nowoczesnych, odnawialnych źródeł energii ciepłej	
- ciekły wodny- rzeka Huczwa	
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	

- potencjał do rozwoju różnych form turystyki i związanych z nią usług	
- położenie na terenie o dużych walorach krajobrazowych sprzyjających rozwojowi turystyki i rekreacji	
Sfera techniczna	
- koncentracja obiektów użyteczności publicznej	
- potencjał przestrzeni publicznych	

5. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Przedmiotowy rozdział stanowi opis stanu docelowego po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji w Gminie Tyszowce. Diagnoza potencjałów i zasobów gminy, analiza pogłębiona obszarów oraz obszaru rewitalizacji umożliwiły identyfikację zjawisk problemowych. Obszar rewitalizacji stanowi podstawowe odniesienie dla sformułowania wizji obszaru kryzysowego po przeprowadzeniu rewitalizacji. Rozdział winien przynieść odpowiedź na pytanie „jaki jest stan pożądany obszaru rewitalizacji w Gminie Tyszowce w perspektywie roku 2030?”.

Zawartość wizji jest wypadkową pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, konsultacji społecznych i spotkań warsztatowych prowadzonych z mieszkańcami gminy i koncentruje się na trzech aspektach: społecznym, gospodarczym oraz technicznym.

Wizja stanu obszaru zdegradowanego przewidzianego do rewitalizacji została zdefiniowana następująco:

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gmina Tyszowce to przestrzeń: przedsiębiorcza, atrakcyjna dla inwestorów, tworząca nowe miejsca pracy, bezpieczna, pełna walorów przyrodniczych, posiadająca endogeniczne potencjały ekologiczne i kulturowe, dobrą lokalizację, rozpoznawalne produkty oraz korzystne warunki do rozwoju branży rolno-spożywczej i turystyki oraz gospodarki leśnej i rybackiej.

Gmina Tyszowce odpowiadać będzie na potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców, naukowców i turystów, jako obszar funkcjonalny ochrony krajobrazów kulturowych. Miasto Tyszowce służyć ma koncentracji funkcji podstawowych i rozwoju ponadlokalnych funkcji specjalistycznych. Rozwój rolnictwa i produkcji rolno-spożywczej będzie łączyć tradycyjne, przyjazne środowisku formy gospodarowania z nowymi innowacyjnymi metodami wykorzystania zasobów naturalnych. W ramach zrealizowanych przedsięwzięć wdrożono i poszerzono usługi wspierające w szczególności skierowane do seniorów i zapobiegające wykluczeniu społecznemu. Działania rewitalizacyjne w sferach

pozaspołecznych pozwoliły na uzyskanie poprawy komfortu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również całej Gminy Tyszowce. W wyniku procesów ożywienia na obszarze poddanym rewitalizacji powstały przestrzenie publiczne sprzyjające ograniczeniu negatywnych zjawisk. Przestrzenie publiczne stały się miejscem spotkań i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji wpływając także na ograniczenie rozlewania się negatywnych zjawisk na pozostałe części gminy.

6. CELE REWITALIZACJI WRAZ Z ODPOWIADAJĄCYMI IM KIERUNKAMI DZIAŁAŃ

Zgodnie z ustawą zdefiniowany obszar rewitalizacji będzie rewitalizowany z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych. Szczególny nacisk będzie ukierunkowany na stopień nasilenia problemów społecznych na danym obszarze – głównie w zakresie marginalizacji i wykluczenia społecznego mieszkańców danego obszaru.

Cel strategiczny rewitalizacji nr 1	Rozwijanie kapitału społecznego
Cel strategiczny rewitalizacji nr 2	Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy
Cel strategiczny rewitalizacji nr 3	Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych
Cel strategiczny rewitalizacji nr 4	Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy

Koncepcja strategiczna obejmuje cztery zasadnicze cele strategiczne rewitalizacji, które są względem siebie komplementarne i stanowią odpowiedź na zdiagnozowane deficyty i problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji. Każdy z celów strategicznych rewitalizacji jest dopełniany przez kierunki działań. Założenia interwencji rewitalizacyjnej zaprezentowano w poniższej tabeli.

Sfera	Cel strategiczny	Kierunki działań	Diagnozowane problemy	Potencjalni beneficjenci	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
Społeczna	1. Rozwijanie kapitału społecznego	1.1 Rozwijanie zasobów ludzkich 1.2 Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej na terenie gminy 1.3 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej	<ul style="list-style-type: none"> • ujemny przyrost naturalny • duże saldo migracji • wysoka liczba osób bezrobotnych • wysoka liczba udzielonych świadczeń pomocy społecznej • duża liczba klientów pomocy społecznej • wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • Osoby w wieku poprodukcyjnym • Osoby w wieku przedprodukcyjnym • Osoby bezrobotne • Mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie wysoka liczba organizacji pozarządowych • bliskość granicy • dostępność obiektów edukacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji • zwiększone uczestnictwo seniorów, osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczno-kulturalnym miasta i gminy • integracja międzypokoleniowa w społeczności lokalnej • poszerzona oferta atrakcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży • większa liczba wydarzeń i imprez integracyjnych, edukacyjnych, sportoworekacyjnych

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Gospodarcza</p>	<p>2. Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy</p> <p>3. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych</p>	<p>2.1 Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy</p> <p>3.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych, rozwój zrównoważonego rolnictwa</p> <p>3.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne tj. branży rolno-spożywczej oraz przetwórstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca baza rekreacyjno-turystyczna • Brak miejsc noclegowych • Niewystarczająca baza żywieniowa • Słaba promocja walorów środowiskowo-kulturowych • Duże rozdrobnienie gruntów rolnych • Brak bazy przechowalniczej dla produktów rolnych • Brak zakładów przetwórczych 	<ul style="list-style-type: none"> • Mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy • Turyści 	<ul style="list-style-type: none"> • Czyste środowisko naturalne • Bliskość granicy państwa • Położenie geograficzne (Roztocze) • Dziedzictwo kulturowe i lokalne tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój przedsiębiorczości • aktywizacja lokalnej społeczności • rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej • rozwój rolnictwa ekologicznego • powstanie bazy przechowalniczo - produkcyjnej • scalenie gruntów • rozwój rolniczego handlu detalicznego

Techniczna i przestrzenno-funkcjonalna	<p>4. Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy</p>	<p>4.1 Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych i zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej</p> <p>4.2 Wielofunkcyjny i zrównoważony rozwój spójny z trendami społecznymi i ochroną środowiska naturalnego</p> <p>4.3 Ochrona walorów środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony dostęp do usług społecznych i publicznych • ograniczona dostępność miejsc integracji i rekreacji dla różnych grup użytkowników • brak terenów inwestycyjno-usługowych • niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunikacyjna i techniczna • niewystarczające dostosowanie techniczne budynków prywatnych i publicznych do ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • Mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • potencjał do rozwoju różnych form turystyki i związanych z nią usług • obecność ciekawych obiektów zabytkowych tradycji • położenie na terenie o dużych walorach krajoznawczych sprzyjających rozwojowi turystyki i rekreacji • współpraca międzygminna 	<ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych • powstanie przestrzeni przyjaznych mieszkańcom • aktywne korzystanie z lokalnych miejsc, przestrzeni publicznych • rozwój przedsiębiorczości • rozwój rolnictwa ekologicznego • wzrost zainteresowania aktywnymi formami spędzania wolnego czasu wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji • poprawa jakości dostępności obiektów użyteczności publicznej i terenów rekreacyjnych • zaspokojenie potrzeb osób starszych, osób z niepełnosprawnościami
--	--	--	--	--	--	---

						ościami, dzieci i młodzieży w zakresie spędzania czasu wolnego, wypoczynku i rekreacji
--	--	--	--	--	--	--

7. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

7.1 PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

1. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Remont pomnika Konfederacji Tyszowieckiej w Tyszowcach
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce ul. Rynek (obszar rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	1386
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Sołectwo Tyszowce
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Pomnik zlokalizowany jest na skwerku w Tyszowcach. W roku 2024 została rozebrana płyta pomnika co powoduje dalszą degradację obiektu.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Przywrócenie funkcji użytkowych infrastruktury społecznej, turystycznej i kulturalnej. Celem projektu jest stworzenie miejsca umożliwiającego wspólne spędzanie wolnego czasu przy wykorzystaniu potencjału kulturowego, a także rozwój infrastruktury turystycznej. Projekt wynika z potrzeby zwiększenia terenów turystycznych oraz obszarów służących rozwojowi społecznemu i gospodarczemu.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy pomniku polegające na: remoncie pomnika.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Wzmocnienie więzi społecznych
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,	Liczba obiektów zrewitalizowanych – 1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 80 m ²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Liczba osób odwiedzających obiekt zrewitalizowany – 300 os. w ciągu roku
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych.
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	2025

Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	2025					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	50 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	Budżet Gminy					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt		50 000,00				
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>		50 000,00				50 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>						

2. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Budowa ścieżki rowerowej łączącej Tyszowce i Czerarno
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce – Czerarno (ścieżka przebiegająca przez miejscowość Tyszowce jest w obszarze rewitalizacji, miejscowość Czerarno jest poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	542/2 (Czerarno), 607 (Czerarno), 674 (Czerarno) 311 (Podbór)
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Przy drodze nr 3421 L nie ma obecnie ścieżki rowerowej, jest to droga wymagająca remontu o dużym ruchu komunikacyjnym.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępności komunikacyjnej do Grodu Czerwieńskiego- atrakcji turystycznej; - Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i rekreacyjnej na terenie Gminy Tyszowce; - Poprawa bezpieczeństwa, w szczególności bezpieczeństwa dzieci i młodzieży; - Tworzenie warunków do wyboru alternatywnych do samochodu, bezpiecznych i ekologicznych form przemieszczania się. - Wzrost atrakcyjności terenów Gminy Tyszowce do uprawiania rekreacji i turystyki rowerowej. <p>Celem projektu jest stworzenie miejsca umożliwiającego wspólne spędzanie wolnego czasu mieszkańcom i turystom przy wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, a także rozwój infrastruktury turystycznej.</p>

	Projekt wynika z potrzeby zwiększenia terenów turystycznych oraz obszarów służących rozwojowi społecznemu i gospodarczemu.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Inwestycja polegać będzie na budowie ścieżki rowerowej – drogi dla rowerów o nawierzchni z kostki brukowej o szerokości 2 m i długości około 4 km.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Nadrzędnym celem inwestycji jest wykorzystanie szans, które daje ruch rowerowy zarówno jako element turystyki aktywnej, jak i jako tradycyjny, bezpieczny i tani sposób przemieszczania się lokalnej społeczności. Projekt ma na celu dostosowanie układu ścieżek rowerowych i infrastruktury towarzyszącej do potrzeb komunikacyjnych i turystyczno-rekreacyjnych w Gminie Tyszowce. Tym samym projekt bezpośrednio przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu, a także wpłynie na podniesienie jego dostępności komunikacyjnej oraz pobudzenie mieszkańców do wspólnego i aktywnego spędzania czasu. – Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna – Sfera środowiskowa
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba powstałych/zmodernizowanych dróg lub ścieżek ruchu rowerowego- 1 Długość nowo utworzonej ścieżki rowerowej- 4 km Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - 4 km
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary	Liczba osób korzystających ze ścieżki- 500 os./miesiąc
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania.
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	III. 2025
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	IV.2027
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	900 000,0
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt				900 000,00		900 000,00
w tym pochodzące:						
ze źródeł krajowych				0,00		0,00
ze źródeł własnych				135 000,00		135 000,00
z funduszy unijnych				765 000,00		765 000,00

3. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Przystosowanie piętra budynku szkoły w miejscowości Przewale na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu.
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Przewale (poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	536/1
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie na parterze i 1 piętrze odbywają się zajęcia szkolne, pozostałe piętra budynku (budynek ma parter i 2 piętra) są nie wykończone i wymagają pełnego remontu.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Stworzenie mieszkań socjalnych, komunalnych, chronionych oraz świetlicy środowiskowej (zwiększenie zasobów mieszkaniowych gminy, wyeliminowanie problemu zakupu mieszkań przez osoby najuboższe, wykonaniem wyroków eksmisyjnych, wsparcie dla rodzin w ramach zajęć w świetlicy). Projekt rozwiązuje problemy społeczne. Projekt dotyczy wykonania robót budowlanych w zakresie zagospodarowania przestrzeni przy obiekcie oraz przebudowy, remontu i wyposażenia zdegradowanego budynku poszkolnego w celu adaptacji na mieszkania socjalne, komunalne, chronione oraz świetlicę środowiskową przeznaczone dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczonych poprzez realizację usług świadczonych w mieszkaniach chronionych, wpieryanych w ramach „miękkich” działań w świetlicy środowiskowej. Celem jest także przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Projekt dotyczy wykonania robót budowlanych w zakresie zagospodarowania przestrzeni przy obiekcie oraz przebudowy, remontu i wyposażenia zdegradowanego budynku w celu adaptacji na mieszkania

	<p>socjalne, komunalne, chronione oraz świetlicę środowiskową przeznaczone dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p>
<p>Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.</p>	<p>Zapewnienie mieszkańcom najuboższym gminy mieszkań socjalnych. Działająca w budynku świetlica środowiskowa pozwoli na zapewnienie dzieciom i młodzieży aktywizacji i integracji z lokalną społecznością. Działająca świetlica zapewni pomoc w nauce, wsparcie psychologiczne, socjoterapeutyczne i materialne podopiecznym oraz ich rodzinom. Będą prowadzone działania mające na celu rozwój zainteresowań podopiecznych oraz organizacja czasu wolnego przez prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych.</p> <p>Budynek, w którym będzie świetlica i mieszkania będzie wyremontowany i dopasowany na obowiązujących obecnie standardów.</p>
<p>Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,</p>	<p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1</p> <p>Liczba utworzonych nowych mieszkań - 5</p> <p>Powierzchnia wyremontowanego budynku – 300 m²</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 300 m²</p>
<p>Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary</p>	<p>Liczba utworzonych nowych mieszkań – 5</p> <p>Liczba nowo utworzonych miejsc pracy - 1</p> <p>Liczba dzieci/młodzieży w świetlicy środowiskowej – 15 osób</p>
<p>Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.</p>	<p>Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania.</p> <p>Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych.</p>
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
<p>Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.</p>	<p>III.2025</p>
<p>Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.</p>	<p>IV.2027</p>
<p>Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)</p>	<p>8 000 000,0</p>
<p>Potencjalne źródła finansowania</p>	<p>FELU, środki własne</p>

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt				8 000 000,00		8 000 000,00
w tym pochodzące:						
ze źródeł krajowych				0,00		0,00
ze źródeł własnych				1 495 934,96		1 495 934,96
z funduszy unijnych				6 504 065,04		6 504 065,04

4. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Kazimierówka, Czerмно, Wakijów, Zamłynie
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Kazimierówka, Czerмно, Wakijów, Zamłynie (wszystkie siłownie zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	47 (Kazimierówka), 174/3 (Czerмно) 27/6 (Wakijów), 315 (Zamłynie)
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Sołectwo Kazimierówka, Sołectwo Czerмно, Sołectwo Wakijów, Sołectwo Zamłynie
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Tereny, na których zostaną zlokalizowane siłownie zewnętrzne obecnie porośnięte są trawą i znajdują się w bezpośredniej bliskości świetlic wiejskich, w których odbywają się cykliczne spotkania mieszkańców i KGW.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Utworzenie siłowni zewnętrznych pozwoli lokalnej społeczności na darmową, bezpieczną i zróżnicowaną aktywność fizyczną osób dorosłych, seniorów a także dzieci. Realizacja projektu stworzy miejsca umożliwiającego wspólne spędzanie wolnego czasu przy wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, a także rozwój infrastruktury turystycznej. Projekt wynika z potrzeby zwiększenia terenów turystycznych oraz obszarów służących rozwojowi społecznemu i gospodarstwu. Celem projektu będzie także niwelowanie, osamotnienia i izolacji poprzez umożliwienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym aktywnego spędzania czasu.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Prace budowlane obejmować będą zagospodarowanie terenu poprzez montaż nowych urządzeń wykorzystywanych do aktywności fizycznej oraz pozostałego wyposażenia, tj. ławek, koszy na odpadki, stojaków na rowery, tablice informacyjnej.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Ciekawa forma spędzania czasu wolnego: - zaspokajanie potrzeb w zakresie rekreacji: aktywnego wypoczynku dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, poprzez zajęcia ruchowe na świeżym powietrzu; - integracja społeczności lokalnej.

Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Powstanie miejsca przeznaczonego do spędzania aktywnie czasu wolnego i rekreacji (siłownie zewnętrzne) - 4 Liczba zamontowanych urządzeń rekreacyjnych- 20 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 47 – 33183 m ² , 174/3 – 4120 m ² , 27/6 – 4119 m ² , 315 – 2098 m ²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Potencjalna liczba osób odwiedzająca plac zabaw w ciągu roku – 1000 osób
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Siłownie zewnętrzne zapewnią dostępność osobom z niepełnosprawnościami poprzez montaż elementów, które będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	2025					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	2027					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	240 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, środki własne					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt				240 000,00		240 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>				0,00		0,00
<i>ze źródeł własnych</i>				36 000,00		36 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>				204 000,00		204 000,00

5. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Budowa placu zabaw w miejscowości Kłątwy
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Kłątwy (poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	194/3
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	

Opis stanu istniejącego.	Teren, na którym zostanie zlokalizowany plac zabaw obecnie jest zarośnięty trawą- niezagospodarowany, znajduje się na nim świetlica wiejska w której odbywają się cykliczne spotkania mieszkańców i KGW
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Podniesienie jakości życia mieszkańców miejscowości Kłątwy poprzez budowę placu zabaw dla dzieci. Powstały obiekt zapewni najmłodszym, właściwy rozwój psychofizyczny, psychomotoryczny oraz stworzy warunki do aktywności ruchowej.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Prace budowlane obejmować będą zagospodarowanie terenu poprzez wykonanie nawierzchni bezpiecznej, montaż nowych urządzeń zabawowych, montaż pozostałego wyposażenia, tj. ławek, koszy na odpadki, stojaków na rowery, tablicy informacyjnej, ogrodzenia.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Ciekawa forma spędzania czasu wolnego: - zaspokajanie potrzeb w zakresie rekreacji: aktywnego wypoczynku dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, poprzez zajęcia ruchowe na świeżym powietrzu; - integracja społeczności lokalnej.
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,	Powstanie miejsce przeznaczone do zabaw dla dzieci, o charakterze rekreacyjnym lub sportowym, takim jak piaskownica, zjeżdżalnia, huśtawka, karuzela, drabinka, wielofunkcyjny zestaw zabawowy, zestaw sprawnościowy, linarium itp. Liczba nowo utworzonych miejsc rekreacyjnych- 1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 194/3 – 4089 m ²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Potencjalna liczba osób odwiedzająca plac zabaw w ciągu roku - 1000
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Plac zabaw zapewni dostępność osobom z niepełnosprawnościami poprzez montaż elementów, które będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	2025
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	2026
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	60 000
Potencjalne źródła finansowania	FELU, środki własne

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt			60 000,00			60 000,00
w tym pochodzące:						
ze źródeł krajowych			0,00			0,00
ze źródeł własnych			11 219,51			11 219,51
z funduszy unijnych			48 780,49			48 80,49

6. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Poszerzenie działalności Tyszowieckiego Klubu Seniora
Lokalizacja planowanych działań:	
Adres obiektu/obiektów, gdzie będą prowadzone działania (ew. przybliżony obszar):	ul. Kościelna 23A, 22-630 Tyszowce (obszar rewitalizacji)
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie:	
Wnioskodawca.	Urząd Miejski w Tyszowcach
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Tyszowiecki Klub Seniora
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie Tyszowiecki Klub Seniora oferuje swoim uczestnikom udział w zajęciach kulinarnych, rękodzielniczych, zajęciach fizycznych i intelektualnych usprawniających seniorów. Środki finansowe, którymi dysponuje Tyszowiecki Klub Seniora w pełni nie zaspakajają potrzeb podopiecznych. Braki w zaopatrzeniu w podstawowe urządzenia AGD, braki w sprzęcie niezbędnym do tworzenia rękodzieła znacznie utrudniają realizację celów założonych przez Tyszowiecki Klub Seniora. Brak odpowiedniego oprogramowania komputerowego w laptopach stanowiących własność Tyszowieckiego Klubu Seniora prowadzi do wykluczenia cyfrowego w/w grupy osób. Seniorzy z Tyszowieckiego Klubu Seniora pragną rozwijać swoje talenty artystyczne. Brak osoby prowadzącej zespół artystyczny demotywuje i zniechęca Seniorów do udoskonalania własnego warsztatu muzycznego. Gmina Tyszowce jest gminą miejsko-wiejską. W większości przypadków uczestnikami Klubu są osoby zamieszkujące na wsi, które nigdy nie miały możliwości wyjazdu do kina, teatru, czy na wycieczkę. Zazwyczaj wynikało to z faktu niskich dochodów lub obowiązku pozostawania w domu z uwagi na hodowlę zwierząt i uprawę roślin. Realizacja w/w przedsięwzięć pozwoli na zmianę istniejącego stanu z korzyścią dla wszystkich Seniorów uczestniczących w Tyszowieckim Klubie Seniora.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	-Wzmocnienie więzi społecznej z miejscem zamieszkania. -Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju. - Celem ogólnym przedsięwzięcia jest szeroko pojęte wsparcie Seniorów z Tyszowieckiego Klubu Seniora. Realizacja w/w przedsięwzięć opiera się na wielu istotnych zadaniach pozwalających na wzbogacenie działalności Tyszowieckiego Klubu Seniora. Dzięki prowadzonym zajęciom, warsztatom Seniorzy nabędą nową wiedzę i zdolności. Osoby starsze będą

	<p>mogły doskonalić posiadane umiejętności i stale je rozwijać. Wyjazdy kulturalne i wycieczki wpłyną na poszerzenie wiedzy Seniorów na temat dziedzictwa narodowego i poznanie nieznanych dotychczas zakątków Polski. Zapobiegnie to wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu Seniorów. Podejmowanie wspólnych działań przyczyni się do integracji społecznej Seniorów, a także do wzrostu ich samooceny. Wprowadzone innowacje mogą przyczynić się do pozyskania nowych uczestników Klubu.</p>
<p>Opis przedsięwzięcia.</p>	<p>Planowana jest organizacja 4 wycieczek dla seniorów:</p> <p>Wycieczka nad Morze Bałtyckie: 90 % seniorów nie była nigdy nad Morzem Bałtykiem, nie mają wyobrażenia, jak wygląda morze. Seniorzy utrzymują się z niskich emerytur rolniczych, które nie pozwalają osobom starszym na organizację wyjazdów.</p> <p>Wycieczka do Zakapanego: 90% seniorów nie było nigdy w górach, nie mają wyobrażenia krajobrazu górskiego. Seniorzy z powodu wieku, wykluczenia cyfrowego, trudności w poruszaniu się nie są w stanie samodzielnie zaplanować wycieczki.</p> <p>Wycieczka do Warszawy: 75% seniorów nie było nigdy w Warszawie. Podczas wycieczki seniorzy będą mogli zwiedzić najpopularniejsze miejsca kultu religijnego, wydarzeń historycznych i kulturalnych w Warszawie, poznać zabytki stolicy. Osoby starsze nie są w stanie zaplanować wyjazdu do stolicy ze względu na niski poziom wykształcenia, wiek, trudności w poruszaniu się.</p> <p>Wycieczka „Tyszowiaki pod Grunwaldem”: 90% seniorów nie było nigdy w miejscu upamiętniającym bitwę pod Grunwaldem. Podczas wycieczki seniorzy będą mieli okazję zapoznać się z tradycją turniejową rycerzy i sposobami prowadzenia ich walki. Ponadto pracownicy muzeum przedstawiają słuchaczom zwyczaje rycerskie, obowiązki, służbę wojskową, życie codzienne i uzbrojenie rycerzy. Osoby starsze z powodu niskiej emerytury rolniczej, wieku oraz trudności w poruszaniu się nie są w stanie samodzielnie zorganizować tego typu wycieczki.</p> <p>Zajęcia informatyczne: Seniorzy nabędą umiejętności w zakresie obsługi komputera, smartfona, bezpiecznego korzystania z Internetu, korzystania z bankomatu, paczkomatu, obsługi bankowości elektronicznej.</p> <p>Zajęcia kulinarne: tradycyjność i nowoczesność: kultywowanie kuchni tradycyjnej, regionalnej oraz poznawanie nowych technik, zasad gotowania i pieczenia.</p> <p>Zajęcia rękodzielnicze: zajęcia usprawniające sprawność manualną seniorów.</p> <p>Wyjazdy kulturalne: wyjazdy seniorów do kina, teatru, domów kultury.</p> <p>Utworzenie i prowadzenie zespołu artystycznego: zajęcia muzyczne</p> <p>Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych i zawierać będzie informacje na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy.</p>

<p>Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.</p>	<p>Sfera społeczna: Seniorzy poprzez uczestnictwo w zajęciach będą mogli rozwijać swoje pasje, zainteresowania jak również posiadane umiejętności. W myśl powiedzenia „podróże kształcą” stwierdza się, że udział Seniorów w wycieczkach oraz w wydarzeniach kulturalnych poszerzy ich wiedzę, umożliwi im poznanie dotychczas nieznanych miejsc w Polsce. Udział Seniorów w zaplanowanych przedsięwzięciach wpłynie pozytywnie na społeczną integrację seniorów.</p> <p>Projekt będzie miał za zadanie zintegrować osoby starsze w środowisku lokalnym, zaspokoić ich potrzeby akceptacji i szacunku, zwiększyć ich aktywność oraz umożliwić nawiązanie kontaktów interpersonalnych. Przewiduje wzmocnienie seniorów przede wszystkim na płaszczyźnie emocjonalnej oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu. Celem projektu jest aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu zarówno osób starszych, jak i niepełnosprawnych oraz poprawa jakości ich życia.</p>
<p>Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary</p>	<p>Liczba zorganizowanych wycieczek- 4</p> <p>Liczba wyjazdów do kina, teatru- 4</p> <p>Liczba zajęć informatycznych- 10 zajęć/rok</p> <p>Liczba zajęć kulinarnych – 10 zajęć/rok</p> <p>Liczba zajęć rękodzielniczych- 10 zajęć/rok</p> <p>Liczba zajęć muzycznych- 10 zajęć/rok</p>
<p>Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary</p>	<p>Liczba osób korzystających z przedsięwzięć – 40 osób w ciągu miesiąca</p>
<p>Beneficjenci ostateczni przedsięwzięcia</p>	<p>Seniorzy z Tyszowieckiego Klubu Seniora zamieszkałe na obszarze rewitalizacji, mieszkańcy gminy</p>
<p>Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.</p>	<p>Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają dostęp osobom z ograniczeniami ruchowymi, osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami) do udziału w poszczególnych zajęciach, wyjazdach i wycieczkach. Budynek, w którym mieści się Tyszowiecki Klub Seniora jak również Samorządowe Centrum Kultury w Tyszowcach są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Brak barier architektonicznych pozwoli w pełni korzystać z pomieszczeń, w których odbywać się będą zaplanowane zajęcia.</p>
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
<p>Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.</p>	<p>I. 2024</p>
<p>Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.</p>	<p>IV. 2030</p>
<p>Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)</p>	<p>795 000,00</p>
<p>Potencjalne źródła finansowania:</p>	<p>Program Grantowy Fundacji ENEA, środki własne budżetu gminy</p>

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt	132 200,00	138 800,00	113 800,00	113 800,00	296 400,00	795 000,00
w tym:						
ze źródeł krajowych	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	75 000,00
ze źródeł własnych	117 200,00	123 800,00	98 800,00	98 800,00	281 400,00	720 000,00

7. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Usługi opiekuńcze dla mieszkańców Gminy Tyszowce
Lokalizacja planowanych działań:	
Adres obiektu/obiektów, gdzie będą prowadzone działania (ew. przybliżony obszar):	Miejsce zamieszkania osób objętych wsparciem (projekt swoim zasięgiem obejmie obszar objęty rewitalizacją oraz pozostałe tereny gminy)
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie:	
Wnioskodawca.	Urząd Miejski w Tyszowcach
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tyszowcach
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Tworzenie warunków i usług w zakresie opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania
Opis przedsięwzięcia.	<p>Usługi opiekuńcze - obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną</p> <p>Specjalistyczne usługi opiekuńcze - usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub z niepełnosprawnościami świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.</p> <p>Usługi teleopieki - zapewnienie opieki poprzez wyposażenie w tzw. opaskę bezpieczeństwa wraz z systemem teleopieki.</p> <p>Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną.</p>
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania przyczyni się do zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych osób objętych wsparciem. Zapewnienie rehabilitacji pozwoli na usprawnienie tych osób i podniesienie jakości ich życia. Usługi teleopieki pozwolą na udzielanie pomocy medycznej w przypadku nagłego pogorszenia stanu zdrowia i zwiększą ich poczucie bezpieczeństwa. Projekt pozwoli na włączenie osób starszych do społeczeństwa.
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary, np.:	<p>Liczba godzin usług opiekuńczych – 50 h/miesiąc</p> <p>Liczba godzin specjalistycznych usług opiekuńczych 10 h/miesiąc</p> <p>Liczba opasek – 10</p>
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Liczba osób objętych wsparciem w postaci usług opiekuńczych - 10

	Liczba osób objętych wsparciem w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych - 10 Liczba osób objętych wsparciem w postaci teleopieki -20					
Beneficjenci ostateczni przedsięwzięcia	Osoby starsze, z niepełnosprawnościami, długotrwale chore – mieszkańcy obszaru rewitalizacji i Gminy Tyszowce					
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami). Głównym adresatem projektu są osoby z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osoby ze szczególnymi potrzebami.					
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:						
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	I.2024					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	IV.2030					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	3 100 000					
Potencjalne źródła finansowania:	Środki własne budżetu gminy					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt	390 000,00	380 000,00	410 000,00	420 000,00	1 500 000,00	3 100 000,00
w tym:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>	390 000,00	380 000,00	410 000,00	420 000,00	1 500 000,00	3 100 000,00

8. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Tyszowce oraz budowa sieci wodociągowej w miejscowości Podbór
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce, Podbór (przebieg kanalizacji w miejscowości Tyszowce- obszar rewitalizacji, Podbór poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	zgodnie z dokumentacją projektową
Własność działek:	Gmina Tyszowce, własność prywatna,
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	

Opis stanu istniejącego.	W chwili obecnej w miejscowości Podbór nie ma wybudowanej sieci wodociągowej a w miejscowości Tyszowce na ul. 3 Maja również nie wszyscy mieszkańcy mieli dostęp do sieci kanalizacyjnej.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Inwestycja będzie polegać na rozbudowie sieci kanalizacyjnej w Tyszowcach oraz budowie sieci wodociągowej w miejscowości Podbór. Infrastruktura wodociągowa zaopatrzać będzie mieszkańców i przedsiębiorców miejscowości Podbór w wodę socjalno-bytowo-gospodarczą i p. poz. Realizacja inwestycji poprawi stan infrastruktury technicznej (wodnej) oraz zapobiegnie degradacji środowiska naturalnego, które stanowi podstawę potencjału rozwoju gminy i wpływa na podniesienie jakości życia mieszkańców. Korzyścią dla społeczności lokalnej będzie poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego i higieny życia poprzez ograniczenie dostępu do zanieczyszczonych źródeł zaopatrzenia w wodę. Inwestycja przyczyni się również do poprawy stanu i unowocześnienia infrastruktury wodociągowej, zapewnieni dostęp do odpowiednich pod względem wielkości źródeł zasobów wodnych umożliwiając ich długofalową eksploatację, poprawi stopień zwodociągowania Gminy. Poprawa bazy technicznej, stanowiącej element infrastruktury wodociągowej oraz zwiększenie długości, funkcjonalności i zasięgu jej oddziaływania sprzyjać będzie podniesieniu jakości i poziomu zaspokajania podstawowych potrzeb socjalno-bytowych mieszkańców Gminy. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej przyczyni się również do poprawy stanu wód gruntowych jak i powierzchniowych, zminimalizuje zagrożenie epidemiologiczne oraz zmniejszy zanieczyszczenie środowiska naturalnego. Ponadto inwestycja będzie oddziaływała na poziom realizowanych inwestycji gospodarczych i mieszkaniowych na terenie gminy tj.: rozwój infrastruktury i zaplecza turystyczno-rekreacyjnego Gminy Tyszowce, wzrost ilości podmiotów gospodarczych i generowanie nowych miejsc pracy, ograniczenie skali migracji zewnętrznych i wewnętrznych, wzrost atrakcyjności i poprawa wizerunku Gminy Tyszowce. W ramach inwestycji zostanie zakupiona koparko-ładowarka w celu obsługi sieci wodno-kanalizacyjnej będącej własnością Gminy Tyszowce co przyczyni się do sprawnego i efektywnego zarządzania tą siecią.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Podbór 2. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Tyszowcach 3. Zakup koparko - ładowarki
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	<ul style="list-style-type: none"> – Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna - Strefa środowiskowa
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba podłączeń do sieci kanalizacyjnej – 15 szt. 2. Liczba punktów wodomierzowych – 34 szt.
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Liczba osób korzystającymi z ulepszanego zaopatrzenia w wodę – 340 Liczba osób korzystającymi z kanalizacji sanitarnej – 250
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania.

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:						
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.		II 2024				
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.		VI.2025				
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)		3 520 000,00				
Potencjalne źródła finansowania		FELU, PROW, środki własne, środki krajowe				
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt	176 000,00	3 344 000,00				3 520 000,00
w tym pochodzące:						
ze źródeł krajowych	0,00	3 344 000,00				3 344 000,00
ze źródeł własnych	176 000,00	0,00				176 000,00
z funduszy unijnych	0,00	0,00				0,00

9. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Przebudowa sieci drogowej w Gminie Tyszowce.
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce (tylko miejscowość Tyszowce jest obszarem rewitalizacji, pozostałe miejscowości poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	Droga nr. 111523L na działkach nr. 54 i 28/15 w Kazimierówce, 846 Perespa Droga gminna na działkach nr. 1760 i 1753/1 w Tyszowcach, Droga wewnętrzna na działkach nr. 411 i 397 w Wakijowie, Droga gminna na działkach nr. 238, 445 w miejscowości Czartowiec i działce nr geod. 36 w Czartowiec Kolonia
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie na tym terenie występują drogi gminne o nawierzchni wymagającej naprawy.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Inwestycja będzie polegać na przebudowie dróg w 4-ch miejscowościach na terenie Gminy Tyszowce, będących własnością gminy, w celu skomunikowania obszarów wiejskich z regionalną siecią dróg obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym. Projektowane drogi pozwolą na

	<p>zagospodarowanie obszarów przewidzianych pod budownictwo jednorodzinne, będą kontynuacją rozbudowy infrastruktury oraz sieci dróg lokalnych, dojazdowych, które zapewnią dostępność do dróg publicznych, siedlisk i terenów rolnych na tym terenie. Gmina Tyszowce zagrożona jest zjawiskami trwałej marginalizacji ekonomicznej i społecznej. Obok niskiego poziomu zurbanizowania, ograniczenie możliwości rozwojowych wynika także m.in. z niskiego poziomu wyposażenia infrastrukturalnego i złej sieci drogowej będącej jedną z najpoważniejszych przyczyn utrudniających rozwój na naszym terenie. Dlatego też kluczowym zadaniem władz gminy jest wzmocnienie procesu rozwoju lokalnego poprzez zwiększenie dostępności naszego regionu, wyposażonego w słabą sieć transportową. Pogorszenie się stanu majątku trwałego istniejącej infrastruktury drogowej jest wynikiem ograniczonych środków na modernizację i budowę nowych połączeń, oraz rosnącego w znaczącym tempie transportu indywidualnego. Powyższe problemy obniżają możliwość do przyciągania inwestorów, a w konsekwencji mają negatywny wpływ na konkurencyjność całej gospodarki i poziom życia mieszkańców na naszym terenie. Ponadto realizacja inwestycji: - zwiększy przepustowość dróg dla ruchu towarowego i osobowego (skrócenie czasu podróży, przewozy towarowe), - zwiększy bezpieczeństwo drogowe (zmniejszenie liczby wypadków, liczby osób poszkodowanych), - poprawi komfort podróżowania do pracy i szkół, - poprawi warunki prowadzenia działalności gospodarczej, poprzez umożliwienie przejazdu pojazdom o większym tonażu, - przybliży tereny ciekawe turystycznie i historycznie (liczne zabytki kultury), - poprawi dostępność do lokalnych centrów gospodarczych i obiektów użyteczności publicznej, oraz wpłynie na zainteresowanie inwestorów tworzeniem podmiotów gospodarczych, - wpłynie na ożywienie gospodarcze, czyli zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej terenów naszej Gminy, - spowoduje powstanie podmiotów gospodarczych związanych z obsługą transportowo – turystyczną (stacje paliw, motele), - poprawi sytuację na rynku pracy, - obniży bieżące koszty utrzymania dróg znajdujących się w modernizowanych ciągach drogowych.</p>
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Remont dróg polegać będzie na wykonaniu nowej nawierzchni z asfaltu.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	<ul style="list-style-type: none"> – Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna - Strefa środowiskowa
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Długość wyremontowanego odcinka drogi około 1,5 km Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: ok 1,5 km
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Długość wyremontowanego odcinka drogi około 1,5 km (dokumentacja techniczna)
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2024					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2025					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	1 250 000,00 zł.					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne, środki krajowe					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt		1250 000,00				1 250 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>		1 187 500,00				1 187 500,00
<i>ze źródeł własnych</i>		62 500,00				62 500,00
<i>z funduszy unijnych</i>		0,00				0,00

10. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Modernizacja świetlic wiejskich na terenie Gminy Tyszowce
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Czartowczyk, Klątwy, Wakijów, Czermno, Marysin, Podbór (projekt poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	513/1 (Czartowczyk), 194/3 (Klątwy), 27/5 (Wakijów), 174/3 (Czermno) 127/2 (Marysin) 83 (Podbór)
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Inwestycja dotyczy prac modernizacyjnych przy świetlicach wiejskich w 6 (Czartowczyk, Klątwy, Wakijów, Czermno, Marysin, Podbór) miejscowościach położonych na terenie Gminy Tyszowce. W chwili obecnej w budynkach planowanych do modernizacji działają Koła Gospodyń Wiejskich.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Budynki świetlic wiejskich pełnią bardzo ważną rolę w życiu lokalnej społeczności, stanowią ogólnodostępne miejsce dla mieszkańców, umożliwiają realizację potrzeb kulturalnych, wzmacniają więzi i kontakty między społecznością lokalną, a tym samym poprawiają jakość i standard życia mieszkańców wsi. Dzięki realizacji inwestycji, będzie możliwość organizacji spotkań, warsztatów, imprez z udziałem mieszkańców, Rady sołectkiej, KGW czy innych organizacji społecznych. Lokalna społeczność

	<p>będzie miała możliwość doksztalcania się i uczestnictwa w różnych warsztatach i kursach, które będą organizowane w wyremontowanych świetlicach. Będzie to również miejsce spotkań Koła Gospodyń Wiejskich i prezentacji ich dorobku artystycznego czy kulinarnego. Działania przeprowadzone w inwestycji wpłyną na dalszy rozwój miejscowości, nastąpi ożywienie kulturalne, aktywizacja lokalnej społeczności. Wprowadzone zmiany wpłyną na poprawę wizerunku, świetlice będą miały ładny, estetyczny wygląd.</p> <p>Świetlice pozwolą na skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju.</p>
<p>Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.</p>	<p>Zadanie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Remont dachu, - Docieplenie budynku, - Wymiana okien, drzwi, <p>Zakres prac budowlanych nie będzie jednakowy w każdej świetlicy.</p> <p><u>Marysin:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stolarka okienne - docieplenie ścian nad ziemi, - remont balkonu, - przebudowa schodów zew., - remont dachu, - przełożenie kostki brukowej, - wymiana opraw oświetlenia zew., - instalacja odgromowa <p><u>Kłatwy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stolarka okienna i drzwiowa, - przebudowa dachu, - remont balkonu, - przebudowa schodów zewnętrznych, - sufit podwieszany, - docieplenie ścian nad ziemią, - przełożenie kostki brukowej, - wymiana opraw oświetlenia zewnętrznego, - wymiana opraw oświetlenia wewnętrznego, - instalacja odgromowa. <p><u>Czartowczyk:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stolarka okienna i drzwiowa, - przebudowa dachu, - remont balkonu, - sufit podwieszany, - docieplenie ścian nad ziemią, - opaska z kostki brukowej, - wymiana opraw oświetlenia zewnętrznego, - wymiana opraw oświetlenia wewnętrznego, - instalacja odgromowa. <p><u>Czermno:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - stolarka okienna i drzwiowa, - docieplenie ścian nad ziemią, - remont balkonu, - przebudowa schodów wschodnich, - przebudowa schodów głównych, - remont dachu (pomalowanie), - przełożenie kostki brukowej i koszy okiennych,

	<ul style="list-style-type: none"> - wymiana opraw oświetlenia zewnętrznego, - instalacja odgromowa. <p>Podbór:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebudowa dachu, - wymiana stolarki zewnętrznej, - wykonanie izolacji przeciwwilgociowej ścian fundamentowych, - wykonanie izolacji termicznej ścian zewnętrznych, - wykonanie sufitu i izolacji termicznej stropu nad piętrem
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	<ul style="list-style-type: none"> – Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna - Strefa środowiskowa
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zmodernizowanych świetlic – 6 szt. 2. Liczba budynków poddanych termomodernizacji- 6 3. Liczba budynków przeznaczonych do rekreacji/kultury – 6 4. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 513/1 – 217 m², 194/3 – 187 m², 27/5 – 194 m², 174/3 - 273 m², 127/2 – 156 m², 83 – 145 m²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne – 100 os. w ciągu roku 2. Liczba warsztatów/ szkoleń w ciągu roku – 1 szkolenie lub warsztat na 1 rok w każdej świetlic.
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	<p>Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania</p> <p>Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekty pozbawione będą barier architektonicznych.</p>
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2024
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2025
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	3 490 000,00
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne, środki krajowe

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt		3 490 000,00				3 490 000,00
w tym pochodzące:						
ze źródeł krajowych		3 141 000,00				3 141 000,00
ze źródeł własnych		349 000,00				349 000,00
z funduszy unijnych		0,00				0,00

11. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Termomodernizacja budynku szkoły w Tyszowcach
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce, ul. Szkolna 25,
Nr działki/ działek:	1439/5,
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Zespół Szkolno - Przedszkolny w Tyszowcach
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	<p>W chwili obecnej w budynku mieści się Zespół Szkolno – Przedszkolny, Budynek szkoły o konstrukcji murowanej tradycyjnej z dachem wielospadowym, użytkowany na całej powierzchni.</p> <p>Rok budowy budynku nr 1 – rok 1936 – (wg danych z Informacji o budynku)</p> <p>Powierzchnia zabudowy budynku nr 1 – 768,74 m² (wg. inwentaryzacji budowlanej)</p> <p>Działka nr 1439/5 uzbrojona (przyłącza na działce do budynku) w:</p> <ul style="list-style-type: none"> - energię elektryczną, - wodę, - kanalizację sanitarną, - gaz - telekomunikacyjne - oświetlenia terenu
Cel ogólny przedsięwzięcia:	<p>Głównym celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynku użyteczności publicznej – Szkoły Podstawowej w Tyszowcach.</p> <p>Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu realizacji funkcji społecznych.</p> <p>Osiągnięcie celu planowane jest poprzez przeprowadzenie działań termomodernizacyjnych m.in.:</p> <p>* termomodernizacja budynku (ocieplenie ścian zewnętrznych, ocieplenie stropów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej),</p>

	<p>* montaż zespołu pomp ciepła typu powietrze-woda (2 szt., o łącznej mocy 67,1 kW) ze szczytowym źródłem ciepła w postaci istniejącego kotła olejowego, wykonanie ogrodzenia panelowego z furtką wokół zespołu pomp, wykonanie przyłączy do zespołu pomp</p> <p>* montaż wentylacji mechanicznej z rekuperacją w salach lekcyjnych</p> <p>* termomodernizacja instalacji c.w.u.</p> <p>* wymiana opraw oświetlenia ogólnego na wykorzystujące LED</p> <p>* wykonanie instalacji fotowoltaicznej o mocy 49,95 kWp</p> <p>* wykonanie systemu zarządzania energią BMS.</p> <p>* roboty dodatkowe konieczne do wykonania całości zadania.</p> <p>Inwestycja zawiera też elementy związane z dostosowaniem obiektu dla osób ze specjalnymi potrzebami.</p> <p>Kluczowymi rezultatami przedmiotowego projektu będą m.in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE – 48,74 MWh/rok, - Ilość wytworzonej energii cieplnej ze źródeł OZE - 87,02 MWh/rok, - Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) - 49,80 MWh/rok, - Szacowana emisja gazów cieplarnianych - 13,52 ton ekwiwalentu CO2/rok.
<p>Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.</p>	<p>Zadanie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - termomodernizacja budynku (ocieplenie ścian zewnętrznych, ocieplenie stropów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej), - montaż zespołu pomp ciepła typu powietrze-woda (2 szt., o łącznej mocy 67,1 kW) ze szczytowym źródłem ciepła w postaci istniejącego kotła olejowego, wykonanie ogrodzenia panelowego z furtką wokół zespołu pomp, wykonanie przyłączy do zespołu pomp, - montaż wentylacji mechanicznej z rekuperacją w salach lekcyjnych, - termomodernizacja instalacji c.w.u., - wymiana opraw oświetlenia ogólnego na wykorzystujące LED, - wykonanie instalacji fotowoltaicznej o mocy 49,95 kWp, - wykonanie systemu zarządzania energią BMS, - wymiana rynien i rur spustowych, instalacji odgromowej, obróbek blacharskich, - odtworzenie gzymsów i portalowe drzwi w elewacji, - inne prace związane z termomodernizacją (demontaż szyldów, tablic, kamer, krat itp. i ponowny montaż) na elewacji budynku, - ułożenie pomostu komunikacyjnego na stropie ostatniej kondygnacji po ociepleniu z płyty OSB na legarach drewnianych, - naprawy utwardzeń przy budynku szkoły, - roboty ziemne przy budynku - wykonanie przyłącza do zewnętrznych jednostek pomp ciepłą.
<p>Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.</p>	<p>Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji</p>
<p>Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,</p>	<p>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków- 1 Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – 1 Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE – 1 Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej – 2 181,56 m², Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - 2 181,56 m²</p>
<p>Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,</p>	<p>Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE - 48,7400 MWh/rok,</p>

	<p>Ilość wytworzonej energii cieplnej ze źródeł OZE - 87,2100 MWh/rok,</p> <p>Wykonanie systemu zarządzania energią BMS- 1 szt.</p> <p>Wymiana opraw oświetlenia ogólnego na wykorzystujące LED</p> <p>Szacowana emisja gazów cieplarnianych - 13,52 ton ekwiwalentu CO2/rok</p>
--	--

Zgodnie z obowiązującą definicją zasady równości szans i niedyskryminacji pojęcie to należy rozumieć jako "umożliwienie wszystkim osobom - bez względu na płeć, wiek, z niepełnosprawnościami, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną - sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach". W przypadku przedmiotowego projektu należy jednoznacznie stwierdzić jego pozytywne oddziaływanie na przedmiotowe kwestie co uzasadnione jest następującymi przesłankami:

1) zarówno w trakcie wdrażania projektu, jak i po jego zakończeniu nie będą stosowane żadne praktyki dyskryminujące lub ograniczające dostęp osobom do pełnienia funkcji i realizacji zadań związanych z wdrażaniem projektu, jak również nie będą stosowane żadne ograniczenia na płaszczyźnie dostępu do placówek poddanych termomodernizacji,

2) wykorzystanie w trakcie przygotowania projektu koncepcji i zasad tzw. uniwersalnego projektowania w celu wypełnienia założeń o powszechności dostępu i wygody użytkowania obiektów przez wszystkie kategorie osób oraz ich dyskryminacji ze względu na specyficzne cechy czy też ograniczenia. Jest to zauważalne w następujących udogodnieniach dla osób z niepełnosprawnościami: zapewniony jest dostęp dla osób z niepełnosprawnościami od zjazdu z drogi poprzez istniejące utwardzenia i pochylnię zewnętrzną do budynku, do placów postojowych a także w samym budynku. - zgodnie z Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnościami (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217) oraz osoby starsze (art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo Budowlane). Wypełnianie zasady równości szans i niedyskryminacji projektu należy rozpatrywać również na płaszczyźnie jego lokalizacji oraz oddziaływania na problemy o charakterze społeczno-gospodarczym. Zauważalne to będzie w następujących obszarach: właściwa lokalizacja projektu - projekt umiejscowiony będzie w budynku użyteczności

publicznej w miejscowości Tyszowce, który wymaga najszerzej interwencji w zakresie głębokiej termomodernizacji a między innymi: montaż pompy ciepła powietrze-woda, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian, stropu, montaż wentylacji mechanicznej z rekuperacją w salach lekcyjnych, termomodernizacja instalacji c.w.u., wymiana opraw oświetlenia ogólnego na wykorzystujące LED, wykonanie instalacji fotowoltaicznej. Przedmiotowy projekt wpływa pozytywnie na promowanie równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. Zauważalne jest to na następującej płaszczyźnie - zmniejszanie dysproporcji w dostępie do budynku szkoły jak również instalacji odnawialnych źródeł energii dla społeczności lokalnej zamieszkującej na terenach wiejskich (Gmina Tyszowce).

Przedmiotowa inwestycja przyczyni się do zwiększenia dostępu do naturalnej gospodarki energetycznej dla mieszkańców korzystających z budynku szkoły. Dodatkowym czynnikiem świadczącym o niedyskryminacji działań projektowych wobec innych grup społecznych (ze względu na miejsce zamieszkania), będzie fakt, że w wyniku podjętych działań nastąpi dostosowanie na płaszczyźnie jakościowej i technicznej infrastruktury energetycznej występującej na terenie całego powiatu tomaszowskiego, jak i województwa lubelskiego. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż prace termomodernizacyjne oraz założenie paneli fotowoltaicznych pozytywnie oddziaływać będzie na atrakcyjność i wizerunek Gminy, co pośrednio wpłynie na zakres rozwoju przedsiębiorczości.

Realizacja przedmiotowego projektu będzie miała istotny wpływ na zasadę niedyskryminacji i zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami:

1. Dostępność architektoniczna: W ramach termomodernizacji szkoły, istnieje możliwość poprawy dostępności architektonicznej budynku dla osób z niepełnosprawnościami. To może obejmować instalację podjazdów, wind, schodów z poręczami, odpowiednie oznakowanie przestrzeni czy eliminację barier architektonicznych. Dzięki tym działaniom, osoby z niepełnosprawnościami będą miały łatwiejszy dostęp do budynku szkolnego.

2. Dostosowanie pomieszczeń: Projekt termomodernizacji szkoły może uwzględnić dostosowanie pomieszczeń, takich jak toalety, sale lekcyjne czy pomieszczenia socjalne, do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Może to obejmować m.in. instalację podnośników do korytarzy, szerokie drzwi, odpowiednie oświetlenie czy dostęp do sprzętu i materiałów edukacyjnych.

3. Zapewnienie komunikacji: Projekt termomodernizacji może również uwzględniać ułatwienia w komunikacji dla osób z niepełnosprawnościami, takie jak systemy nagłośnienia, dostęp do informacji w formie napisów czy tłumaczenia na język migowy. To pozwoli osobom z różnymi niepełnosprawnościami na pełniejsze uczestnictwo w życiu szkolnym i komunikacji z otoczeniem.

4. Świadomość i szkolenia: W ramach projektu termomodernizacji szkoły, można wprowadzić działania mające na celu podniesienie świadomości i szkolenia personelu szkoły na temat potrzeb i praw osób z niepełnosprawnościami. Szkolenia mogą obejmować m.in. zagadnienia dotyczące równego traktowania, dostępności i obsługi osób z różnymi niepełnosprawnościami. Wprowadzenie tych aspektów w ramach projektu termomodernizacji szkoły w Tyszowcach przyczyni się do zapewnienia dostępności i niedyskryminacji dla osób z niepełnosprawnościami. Będzie to krok w kierunku stworzenia bardziej inkludującego i równego środowiska dla wszystkich uczniów i pracowników szkoły. Ponadto w ramach projektu zaplanowano dostosowanie infrastruktury dla osób ze specjalnymi potrzebami wykraczające poza obowiązujące wymogi prawa tj.:

Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.

- zamontowane zostaną informacyjne, dotykowe, nakładki w alfabecie Braille'a na poręczach przy schodach, przy pochylni. Nakładki zawierają napisy w alfabecie Braille'a, informujące osoby niewidome, poruszające się w nieznanym otoczeniu. Krótkie dotknięcie nakładki przez osobę niewidomą wystarczy, by mogła się ona zorientować, w jakim kierunku podąża.

- montaż klamek przy drzwiach wejściowych w literę "C" lub "L" dla osób z niepełnosprawnością celu zapewnienia wsparcia i ułatwienia korzystania z klamek osobom o ograniczonej sprawności fizycznej.

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2024					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2026					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	5 000 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt	2 500 000,00	2 500 000,00				5 000 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>	0,00	0,00				0,00
<i>ze źródeł własnych</i>	375 000,00	375 000,00				750 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>	2 032 520,33	2 032 520,33				4 250 000,00

12. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:

Budowa placu zabaw w Tyszowcach na terenie przedszkola z wyposażeniem

Lokalizacja przedsięwzięcia:

Adres:	Tyszowce ul. Kościelna 21B (obszar rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	1474
Własność działek:	Gmina Tyszowce

Nazwa wnioskodawcy:

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Zespół Szkolno – Przedszkolny w Tyszowcach

Charakterystyka przedsięwzięcia:

Opis stanu istniejącego.	Działka nr 1474 położona jest w miejscowości Tyszowce przy ulicy Kościelnej i Szkolnej. Plac zabaw dla dzieci zaprojektowano od strony północno–zachodniego budynku przedszkola będącego w trakcie realizacji na działce nr 1474 w odległości 10,0 m od tego budynku. Działka w tej chwili jest to teren nie użytkowany, nie utwardzony
--------------------------	---

<p>Cel ogólny przedsięwzięcia:</p>	<p>Głównym celem projektu jest poprawa poziomu dostępu oraz jakości usług przedszkolnych oferowanych w ramach działalności Przedszkola Samorządowego w Tyszowcach.</p> <p>Efektem realizacji projektu będzie też nowoczesny, spełniający wszelkie standardy bezpieczeństwa plac zabaw. Projekt pozytywnie wpłynie na zasadę partnerstwa, na promowanie równości szans kobiet i mężczyzn, na zachowanie zasad polityki przestrzennej i na zapobieganie dyskryminacji.</p> <p>Plac zabaw jest idealnym miejscem dla aktywności ruchowej. Wielu pedagogów i psychologów uważa, iż wspólna zabawa z rówieśnikami w takim miejscu daje dzieciom wiele radości, ale co jest bardzo istotne, przyczynia się również do ich rozwoju fizycznego oraz uczy współzycia w grupie. Motywowanie dziecka do aktywności fizycznej od najmłodszych lat, przeradza się w pozytywne nastawienie do aktywnego stylu w dorosłym życiu. Dostosowanie terenu przy Przedszkolu Samorządowym w Tyszowcach do zabaw ruchowych i wyposażenie w przyjazne dla dzieci sprzęty zabawowe (m.in. huśtawki, zestawy zabawowe, ławki itp.) urozmaici i zachęci dzieci do aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu. Plac zabaw będzie miejscem bezpiecznym i atrakcyjnym dla dzieci. Realizacja tego projektu przyczyni się również do lepszego rozwoju infrastruktury publicznej.</p> <p>Budowa placu zabaw to realizacja kilku ważnych celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspomaganie rozwoju dzieci, • walka z otyłością wśród dzieci, • urozmaicenie zajęć fizycznych, • urozmaicenie form spędzania czasu wolnego, • integracja lokalnej społeczności, • wychowanie w duchu tolerancji i wrażliwości na potrzeby innych.
<p>Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.</p>	<p>Prace budowlane przy budowie placu zabaw obejmować będą zagospodarowanie terenu poprzez, montaż nowych urządzeń wykorzystywanych do aktywności fizycznej oraz pozostałego wyposażenia, tj. ławek, koszy na odpadki, stojaków na rowery, tablice informacyjnej. Powierzchnia projektowanego placu zabaw: 764,00 m². Plac zabaw przeznaczony będzie dla dzieci przedszkolnych w wieku 3-6 lat. Plac zabaw z nawierzchnią sztuczną, bezpieczną bezspoinową nawierzchnią poliuretanową na podbudowie żwirowej (dopuszcza się podbudowę betonową), z wyposażeniem placu zabaw w sprzęt podstawowy, ogrodzeniem oraz dodatkowym wyposażeniem (ławki, kosze na odpady segregowane, tablica informacyjna). Teren ogrodzony- ogrodzenie z przesł wykonanych z drewna klejonego, impregnowanego z elementami wykonanymi z HDPE. Dojście do placu zabaw po utwardzonych ciągach pieszych. Ponadto przy wejściu na teren placu zabaw przewidziano ustawienie kosza na śmieci z segregacją odpadów, ławek, tablice informacyjnej. Lampy oświetleniowe na terenie działki w pobliżu placu zabaw zapewnią prawidłowe oświetlenie, dzięki czemu z placu zabaw będzie można skorzystać do późnych godzin popołudniowych. Dodatkowe oświetlenie solarne jako element uzupełniający oświetlenia (Eco).</p> <p>Ogrodzenie drewniane ażurowe zapewnia swobodne poruszanie się dzieci po zamkniętym terenie, dzięki czemu każde oddalenie się dziecka lub jakikolwiek problem zostanie przez rodziców od razu zauważony.</p> <p>Zieleń w otoczeniu placu zabaw ma bardzo ważne znaczenie. Jej odpowiednie nasadzenie i pielęgnacja potrafią nadać charakter miły i przyjazny człowiekowi. Rosnąca na i przy ogrodzeniu drewnianym</p>

	roślinność pnąca uchroni dzieci przed wiatrem a tym samym wydłuży czas użyteczności placu zabaw w ciągu roku.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	– Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Powstanie miejsca przeznaczonego do spędzania aktywnie czasu wolnego i rekreacji/ placu zabaw- 1 szt. Liczba zrewitalizowanych przestrzeni przeznaczonych do rekreacji- 1 szt. Liczba urządzeń rekreacyjnych na placu zabaw- 16 Powierzchnia placu zabaw- 764,00 m ² Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 764 m ²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Potencjalna liczba osób odwiedzająca plac zabaw w ciągu roku - 1000
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Dostępność dla osób niepełnosprawnych: Zapewniono dostępność dla osób z niepełnosprawnością do placu zabaw: - w postaci odpowiednio wyprofilowanego utwardzenia terenu przyległego z prawidłowym dojściem i dojazdem pojazdów (wózków) osób z niepełnosprawnością, - tablica informacyjna użytkownika placu zabaw z urządzeniem głosnomówiącym oraz klawiaturą braila, - zapewnienie odpowiednich odległości pomiędzy wyposażeniem placu zabaw, - wyposażenie placu zabaw w elementy umożliwiające korzystanie z placu zabaw osobom z niepełnosprawnością (karuzela wyprofilowana w sposób umożliwiający korzystanie osobom poruszającym się na wózku inwalidzkim),
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	2024
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	2025
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	960 000,00
Potencjalne źródła finansowania	FELU, środki własne, PROW

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt		960 000,00				960 000,00
w tym pochodzące:						
ze źródeł krajowych		0,00				0,00
ze źródeł własnych		179 512,19				179 512,19
z funduszy unijnych		780 487,81				780 487,81

13. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Promocja kultury Gminy Tyszowce
Lokalizacja planowanych działań:	
Adres obiektu/obiektów, gdzie będą prowadzone działania (ew. przybliżony obszar):	Gmina Tyszowce – wskazane obszary zdegradowane i rewitalizowane
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie:	
Wnioskodawca.	Urząd Miejski w Tyszowcach
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Samorządowe Centrum Kultury
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Niskie poczucie tożsamości społeczności lokalnej z miejscem zamieszkania. Niska liczba zajęć dla osób z każdej grupy wiekowej. Obecnie w niewystarczającej ilości są organizowane tego typu imprezy, które promowałyby gminę na terenie powiatu i kraju.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Celem ogólnym projektu jest Wzmocnienie więzi społecznych. Prezentacja twórczości lokalnej poprzez organizację koncertów muzycznych i innych wydarzeń kulturalnych. Prezentacja lokalnych zasobów kulturowych, poprzez wystawy rękodzieła artystycznego. Dotarcie do lokalnych talentów i promocja ich prac. Promocja aktywności kulturalnej. Wzmacnianie współpracy, solidarności lokalnej społeczności poprzez odtwarzanie wspólnych tradycji, ograniczanie podziałów między ludźmi, lepsze poznawanie grup społecznych i ich tradycji, wzajemne zrozumienie i poszanowanie. Ukazanie możliwości tworzenia nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego. Tworzenie możliwości do uczenia się, kształcenia i rozwoju osobistego społeczności lokalnych.
Opis przedsięwzięcia.	Organizacja wydarzeń kulturalnych promujących kulturę Gminy Tyszowce. Promocja oferty turystycznej Gminy.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju.
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba imprez kulturalnych – 2 (Święto Kwitnącej Fasoli, Dożynki Gminne)
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary	Liczba osób uczestniczących w imprezie kulturalnej (Święto Kwitnącej Fasoli) – 500 osób

	Liczba osób uczestniczących w imprezie kulturalnej (Dożynki Gminne) – 500 osób					
Beneficjenci ostateczni przedsięwzięcia	Mieszkańcy Gminy Tyszowce, turyści, mieszkańcy powiatu tomaszowskiego					
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami).					
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:						
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2025					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2029					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	500 000,00					
Potencjalne źródła finansowania:	środki własne, środki z UE					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt		100 000,00	100 000,00	100 000,00	200 000,00	500 000,00
w tym:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>		30 000,00	30 000,00	30 000,00	60 000,00	150 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>		70 000,00	70 000,00	70 000,00	140 000,00	350 000,00

14. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Zdobywam zawód - praktyczna nauka zawodu
Lokalizacja planowanych działań:	
Adres obiektu/obiektów, gdzie będą prowadzone działania (ew. przybliżony obszar):	Gmina Tyszowce – wskazane obszary zdegradowane i rewitalizowane
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie:	
Wnioskodawca.	Gmina Tyszowce we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tyszowcach
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie nie są organizowane tego typu zajęcia
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Nabycie praktycznych umiejętności zawodowych. Zmniejszenie bezrobocia i wykluczenia społecznego, zredukowanie negatywnych zjawisk społecznych.
Opis przedsięwzięcia.	Zajęcia/kursy zawodowe dla młodych mieszkańców z terenów wskazanych obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, umożliwiających podejmowanie

	pracy, wykonywanie działalności gospodarczej w wybranym zawodzie. Zajęcia wspierające samozatrudnienie.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	– Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba kursów/szkoleń np. - kurs kulinarny – 20 godzin, - kurs rękodzielniczy – 20 godzin, - szkolenie informatyczne – 50 godzin, - szkolenia o tematyce rolniczej rolnicze – 10 godzin
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary	Liczba osób korzystających z zajęć – 30 osób w ciągu roku
Beneficjenci ostateczni przedsięwzięcia	Osoby bezrobotne i chcące zmienić zawód
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają dostęp osobom z ograniczeniami ruchowymi, osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami).

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2028					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2029					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	150 000,00					
Potencjalne źródła finansowania:	środki własne, środki z UE					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt	10 000,00	30 000,00	50 000,00	10 000,00	5 000,00	150 000,00
w tym:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>	3 000,00	9 000,00	15 000,00	3 000,00	1 500,00	45 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>	7 000,00	21 000,00	35 000,00	7 000,00	3 500,00	105 000,00

15. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych
Lokalizacja planowanych działań:	
Adres obiektu/obiektów, gdzie będą prowadzone działania (ew. przybliżony obszar):	Gmina Tyszowce – wskazane obszary zdegradowane i rewitalizowane

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie:	
Wnioskodawca.	Gmina Tyszowce we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tyszowcach
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie nie są organizowane tego typu szkolenia kursy.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Nabycie i podniesienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Opis przedsięwzięcia.	Kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych w zależności od zgłaszanych potrzeb. Rezultaty: Nabycie i podniesienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej Weryfikacja: Raport z realizacji projektu.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	– Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,	Liczba kursów/szkoleń: Kurs księgowości – 50 godzin Kurs fryzjerski – 50 godzin Kurs florystyczny - 40 godzin
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Liczba osób korzystających z kursów/szkoleń – 60 osób w ciągu roku
Beneficjenci ostateczni przedsięwzięcia	Osoby bezrobotne
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Zaplanowane przedsięwzięcia zapewniają dostęp osobom z ograniczeniami ruchowymi, osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami).
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2028
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2029
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	100 000,00
Potencjalne źródła finansowania:	środki własne, środki z UE

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt				50 000,00	50 000,00	100 000,00
w tym:						
ze źródeł krajowych						
ze źródeł własnych				15 000,00	15 000,00	30 000,00
z funduszy unijnych				35 000,00	35 000,00	70 000,00

16. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy pomniku z Powstania Styczniowego
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce (poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	664/6
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie.	Wspólnota Gruntowa w Tyszowcach
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Gmina Tyszowce
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie przy pomniku z Powstania Styczniowego brakuje infrastruktury tj. drogi dojazdowej, parkingu, małej architektury
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Przywrócenie funkcji użytkowych infrastruktury społecznej, turystycznej i kulturalnej. Rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój turystyki
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy pomniku z Powstania Styczniowego polegające na: budowie parkingu, drogi dojazdowej, elementami małej architektury, utwardzenie terenu, renowacja pomnika.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Rewaloryzacja terenów zielonych i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiskowych
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba obiektów zrewitalizowanych – 1 Liczba wybudowanych parkingów- 1 Liczba dróg dojazdowych- 1 Budowa małej architektury (ławeczki) - 10 szt. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 2162 m ²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Liczba osób odwiedzających obiekt zrewitalizowany – 300 os. w ciągu roku

Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną.
--	--

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2026					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2026					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	200 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne, środki krajowe					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt			200 000,00			200 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>			100 000,00			100 000,00
<i>ze źródeł własnych</i>			50 000,00			50 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>			50 000,00			50 000,00

17. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie Tyszowce
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Czartowiec, Wakijów, Marysin, Klątwy, Przewale, Soból, Mikulin, Czermno (poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	101 (Czartowiec), 27/5 (Wakijów), 127/2 (Marysin), 194/3 (Klątwy), 442/1 (Przewale), 58/1 (Soból), 40/1 (Mikulin), 174/3 (Czermno)
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Inwestycja dotyczy prac modernizacyjnych przy świetlicach wiejskich w 8 miejscowościach położonych na terenie Gminy Tyszowce. W chwili obecnej w budynkach planowanych do modernizacji działają Koła Gospodyń Wiejskich.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Poprawa jakości życia mieszkańców na terenie miejscowości w gminie Tyszowce

Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie polegać będzie na: zakupie wyposażenia do pomieszczeń zlokalizowanych w świetlicach wiejskich, m. in. kuchni, sali widowiskowej, zakupie wyposażenia w celu stworzenia siłowni wewnętrznej. Remont/adaptacja budynków świetlic wiejskich na cele społeczne, gospodarcze, kulturalne. Wykorzystanie obiektu na nowe funkcje. dostosowanie obiektu do współczesnych wymogów prowadzenia działalności kulturalnej.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w trosce o jakość życia mieszkańców i rozwój turystyki
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba wyposażonych świetlic – 8 Liczba zrewitalizowanych przestrzeni na cele rekreacyjne- 8
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne – 600 os. w ciągu roku Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 101 – 134 m ² , 27/5 – 194 m ² , 127/2 – 156 m ² , 194/3 – 187 m ² , 442/1 – 243 m ² , 58/1 - 129 m ² , 40/1 – 192 m ² , 174/3 - 273 m ²
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną.

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2026					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2028					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	1 600 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt			533 333,33	533 333,33	533 333,33	1 600 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>			80 000,00	80 000,00	80 000,00	240 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>			453 333,33	453 333,33	453 333,34	

18. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Program rozwojowy Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Tyszowcach
Lokalizacja planowanych działań :	
Adres obiektu/obiektów, gdzie będą prowadzone działania (ew. przybliżony obszar):	Tyszowce ul. Kościelna 25 (obszar rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	1439/5
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie:	
Wnioskodawca.	Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Tyszowcach
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Gmina Tyszowce
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	<p>Szereg niżej wymienionych ograniczeń wpływa na gorszy start i mniejsze szanse edukacyjne dzieci i młodzieży zamieszkującej obszar rewitalizacji. Do głównych barier hamujących rozwój dzieci należy zaliczyć: * niekorzystna sytuację materialną rodzin, które nierzadko utrzymują się z prac dorywczych lub pobieranych świadczeń pomocy społecznej, * niskie aspiracje edukacyjne będące często pokłosiem niskiej świadomości rodziców dotyczącej potrzeby edukacji mające bezpośredni wpływ na motywację dzieci do nauki; nie wszyscy rodzice inwestują w rozwój swoich dzieci (zakup książek, wyjazdy do kina, teatru); nie zachęcają do czytania książek; * niedoinwestowanie infrastruktury edukacyjnej szkół– niewystarczająca ilość pomocy dydaktycznych i naukowych, co ma bezpośredni wpływ na ofertę edukacyjną; ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii teleinformatycznych (przestarzałe i awaryjne komputery, ograniczony dostęp do Internetu oraz multimediów) wpływa na efektywność prowadzonych zajęć i możliwość zaciekawienia uczniów nauką; * zróżnicowania poziomu kwalifikacji nauczycieli – poprawa jakości systemu edukacji jest warunkiem pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji nauczycieli i pedagogów. Oprócz problemów stricte związanych z procesem edukacyjnym, wśród dzieci i młodzieży zauważalne są coraz częściej problemy związane ze sferą psychologiczną i emocjonalną. Przyczyną zaburzeń emocjonalnych nierzadko tkwią w środowisku rodzinnym uczniów. To w domu rodzinnym dzieci uczą się, w jaki sposób wyrażać emocje. Podczas dnia codziennego dzieci obserwują zachowanie rodziców przeżywających różne uczucia i emocje, nieświadomie ich naśladując. Jednym z ważnych elementów świadomego wychowywania dziecka przez rodziców jest nauczenie go, jak należy wyrażać uczucia. Zbyt duży rygorizm w tym zakresie, jak również nadmierny liberalizm, gdy nie pokazuje się dziecku żadnej potrzeby ani nie uczy się żadnego sposobu kontrolowania swoich reakcji emocjonalnych, mogą spowodować u dziecka zaburzenia na tle emocjonalnym. Uczniowie z trudnościami emocjonalnymi łatwo zrażają się trudnościami, porzucają podjęte inicjatywy, dlatego nie wystarczy odkryć ich możliwości, ale trzeba je wspierać w działaniu, aby nie zrezygnowały i nie odniosły porażek. Niezbędna jest pomoc dziecku w odnalezieniu miejsca w grupie rówieśników. Zdiagnozowanym problemem są gorsze wyniki w nauce, czego odzwierciedlenie można znaleźć w wynikach egzaminów ośmioklasistów, m.in. z języka angielskiego.</p>
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Celem głównym projektu jest podniesienie jakości świadczonych usług edukacyjnych, wyrównywanie szans edukacyjnych i zwiększenie potencjału do prowadzenia edukacji włączającej w Szkole Podstawowej w Tyszowcach na podstawie działań wynikających z programu rozwojowego szkoły- skutkujących nabyciem lub rozwinięciem kompetencji oraz wsparciem uzdolnień, zainteresowań 275 uczniów i rozwinięciem kwalifikacji nauczycieli.
Opis przedsięwzięcia.	Zakres realizowanych zadań obejmuje m.in.: Zadanie 1 - doradztwo edukacyjno-zawodowe lub zawodowe dla uczniów. Celem tych działań jest przygotowanie każdego ucznia do samodzielnego podejmowania kolejnych edukacyjnych i zawodowych decyzji

	<p>Zadanie 2 - Program rozwojowy Szkoły Podstawowej - m.in. pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów na rzecz rozwoju edukacji włączającej. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna indywidualna dla uczniów: Poradnictwo, konsultacje, diagnoza, terapia - Dobrostan psychiczny w rozwoju dzieci i młodzieży - diagnostyka i psychoprofilaktyka.</p> <p>Zadanie 3: Dodatkowa oferta dydaktyczna, przyczyniająca się do rozwoju kompetencji cyfrowych.</p> <p>Zadanie 4 - Zajęcia dodatkowe w zakresie umiejętności podstawowych: rozumienia i tworzenia informacji, rozwijania i wykorzystania myślenia matematycznego. Cel: rozwój umiejętności podstawowych: rozumienia i tworzenia informacji, rozwijania i wykorzystania myślenia matematycznego. Rozwój kompetencji kluczowych, m.in. w zakresie umiejętności społecznych czy posługiwania się językiem obcym.</p> <p>Zadanie 5: Doskonalenie kadr szkoły.</p> <p>Zadanie 6: Dostosowanie szkoły i realizowanego procesu nauczania do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów.</p> <p>Zadanie 7: Wsparcie potencjału dydaktycznego szkoły dla rozwoju umiejętności uczniów – realizacja zakupów i doposażenia wynikającego z programu rozwojowego szkoły. Nastąpi wsparcie potencjału dydaktycznego szkoły dla rozwoju umiejętności uczniów poprzez zakup doposażenia niezbędnego do prowadzenia dodatkowych zajęć. Formy podnoszenia kwalifikacji/ kompetencji są skierowane wyłącznie do kadry szkoły/ placówki oświatowej objętej wsparciem w projekcie i kończą się obligatoryjnym dokumentem potwierdzającym zdobycie przez uczestników projektu kwalifikacji/ kompetencji. Zakres rzeczowy projektu obejmuje rozwój kompetencji potrzebnych w procesie zielonej transformacji oraz nowoczesnych technologii, istnieje konieczność wspierania kompetencji cyfrowych, jak również kompetencji dotyczących zielonej transformacji zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli (wsparcie obejmie uczniów i nauczycieli). Projekt zakłada doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Szczegółowy zakres wsparcia będzie określony w diagnozie potrzeb.</p>
<p>Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.</p>	<p>Wzmocnienie więzi społecznej z miejscem zamieszkania</p> <p>Skuteczne zwalczanie wykluczenia społecznego i wspieranie grup zagrożonych wykluczeniem w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów i możliwości rozwoju</p>
<p>Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary</p>	<p>Zajęcia podnoszące kompetencje kluczowe uczniów obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ICT – 100 uczniów - zajęcia z jęz. angielskiego- 60 uczniów <p>Zajęcia wyrównawcze z matematyki- 100 uczniów</p> <p>Zajęcia wyrównawcze z fizyki i chemii- 30 uczniów</p>
<p>Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary</p>	<p>Liczba uczniów korzystających z zajęć – 275 osób</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy podniosą swoje kompetencje – 2</p>
<p>Beneficjenci ostateczni przedsięwzięcia</p>	<p>Uczniowi jak również nauczyciel Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Tyszowcach</p>

Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Projekt zapewni możliwość prowadzenia edukacji włączającej, której głównym zamierzeniem jest podejście zapewniające każdemu uczniowi odpowiednie do jego możliwości i potrzeb warunki rozwoju. Zastosowana zostaną elementy zasady projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design), m.in. zapewnienie różnorodnych sposobów przekazu informacji w czasie zajęć dydaktyczno- wychowawczych (dostosowanie w zakresie wzrokowego odbioru informacji, zapewnienie alternatywy dla treści dźwiękowych i treści wizualnych), różnorodnych form ekspresji i prezentowania wiedzy i kompetencji (optymalizacja dostępu do narzędzi i technologii wspomagających, zróżnicowane metody reagowania i nawigowania) oraz różnorodnych form zaangażowania i motywowania dzieci do pracy (wspieranie indywidualnych wyborów i autonomii, wspieranie współpracy i tworzenie społeczności).
--	--

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2026					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	I. 2028					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	1 000 000,00					
Potencjalne źródła finansowania:	środki własne, środki z UE					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt			333 333,33	333 333,33	333 333,34	1 000 000,00
w tym:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>			50 000,00	50 000,00	50 000,00	150 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>			283 333,33	283 333,33	283 333,34	850 000,00

19. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Przystosowanie części budynku szkoły w miejscowości Czartowczyk na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu.
--	--

Lokalizacja przedsięwzięcia:

Adres:	Czartowczyk (poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	422
Własność działek:	Gmina Tyszowce

Nazwa wnioskodawcy:

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Charakterystyka przedsięwzięcia:

Opis stanu istniejącego.	Obecnie w budynku są prowadzone zajęcia lekcyjne jednak w miejscu, gdzie planowana jest inwestycja jest pustostan.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	<p>Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu realizacji funkcji społecznych.</p> <p>Celem rewitalizacji jest przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji.</p> <p>Stworzenie mieszkań socjalnych, komunalnych, chronionych oraz świetlicy środowiskowej (zwiększenie zasobów mieszkaniowych gminy, wyeliminowanie problemu zakupu mieszkań przez osoby najuboższe, wykonaniem wyroków eksmisyjnych, wsparcie dla rodzin w ramach zajęć w świetlicy). Projekt rozwiązuje problemy społeczne. Projekt dotyczy wykonania robót budowlanych w zakresie zagospodarowania przestrzeni przy obiekcie oraz przebudowy, remontu i wyposażenia zdegradowanego budynku poszkolnego w celu adaptacji na mieszkania socjalne, komunalne, chronione oraz świetlicę środowiskową przeznaczone dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczonych poprzez realizację usług świadczonych w mieszkaniach chronionych, wpieranych w ramach „miękkich“ działań, w świetlicy środowiskowej.</p>
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Projekt dotyczy wykonania robót budowlanych w zakresie zagospodarowania przestrzeni przy obiekcie oraz przebudowy, remontu i wyposażenia zdegradowanego budynku w celu adaptacji na mieszkania socjalne, komunalne, chronione oraz świetlicę środowiskową przeznaczone dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	<p>Zapewnienie mieszkańcom najuboższym gminy mieszkań socjalnych. Działająca w budynku świetlica środowiskowa pozwoli na zapewnienie dzieciom i młodzieży aktywizacji i integracji z lokalną społecznością. Działająca świetlica zapewni pomoc w nauce, wsparcie psychologiczne, socjoterapeutyczne i materialne podopiecznym oraz ich rodzinom. Będą prowadzone działania mające na celu rozwój zainteresowań podopiecznych oraz organizacja czasu wolnego przez prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych.</p> <p>Budynek, w którym będą mieszkania będzie wyremontowany i dopasowany na obowiązujących obecnie standardów.</p>
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,	<p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1</p> <p>Liczba utworzonych nowych mieszkań - 2</p> <p>Powierzchnia wyremontowanego budynku – 100 m²</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - 100 m²</p>
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	<p>Liczba utworzonych nowych mieszkań – 2</p> <p>Liczba nowo utworzonych miejsc pracy - 1</p>

Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania. Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych
--	--

Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	IV.2025					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	IV.2027					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	3 000 000,0					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, środki własne					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt				2 000 000,00		2 000 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>				0,00		0,00
<i>ze źródeł własnych</i>				300 000,00		300 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>				1 700 000,00		1 700 000,00

20. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Sobolu
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Soból (poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	58/1
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Inwestycja dotyczy prac modernizacyjnych przy świetlicy wiejskiej w Sobolu, miejscowości położonej na terenie Gminy Tyszowce.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Budynek świetlicy wiejskiej pełni bardzo ważną rolę w życiu lokalnej społeczności, stanowi ogólnodostępne miejsce dla mieszkańców, umożliwiając realizację potrzeb kulturalnych, wzmacnia więzi i kontakty między społecznością lokalną, a tym samym poprawia jakość i standard życia mieszkańców wsi. Dzięki realizacji inwestycji, będzie możliwość

	organizacji spotkań, warsztatów, imprez z udziałem mieszkańców, Rady sołectkiej, KGW czy innych organizacji społecznych. Lokalna społeczność będzie miała możliwość dokształcania się i uczestnictwa w różnych warsztatach i kursach, które będą organizowane w wyremontowanej świetlicy. Działania przeprowadzone w ramach inwestycji wpłyną na dalszy rozwój miejscowości, nastąpi ożywienie kulturalne, aktywizacja lokalnej społeczności. Wprowadzone zmiany wpłyną na poprawę wizerunku, świetlice będą miały ładny, estetyczny wygląd.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Zadanie obejmuje: - Remont dachu, - Docieplenie budynku, - Wymianę okien, drzwi, - Przebudowę schodów zewnętrznych, - Wykonanie sufitu, - Otynkowanie ścian wewnątrz, - Wykonanie instalacji elektrycznej, sanitarnej, - Wykonanie instalacji odgromowej, - Wykonanie opaski z kostki brukowej
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu realizacji funkcji społecznych
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	1.Liczba zmodernizowanych świetlic – 1 szt. 2.Liczba budynków poddanych termomodernizacji- 1 3.Liczba budynków przeznaczonych do rekreacji/kultury – 1 4.Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 129 m ²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	1.Liczba osób odwiedzających obiekt kulturalny – 100 os. w ciągu roku 2.Liczba warsztatów/ szkoleń w ciągu roku – 1 szkolenie na 1 rok. Szkolenie dla KGW z zakresu rękodzielnictwa, szkolenie dot. pozyskiwania środków zewnętrznych)
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2027
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2028
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	1 000 000,00
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne, środki krajowe

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt		1 000 000,00				1 000 000,00
w tym pochodzące:						
ze źródeł krajowych						
ze źródeł własnych		150 000,00				150 000,00
z funduszy unijnych		850 000,00				850 000,00

21. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na skwerku w Tyszowcach
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce, ul. Rynek (obszar rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	1386
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Wspólnot Gruntowa w Tyszowcach
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie skwerki w Tyszowcach jest zaniedbany i wymaga gruntowego remontu.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Przywrócenie funkcji użytkowych infrastruktury społecznej, turystycznej i kulturalnej.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na skwerku będzie polegało na: wymianie ogrodzenia, wymianie lamp, wykonaniu nowej małej architektury tzn. ławeczki, wykonaniu tablicy ogłoszeń, wykonaniu nowej fontanny, ustawieniu kwiatników.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu realizacji funkcji społecznych Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba obiektów zrewitalizowanych – 1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 7035 m ²
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Liczba osób odwiedzających obiekt zrewitalizowany – 300 os. w ciągu roku
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:	

Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2026					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2026					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	600 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne, środki krajowe					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt			600 000,00			600 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>			90 000,00			90 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>			510 000,00			510 000,00

22. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Wykonanie drogowskazów z numeracją domów zlokalizowanych na terenie Gminy Tyszowce
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Miejscowości Gminy Tyszowce
Nr działki/ działek:	Zadanie dotyczy terenu całej gminy
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Sołectwa Gminy Tyszowce
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie nie ma wykonanych drogowskazów co utrudnia odnalezienie/identyfikację domów w poszczególnych miejscowościach np. przez pogotowie ratunkowe, kuriera
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Przywrócenie funkcji użytkowych infrastruktury społecznej, turystycznej i kulturalnej, poprawa bezpieczeństwa.
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	Drogowskazy umieszczone mają być na słupkach stalowych, ocynkowanych, o średnicy 60 mm. Informacja na tabliczce ma być dwustronna. Lico z folii odblaskowej typuj 1 przyklejone do blachy ocynkowanej, malowanej proszkowo, grubości 1.5 mm. Wysoka na 200 mm. Wysokość znaku od poziomu terenu 2600 mm wraz z tabliczką, długość słupka od poziomu terenu do dolnej części tabliczki 2400 mm. Słupki muszą być utwierdzone w gruncie na głębokość 90 cm, z zastosowaniem zaprawy cementowej. Drogowskazy w kolorystyce biało - niebieskiej, z czarnymi napisami i znakami. Na tabliczce będzie znajdować się herb Gminy Tyszowce.

	Na niebieskim tle białe napisy miejscowości, na tle białym czarne napisy z numeracją domów.					
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	– Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna - Strefa środowiskowa					
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba drogowskazów nowo utworzonych –100					
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Identyfikacja poszczególnych miejscowości i domów liczba miejscowości – 21, Liczba oznaczonych nieruchomości- 1 834 szt.					
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania					
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:						
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	II 2026					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2026					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	200 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, PROW, środki własne, środki krajowe					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt			100 000,00			100 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>			0,00			0,00
<i>ze źródeł własnych</i>			15 000,00			15 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>			85 000,00			85 000,00

23. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Wymiana opraw oświetleniowych na terenie Gminy Tyszowce
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Miejscowości Gminy Tyszowce
Nr działki/ działek:	Teren całej gminy
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	

Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	-
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie są oprawy wyposażone w źródła sodowe wysokoprężne w dużej części wyeksponowane, o przeciętnych parametrach technicznych i oświetleniowych, który wymagają wymiany
Cel ogólny przedsięwzięcia:	Demontaż 386 szt. istniejących opraw oraz montaż nowych
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	<p>Zakres inwestycji obejmować będzie modernizację oświetlenia drogowego Gminy Tyszowce, na który składa się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uzgodnienie z lokalnym Operatorem Systemu Dystrybucyjnego – PGE Dystrybucja S. A. Rejon Tomaszów Lubelski, przed rozpoczęciem instalacji oraz zawarcie umowy z OSD o współpracy przy modernizacji oświetlenia drogowego, ulicznego i parkowego, 2) demontaż 386 szt. istniejących opraw, 3) dostawa opraw oświetleniowych ulicznych/parkowych LED, zgodnych ze złożoną ofertą, w miejsce prowadzenia prac instalacyjnych w ilości 386 szt, posiadających funkcjonalność zmiennego profilu mocy oraz indywidualnej zmiany profilu mocy. Poziom zaprogramowania zasilacza cyklu 24 h dostarczanej oprawy winien uwzględniać zarówno wymogi normy oświetlenia ulic PN-EN 13201:2016 lub równoważnego systemu odniesienia jak również wymogi określone w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r., w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego (Dz. U. nr 93/2007, poz.623, z późn. zm.), 4) instalacja dostarczonych opraw oświetlenia zewnętrznego na wysięgnikach i słupach w ilości 386 szt., 5) montaż przewodów zasilających (oprawa - zabezpieczenie) o długości zależnej od wysokości słupa w przypadku słupów stalowych, w przypadku słupów betonowych Gminy i PGE 4-metrowe (w sumie 1805m), 6) montaż zabezpieczeń: <ul style="list-style-type: none"> - wkładka bezpiecznikowa 4A – 29 szt. - wkładka topikowa do bezpiecznika napowietrznego – 297 szt. 7) montaż bezpiecznika napowietrznego – 297 szt. 8) wymiana zacisków prądowych w ilości 297 szt. 9) montaż izolowanych złącz kablowych: <ul style="list-style-type: none"> Izk-04-01 1bezp. – 29 szt. Izk-04-02 fazowe – 58 szt. Izk-04-03 zerowe – 29 szt.
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	<ul style="list-style-type: none"> – Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna - Strefa środowiskowa
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	<p>Liczba wymienionych opraw oświetleniowych na nowe – 386 szt.</p> <p>Liczba wkładek bezpiecznikowych 4A – 29 szt.</p> <p>Liczba wkładek topikowych do bezpiecznika napowietrznego – 297 szt.</p> <p>Długość przewodów zasilających - 1805m</p>
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Ilość wymienionych -386 szt.

Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.		n/d				
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:						
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.		III 2024				
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.		VI.2024				
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)		733 400,00				
Potencjalne źródła finansowania		FELU, PROW, środki własne, środki krajowe				
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt	733 400,00					733 400,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>	586 720,00					586 720,00
<i>ze źródeł własnych</i>	146 680,00					146 680,00
<i>z funduszy unijnych</i>	0,00					0,00

24. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Przystosowanie piętra budynku po dawnym ośrodku zdrowia w Perespie na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu.
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Perespa (poza obszarem rewitalizacji)
Nr działki/ działek:	274/3
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	n/d
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	Obecnie na parterze w budynku działa Klub Seniora piętro budynku wymaga pełnego remontu. Pomieszczenia wymagają wymiany okien, drzwi zewnętrznych, wewnętrznych, remontu łazienki, pomieszczeń mieszkalnych tj. kuchnia pokój, przedpokój, klatka schodowa.

<p>Cel ogólny przedsięwzięcia:</p>	<p>Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu realizacji funkcji społecznych. Stworzenie mieszkań socjalnych, komunalnych, chronione (zwiększenie zasobów mieszkaniowych gminy, wyeliminowanie problemu zakupu mieszkań przez osoby najuboższe, wykonaniem wyroków eksmisyjnych, wsparcie dla rodzin w ramach zajęć w świetlicy). Projekt rozwiązuje problemy społeczne. Projekt dotyczy wykonania robót budowlanych w zakresie zagospodarowania przestrzeni przy obiekcie oraz przebudowy, remontu i wyposażenia zdegradowanego budynku po ośrodku zdrowia w celu adaptacji na mieszkania socjalne, komunalne, chronione przeznaczone dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczonych poprzez realizację usług świadczonych w mieszkaniach chronionych.</p>
<p>Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.</p>	<p>Projekt dotyczy wykonania robót budowlanych w zakresie zagospodarowania przestrzeni przy obiekcie oraz przebudowy, remontu i wyposażenia zdegradowanego budynku w celu adaptacji na mieszkania socjalne, komunalne, chronione przeznaczone dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p> <p>W budynku będą prowadzone następujące prace:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana okien, drzwi wewnętrznych, zewnętrznych, - generalny remonty łazienki, - remont kuchni, - remont pokoju, klatki schodowej, - wykonanie instalacji elektrycznej, - wykopanie instalacji sanitarnej. - roboty ogólnobudowlane.
<p>Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.</p>	<p>Zapewnienie mieszkańcom najuboższym gminy mieszkań socjalnych.</p>
<p>Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary,</p>	<p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1</p> <p>Liczba utworzonych nowych mieszkań - 2</p> <p>Powierzchnia wyremontowanego budynku – 100 m²</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 100 m²</p>
<p>Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,</p>	<p>Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury- 2 rodziny (4 osobowe)</p>
<p>Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.</p>	<p>Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania.</p> <p>Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych</p>
<p>Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:</p>	
<p>Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.</p>	<p>III.2026</p>

Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	IV.2026					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	3 000 000,0					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, środki własne					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt			3 000 000,00			3 000 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>			<i>0,00</i>			0,00
<i>ze źródeł własnych</i>			<i>450 000,00</i>			450 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>			<i>2 550 000,00</i>			2 550 000,00

25. Nazwa projektu/przedsięwzięcia:	Remont budynku zlokalizowanego przy ul. Czarnieckiego w Tyszowcach i dostosowanie go na cele kulturalno - społeczne
Lokalizacja przedsięwzięcia:	
Adres:	Tyszowce, ul. Czarnieckiego
Nr działki/ działek:	1929
Własność działek:	Gmina Tyszowce
Nazwa wnioskodawcy:	
Podmioty realizujące projekt/przedsięwzięcie. Proszę wpisać podmiot odpowiedzialny za realizację projektu, kto będzie kierował i koordynował prace w ramach projektu.	Gmina Tyszowce
Partnerzy w realizacji przedsięwzięcia	Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Tyszowieckiej
Charakterystyka przedsięwzięcia:	
Opis stanu istniejącego.	<p>Investycja dotyczy wyremontowania budynku wraz z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej.</p> <p>W chwili obecnej budynek jest pustostanem, od wielu już lat nie był użytkowany i wymaga on generalnego remontu</p>
Cel ogólny przedsięwzięcia:	<p>Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych w celu realizacji funkcji społecznych</p> <p>Przeciwdziałanie degradacji obiektów budowlanych oraz przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji</p>
Opis przedsięwzięcia. Zakres rzeczowy planowanych działań.	<p>Remont budynku wymaga gruntowych prac budowlanych polegających na wymianie dachu, wykonaniu elewacji budynku, wymianie otworów drzwiowych, okiennych, prac tynkarskich wewnątrz budynku, wykonaniu instalacji elektrycznej, sanitarnej, grzewczej. Po wykonaniu remontu obiektu będzie konieczność jego wyposażenia i dostosowania do świadczenia usług dla lokalnej społeczności na cele kulturalne. W wyremontowanym budynku będzie wykonana Izba Pamięci ukazująca życie mieszkańców Gminy Tyszowce w której będzie można poznać i zobaczyć dawne życie mieszkańców. W budynku również będzie się</p>

	mieścić sala spotkań lokalnej społeczności, w której odbywać się będą np. wieczorki poetyckie. W obiekcie, również będzie siedziba Stowarzyszenia Rozwoju Ziemi Tyszowieckiej oraz Informacja turystyczna. W wyodrębnionym pomieszczeniu zostanie utworzona kawiarnia tj. ciasto i kawa z salonikiem kulturalnym wyposażonym w książki. Teren zostanie ogrodzony jak również będzie wykonana infrastruktura tj. parking dla os. z niepełnosprawnościami, ławeczki, śmietniki.					
Opis wpływu przedsięwzięcia na rozwiązanie problemów w sferach np. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.	– Sfera społeczna – Sfera przestrzenno-funkcjonalna - Strefa środowiskowa					
Przewidywane wskaźniki definiujące przedsięwzięcie tzw. wskaźnik produktu oraz sposób oceny i miary	Liczba wyremontowanych budynków – 1 Liczba budynków objętych rewitalizacją – 1 Liczba zrewitalizowanych przestrzeni przeznaczonych do celów kulturalnych – 1 Powierzchnia wyremontowanego budynku- 400 m ² Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 400 m ²					
Przewidywane wskaźniki rezultatów oraz sposób oceny i miary,	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne – 200 os. w ciągu roku Utworzenie miejsca pracy – 1					
Czy projekt zapewnia dostępność osobom z ograniczeniami ruchowymi i/ lub z niepełnosprawnościami i/lub osobom ze szczególnymi potrzebami (ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), jeśli TAK to w jaki sposób.	Realizacja zadania uwzględniająca zasady uniwersalnego projektowania Przedsięwzięcie zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną. Obiekt pozbawiony będzie barier architektonicznych					
Harmonogram realizacji przedsięwzięcia:						
Planowany termin rozpoczęcia realizacji tj. rok i kwartał rozpoczęcia realizacji przedsięwzięcia.	III 2026					
Planowany termin zakończenia realizacji tj. rok i kwartał zakończenia realizacji przedsięwzięcia.	VI.2026					
Szacunkowy (orientacyjny) koszt realizacji przedsięwzięcia (kwota brutto)	5 000 000,00					
Potencjalne źródła finansowania	FELU, środki własne					
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia	2024	2025	2026	2027	2028 i lata kolejne	Razem
Ogólny koszt				5 000 000,00		5 000 000,00
w tym pochodzące:						
<i>ze źródeł krajowych</i>						
<i>ze źródeł własnych</i>				750 000,00		750 000,00
<i>z funduszy unijnych</i>				4 250 000,00		4 250 000,00

7.2 UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Poza przedsięwzięciami podstawowymi, dopuszczalna na terenie gminy jest również realizacja przedsięwzięć uzupełniających. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji dopuszczalna jest również realizacja działań zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki, a więc także w innych częściach Gminy Tyszowce. Wszystkie zadania przedstawione w rozdziale 7.1 Podstawowe działania rewitalizacyjne realizowane na obszarze rewitalizacji jak i poza nim mają na celu wzmocnienie podstawowych działań rewitalizacyjnych. Ich realizacji pozwoli na integrację całej gminy i jej zrównoważony rozwój. Przedstawiona lista nie jest katalogiem zamkniętym. Przewiduje się, iż w wyniku przeprowadzenia podstawowych działań, mogą powstać inicjatywy oddolne wspomagające realizację zaplanowanych kierunków działań. Powinny one jednak stanowić niezbędne uzupełnienie działań podejmowanych wewnątrz obszaru rewitalizacji. Na etapie sporządzania GPR nie są znane zakresy rzeczowe oraz ramy finansowe działań uzupełniających. Co do zasady beneficjentami działań powinny być osoby w wieku poprodukcyjnym, ofiary przemocy, klienci GOPS, osoby bezrobotne i organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji. W szerszym ujęciu na ewentualnych działaniach uzupełniających skorzystają wszyscy mieszkańcy gminy. Główna ich idea będzie wpisywać się w cele i kierunki GPR, przez co planowane działania przyczynią się do zwiększenia poziomu integracji i aktywności społecznej mieszkańców oraz pociągną za sobą szereg innych korzyści o charakterze gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym. Działania te mogą być podjęte zarówno przez instytucje publiczne jak i organizacje pozarządowe i przedsiębiorców. Powinny uzupełniać lub podtrzymywać efekty przedsięwzięć prowadzonych na obszarze rewitalizacji. W związku z powyższym w ramach interwencji rewitalizacyjnej, na terenie gminy mogą być wdrażane także projekty uzupełniające oraz komplementarne do podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ukierunkowane w szczególności na:

- działania na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego i zawodowego lokalnych społeczności,
- działania na rzecz integracji osób, rodzin, grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z zastosowaniem aktywnej integracji,
- działania służące integracji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym roboty budowlane w obiektach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia w celu zaspokajania różnych potrzeb społeczności lokalnej,
- modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej, likwidacja niskiej emisji poprzez wymianę lub modernizację indywidualnych źródeł ciepła oraz budowa instalacji OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,
- budowa lub przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (np. wiaty, parki, place zabaw, skwery, oświetlenie, boiska),
- wzmocnianie kapitału społecznego poprzez inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców, promocja lokalnego dziedzictwa historycznego, przyrodniczego i kulturowego,
- działania na rzecz zachowania elementów lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, w tym przebudowa niekomercyjnej infrastruktury społeczno-kulturalnej, – wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej poprzez dofinansowanie zakładania i rozwoju firm, tworzących nowe miejsca pracy,
- podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczych w zakresie wytwarzania produktów lokalnych bądź świadczenia usług lokalnych (w tym produkty spożywcze, kulinarne, drobne rzemiosło, rękodzieło, działalność artystyczna),

- akcje edukacyjne we współpracy z instytucjami rynku pracy i otoczenia przedsiębiorczości kształtujące postawy przedsiębiorcze,
- przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój przedsiębiorczości i aktywizację zawodową mieszkańców,
- przeciwdziałanie przestępczości oraz poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego,
- integracja i aktywizacja mieszkańców oraz zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym,
- rozwój istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej,
- poprawa poziomu dostępności oraz jakości różnego rodzaju usług publicznych,
- tworzenie odpowiednich warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej,
- tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania i działalności organizacji społecznych,
- zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich,
- wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym,
- wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe),
- wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności,
- zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego,
- pobudzenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne,
- poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych,
- wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją.

8. KOMPLEMENTARNOŚĆ I MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Komplementarność stanowi istotny element budowy GPR. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Komplementarność rozpatrywana jest na poziomie pięciu aspektów: przestrzennego, problemowego, proceduralno-instytucjonalnego, międzyokresowego i źródeł finansowania.

8.1 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Komplementarność przestrzenna w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 opiera się przede wszystkim na uwzględnieniu ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych z pozostałymi częściami gminy. Kluczowym jest traktowanie przestrzeni jako całości, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie tylko punktowo, ale na całe otoczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne skoncentrowane są na obszarze rewitalizacji, przez co charakteryzują się komplementarnością przestrzenną. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i na tej podstawie określenie obszaru rewitalizacji oparte zostało o analizę wskaźnikową oraz konsultacje społeczne. Dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozytywne skutki ich oddziaływania widoczne będą na całym obszarze, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli nie tylko mieszkańcy obszaru, ale także całej gminy, jak i osoby odwiedzające gminę Tyszowce. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe, a nie przenosić je w inne miejsca czy też doprowadzać do niepożądanych efektów takich jak segregacja społeczna czy wykluczenie.

8.2 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Spójność, komplementarność problemową w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 zapewniono poprzez zaprojektowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych odpowiadających na zdiagnozowane problemy oraz wzajemnie się dopełniających pomiędzy różnymi sferami tematycznymi. Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniają działania o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców). Działania inwestycyjne skupiają się na umożliwieniu realizacji przedsięwzięć miękkich -społecznych, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, zwiększając ład przestrzenny i docelowo poprawiają jakość życia mieszkańców oraz ich aktywizację. Zasada komplementarności problemowej wyraża się także w tym, że poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań przewidziane do rewitalizacji, a co za tym idzie również w cele strategiczne oraz w cel główny rewitalizacji. Dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając oddziaływanie na obszar rewitalizacji w sposób kompleksowy.

8.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Zasada ta oznacza konieczność utworzenia systemu zarządzania programem rewitalizacji, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność w zakresie wdrażanych procedur. Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 -2030 odpowiada Burmistrz Tyszowiec, przy wsparciu Urzędu Miejskiego w Tyszowcach. Nadzór nad realizacją GPR będzie pełnił pracownik merytoryczny zatrudniony na stanowisku ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy, jednocześnie będzie koordynatorem rewitalizacji w Gminie Tyszowce. Umieszczenie koordynatora w obrębie struktur Urzędu Miejskiego w Tyszowcach zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Instytucje te odpowiedzialne będą nie tylko za konsultowanie, opiniowanie projektów i działań rewitalizacyjnych w ramach prac Komitetu Rewitalizacji, ale także będą uczestniczyły w realizacji poszczególnych przedsięwzięć na zasadach zlecenia zadań publicznych wg procedury przewidzianej w ustawie działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Realizacja GPR będzie systematycznie monitorowana. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących.

8.4 KOMPLEMENTARNOŚĆ W ZAKRESIE USTAWY O DOSTĘPNOŚCI Z DNIA 19 LIPCA 2019 ROKU O ZAPEWNIANIU DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Program Dostępność Plus oraz wejście w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wyznaczyło konieczność zawarcia odpowiednich zapisów w programach rewitalizacji dotyczących udogodnień dla tychże osób. Zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy osobą ze szczególnymi potrzebami jest ten, kto ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Katalog tych osób obejmuje głównie osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością (ruchową czy też intelektualną), ale też inne osoby mające w sposób trwały lub

czasowy naruszoną sprawność w zakresie mobilności i percepcji (przykładowo osoby niedowidzące, niesłyszące, osoby poruszające się przy pomocy kul, wózków, chodzików, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem, kobiety w ciąży, itp). W związku z powyższym instytucje publiczne zobowiązane są do:

- projektowania uniwersalnego - w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 (Dz. U. 2012 poz. 1169),
- racjonalnych usprawnień – tj. modyfikacji lub adaptacji, niepociągających za sobą niepotrzebnych utrudnień, które są niezbędne dla zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania z dóbr i usług,

W praktyce oznacza to stosowanie mechanizmów i rozwiązań spełniających następujące minimalne wymagania w zakresie zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami:

Tabela 16 Wymagania w zakresie zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

dostępność informacyjno- komunikacyjna i dostępność cyfrowa	wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych
	obsługa z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się (np. język migowy, system Braille'a)
	instalacja urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących
	zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku
	zapewnienie na stronie internetowej informacji o zakresie działalności podmiotu w formie tekstu odczytywanego maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania
dostępność architektoniczna	zapewnienie możliwości poruszania się po piętrach i pomiędzy piętrami
	umożliwienie dotarcia do wszystkich pomieszczeń w budynku (z wyłączeniem technicznych)
	zapewnienie ewakuacji z budynku osób ze szczególnymi potrzebami
	umożliwienie nawigacji w budynku osobom z wadami wzroku i słuchu za pomocą informacji wizualnych, dotykowych lub głosowych
	możliwość wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego

Dodatkowo zgodnie ze zmianami w ustawie o rewitalizacji z dnia 9 listopada 2015 roku w pracach delimitacyjnych i diagnostycznych uwzględniono dodatkowe treści w analizie sfery społecznej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

8.5 KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 stanowi wyraz kontynuacji polityki rozwojowej prowadzonej w gminie Tyszowce. Przedsięwzięcia w niniejszym programie są następstwem podjętych działań i inicjatyw we wcześniejszym okresie. Komplementarnymi projektami realizowanymi w poprzednich latach, a mającymi swoją kontynuację w ramach planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych są:

Tabela 17 Zrealizowane projekty komplementarne wobec przedsięwzięć zaproponowanych w GPR

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zakres	Wartość i źródło finansowania
1	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w mieście Tyszowce	Celem głównym projektu „Poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Tyszowce przyczyniająca się do poprawy stanu wód gruntowych jak i powierzchniowych, minimalizacji zagrożeń epidemiologicznych oraz zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego”. Realizacja projektu umożliwi poprawę stanu infrastruktury technicznej (wodno-kanalizacyjnej) oraz zapobiegnie degradacji środowiska naturalnego, które stanowi podstawę potencjału rozwoju Gminy i wpływa zdecydowanie na podniesienie jakości życia mieszkańców. Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej i 8,008 km. 4) Długość wybudowanej sieci wodociągowej – 7,204 km.	RPO WL 2014- 2020 12 948 955,75 zł; dofinansowanie 6 482 770,93 zł
2	Odnawialne źródła energii w Gminie Tyszowce	Celem głównym projektu jest „Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych”. Osiągnięcie tego celu planowane jest poprzez działania obejmujące zakup i montaż na dachu lub elewacji zestawów solarnych dla 228 prywatnych budynków mieszkalnych zlokalizowanych w gminie Tyszowce.	RPO WL 2014- 2020 1 936 862,44 zł; dofinansowanie 1 313 766,80 zł
3	Termomodernizacja budynku Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w miejscowości Tyszowce	Przedmiotem projektu jest głęboka modernizacja energetyczna budynku Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Tyszowcach – wymiana drzwi wejściowych, wymiana bram garażowych, wymiana okien, docieplenie ścian zewnętrznych, modernizacja instalacji c.o., wymiana oświetlenia wewnętrznego.	RPO WL 2014- 2020 585 145,11 zł; dofinansowanie 279 473,38 zł
4	Klub Integracji Społecznej Gminy Tyszowce	Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 727 360,00 zł; dofinansowanie 618 256,00 zł
5	Nowa szansa na rynku pracy	Celem projektu jest podwyższenie poziomu aktywności społeczno-zawodowej min. 80% z 25 osób – podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tyszowcach, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez realizację programu reintegracji społecznej i zawodowej, zakładającego indywidualną ścieżkę wsparcia dla każdego uczestnika projektu, która pozwoli zdobyć umiejętności społeczno-zawodowe służące odnalezieniu się na rynku pracy.	RPO WL 2014- 2020 644 225,00 zł; dofinansowanie 547 591,25 zł
6	Centrum Wspierania Ekonomii Społecznej w Gminie Tyszowce	Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej.	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 693 174,00 zł; dofinansowanie 589 197,90 zł

7	Indywidualizacja procesu nauczania w Gminie Tyszowce	Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty.	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 177 196,70 zł; dofinansowanie 150 617,20 zł
8	Termomodernizacja budynku Biblioteki w Tyszowcach	Celem projektu jest poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz podniesienie efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej – Biblioteka w Gminie Tyszowce. Zaplanowany w projekcie zakres robót budowlanych obejmuje termomodernizację budynku użyteczności publicznej	RPO WL 2014- 2020 330 439,34 zł; dofinansowanie 176 573,83 zł
9	Termomodernizacja budynków Domu Pomocy Społecznej w Tyszowcach i poprawa jakości świadczonych usług	Celem projektu jest poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz podniesienie efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej	RPO WL 2017- 2013 4 444 429,36 zł; dofinansowanie 2 000 000,00 zł
10	Kompleksowa przebudowa dróg w centrum Tyszowiec	Modernizacji dróg w centrum miejscowości	RPO WL 2017- 2013 1 672 837,35 zł; dofinansowanie 1 159 879,59 zł
11	Poprawa dostępu komunikacyjnego terenów przyległych do ulic Jaśminowa i Słoneczna w Tyszowcach	Modernizacji dróg	RPO WL 2017- 2013 1 132 839,17 zł; dofinansowanie 555 157,87 zł
12	Tyszowiecki Klub Seniora	Celem projektu to zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług społecznych placówek świadczących usługi społeczne w społeczności lokalnej, w formie Klubu Seniora dla 30 osób 60+ wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z Gminy Tyszowce do 31.12.2020r.	RPO WL 2014- 2020 638 382,50 zł; dofinansowanie 542 625,12 zł
13	W Nowej Perspektywie z nową perspektywą!	Cel główny to podniesione kompetencje kluczowe i właściwe postawy 296 ucz. ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz zwiększona jakość kształcenia poprzez przeszkolenie 32 nauczycieli w SP i GIM Tyszowce poprzez realizację kompleksowego projektu dostosowanego do warunków kształcenia i odpowiednio rozpoznanych indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych	RPO WL 2014- 2020 459 297,50 zł; dofinansowanie 390 402,87 zł
14	Wiedza - kluczem do przyszłości	Cel główny proj.: wyrównywanie szans edukacyjnych 21 uczniów (8Dz. i 13 Ch.) kl. I-VI Szkoły Podstawowej w Perespie, w tym uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych (młodszych, z niepełnosprawnością i zdolnych) w wyniku realiz.m.in. zajęć dydaktyczno-wyrównawczych / logoped. / psycholog. i podniesienie kompetencji kluczowych na rynku pracy z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych / ICT / języków obcych z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw oraz zwiększenie kwalifikacji / komp. 8 nauczycieli (5K i 3M) z zakresu wykorzystywania narzędzi TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.	RPO WL 2014- 2020 455 650,00 zł; dofinansowanie 387 302,50 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapadotacji.gov.pl

8.6 KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 będą finansowane z różnych źródeł. Jednocześnie zaplanowano finansowanie poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgodnie z zasadą dodatkowości przy wykorzystaniu środków z funduszy strukturalnych oraz programów krajowych. Podkreśla się, że przedstawione sposoby finansowania mają

charakter szacunkowy. Taki montaż finansowy uwzględniający różne metody pozyskiwania środków finansowych, wskazuje wprost na komplementarność przyjętych rozwiązań.

Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł]				
pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	pochodzące ze źródeł prywatnych	pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	pochodzące z innych źródeł	suma
8 434 220,00	0,00	25 282 333,34	9 631 846,66	43 348 400,00

Spośród źródeł finansowania Unii należy wskazać przede wszystkim Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Możliwe źródła finansowania przedstawiono poniżej.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEPW)

Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej to kontynuacja wsparcia dla wschodnich województw na lata 2021-2027 w celu przyspieszenia ich rozwoju. Program jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Program będzie służył utrwaleniu warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w sześciu województwach Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim, podkarpackim oraz mazowieckim (bez Warszawy i otaczających ją powiatów).

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS)

Program opiera się na wsparciu rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Ponadto, założenia programu przewidują wsparcie inwestycji związanych z poprawą jakości infrastruktury drogowej, poprawą wydolności ochrony zdrowia, a także wykorzystaniem potencjału tkwiącego w dziedzictwie kulturowym. Wszystkie te działania przyczynią się bowiem do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Poniżej przedstawiono priorytety określone w programie wraz z ich zakresem oraz wskazaniem kierunków działań zaplanowanych w ramach GPR, które mogą zostać objęte wsparciem.

Priorytet I. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności

Działanie 1.3 Gospodarka wodno-ściekowa

Poprawa efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, wspieranie zrównoważonej gospodarki wodnej i gospodarki o obiegu zamkniętym, wspieranie przystosowania do zmian klimatu, a także wzmocnienie ochrony przyrody i zielonej infrastruktury.

Priorytet II. Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR

Działanie 2.2 Rozwój OZE

W ramach działania planowane jest również wsparcie realizacji projektów inwestycyjnych dotyczących instalacji OZE do produkcji energii elektrycznej w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. magazyny ciepła / urządzenia grzewcze; magazyny energii

elektrycznej; systemy zarządzania energią HEMS/EMS; kolektory słoneczne c. w. u.).

Priorytet VII. Kultura

Działanie 7.1 Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej

Planowana interwencja obejmuje rozwój infrastruktury kultury oraz ochronę dziedzictwa kulturowego w celu wzmocnienia ich potencjału w zakresie oddziaływania na rozwój gospodarczy i włączenie społeczne. Efektem planowanych działań będzie wzrost udziału społeczeństwa w życiu kulturalnym oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej regionów. Wsparcie ukierunkowane zostanie na tworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych stymulujących do aktywnego uczestnictwa w kulturze i w życiu społecznym, w tym eliminację barier w dostępie do kultury dla grup z różnych przyczyn wykluczonych.

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL 2021-2027)

Program skupia się na wzmocnieniu i efektywnym wykorzystaniu gospodarczych i społecznych potencjałów regionu, sprzyjającym zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi województwa lubelskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców. Fundusze pochodzą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Priorytet VII: Lepsza dostępność do usług społecznych i zdrowotnych

Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne.

Głównym celem jest poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.

Wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznemu i innowacjach społecznych.

Priorytet VIII: Zwiększenie spójności społecznej

Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Priorytet X: Lepsza edukacja

Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się poza formalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego.

Priorytet XI: Rozwój zrównoważony terytorialnie

Działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego wraz z zagospodarowaniem terenów wokół (m.in. mała architektura, tereny zielone,

ścieżki piesze i pieszo-rowerowe), tworzenia sieciowych produktów turystycznych dywersyfikacji produktów.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

Realizacja programu uwzględnia wsparcie m.in. na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Poniżej przedstawiono priorytety określone w programie wraz z ich zakresem oraz wskazaniem kierunków działań zaplanowanych w ramach GPR, które mogą zostać objęte wsparciem.

Priorytet I. Umiejętności

- Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

- Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Program Senior +

Program rządowy którego celem strategicznym jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior +” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +”. Program polega na wsparciu tworzenia placówek typu „Senior +”, w tym Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +” przez jednostki samorządu, których strategie rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

8.7 PODSUMOWANIE KOMPLEMENTARNOŚCI

Podsumowanie komplementarności w obrębie GPR zaprezentowano na poziomie celów i kierunków działań. Związane jest to z patrzeniem na proces rewitalizacji jako narzędzia osiągnięcia konkretnych i mierzalnych celów. Dla pełnej prezentacji komplementarności zdecydowano się na wykorzystanie matrycy pokazującej wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi celami procesu, wskazując na rodzaj komplementarności je wiążącej. Poniższa matryca prezentuje poszczególne projekty rewitalizacyjne wraz z przypisanymi im kierunkami działań oraz celami strategicznymi.

Tabela 18 Komplementarność przedsięwzięć z celami strategicznymi i kierunków działań GPR

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Rozwijanie kapitału społecznego			Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy	Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych		Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy		
		1.1 Rozwijanie zasobów ludzkich	1.2 Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej na terenie gminy	1.3 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej		2.1 Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy	3.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych, rozwój zrównoważonego rolnictwa	3.2 Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne tj. branży rolno-spożywczej oraz przetwórstwa	4.1 Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych i zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej	4.2 Wielofunkcyjny i zrównoważony rozwój spójny z trendami społecznymi i ochroną środowiska naturalnego
1	Remont pomnika Konfederacji Tyszowieckiej w Tyszowcach									
2	Budowa ścieżki rowerowej łączącej Tyszowce i Cermno									
3	Przystosowanie piętra budynku szkoły w miejscowości Przewale na cele									

	mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu.									
4	Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Kazimierówka, Czermno, Wakijów, Zamłyń									
5	Budowa placu zabaw w miejscowości Kłątwy									
6	Poszerzenie działalności Tyszowieckiego Klubu Seniora									
7	Usługi opiekuńcze dla mieszkańców Gminy Tyszowce									
8	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Tyszowce oraz budowa sieci wodociągowej w miejscowości Podbór									

9	Przebudowa sieci drogowej w Gminie Tyszowce									
10	Modernizacja świetlic wiejskich na terenie Gminy Tyszowce									
11	Termomodernizacja budynku szkoły w Tyszowcach									
12	Budowa placu zabaw w Tyszowcach na terenie przedszkola z wyposażeniem									
13	Promocja kultury Gminy Tyszowce									
14	Zdobywam zawód - praktyczna nauka zawodu									
15	Projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych									
16	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy pomniku z Powstania Styczniowego									
17	Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie Tyszowce									
18	Program rozwojowy Zespołu Szkolno -									

	Przedszkolnego w Tyszowcach									
19	Przystosowanie części budynku szkoły w miejscowości Czartowczyk na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu.									
20	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Sobolu									
21	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na skwerku w Tyszowcach									
22	Wykonanie drogowskazów z numeracją domów zlokalizowanych na terenie Gminy Tyszowce									
23	Wymiana opraw oświetleniowych na terenie Gminy Tyszowce									
24	Przystosowanie piętra budynku po dawnym ośrodku zdrowia w Perespie na cele									

	mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu									
25	Remont budynku zlokalizowanego przy ul. Czarnieckiego w Tyszowcach i dostosowanie go na cele kulturalno - społeczne									

Źródło: opracowanie własne

8.8 MECHANIZMY INTEGRACJI

Integrowanie działań zidentyfikowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 – 2030 jest istotnym elementem programu rewitalizacji, głównie z punktu widzenia osiągnięcia zamierzonych celów. Integrowanie poszczególnych przedsięwzięć polega na połączeniu m.in. działań koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych. Tym samym przedmiotowy rozdział stanowi uzupełnienie wykazanej komplementarności. Głównym źródłem zbudowania trzech autonomicznych poziomów integracji przedsięwzięć jest założenie, że każde z działań zwiększa swój własny potencjał czerpiąc z innych i zarazem zwiększa ich potencjał oddziałując na nie. Tym samym mechanizmy integracji wzmacniają sprzężenie zwrotne pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami.

Rysunek 2 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

1. Integracja na poziomie celów – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu uwzględnił będzie takie mechanizmy jak:

- a. konsultacje wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonego na jego podstawie obszaru rewitalizacji – etap ten rozpoczął mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu GPR,
- b. nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR – otwarty nabór przedsięwzięć przełożył się na stworzenie pola do weryfikacji przedsięwzięć z punktu widzenia ich oddziaływania na podobszary rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.

Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu – weryfikacji osiąganych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania GPR.

2. Integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR – mechanizm ten będzie realizowany poprzez:

- a. powołanie Komitetu Rewitalizacyjnego – podstawową funkcją Komitetu będzie ocenianie postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji,

- b. współpracę ze środowiskiem seniorów oraz młodzieży w zakresie działań rewitalizacyjnych podejmowanych dla osób starszych, młodzieży i dzieci,
- c. współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych,
- d. regularne spotkania z interesariuszami,
- e. dodatkowym narzędziem integracji jest kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

3. Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany poprzez: monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 13. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

9. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE

Kluczowa z punktu widzenia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest dywersyfikacja źródeł finansowania. Komplementarność źródeł finansowania sprawia, że realizacja zaplanowanych działań jest bardziej efektywna oraz zwiększa szanse na ich pełną realizację. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane przez podmioty z sektora publicznego, prywatnego czy pozarządowego. Wśród źródeł finansowania największe znaczenie mają środki własne budżetu gminy, środki budżetu państwa oraz fundusze europejskie. Planowany zakres przedsięwzięć, okres ich realizacji będą zależne w dużej mierze od możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł wsparcia. Łączna wartość planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach GPR zamyka się kwotą 30 885 000,00 zł. Szczegółowe zestawienie ram finansowych dla poszczególnych przedsięwzięć znajduje się w poniższej tabeli.

Za wdrażanie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych odpowiedzialny jest przede wszystkim Burmistrz Tyszowiec. Głównymi realizatorami projektów (głównie infrastrukturalnych) będzie Gmina Tyszowce. Nadzór nad realizacją GPR będzie pełnił wskazany pracownik merytoryczny, jednocześnie będzie koordynatorem rewitalizacji w Gminie Tyszowce.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Instytucje te odpowiedzialne będą nie tylko za konsultowanie, opiniowanie projektów i działań rewitalizacyjnych w ramach prac Komitetu Rewitalizacji, ale także będą uczestniczyły w realizacji poszczególnych przedsięwzięć na zasadach zlecenia zadań publicznych wg procedury przewidzianej w ustawie działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych.

Nie wyklucza się – na etapie realizacji konkretnych projektów – włączenia jako ich wykonawców także organizacji pozarządowych czy lokalnych liderów. Zwłaszcza prawdopodobne jest to na terenach wiejskich, gdzie mieszkańcy w dużej mierze sami organizują życie społeczne i kulturalne. Lokalne stowarzyszenia zajmujące się pielęgnowaniem tradycji przede wszystkim realizować mogą działania z tej sfery. Niewątpliwie jednak to gmina i jednostki publiczne będą liderami realizowanych projektów i przedsięwzięć, koordynując wszystkie związane z nimi działania.

Tabela 19 Indykatywne źródła finansowania

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Termin realizacji	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]
1	Remont pomnika Konfederacji Tyszowieckiej w Tyszowcach	Tyszowce	2025	pochodzące ze źródeł własnych i UE	50 000,00
2	Budowa ścieżki rowerowej łączącej Tyszowce i Cermno	Tyszowce, Cermno	2025-2027	pochodzące ze źródeł własnych i UE	900 000,00
3	Przystosowanie piętra budynku szkoły w miejscowości Przewale na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu	Przewale	2025-2027	pochodzące ze źródeł własnych i UE	8 000 000,00
4	Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Kazimierówka, Cermno, Wakijów, Zamłynie	Kazimierówka, Cermno, Wakijów, Zamłynie	2025-2027	pochodzące ze źródeł własnych i UE	240 000,00
5	Budowa placu zabaw w miejscowości Kłątwy	Kłątwy	2025-2026	pochodzące ze źródeł własnych i UE	60 000,00
6	Poszerzenie działalności Tyszowieckiego Klubu Seniora	Tyszowce ul. Kościelna 23	2024-2030	pochodzące ze źródeł własnych i krajowych	795 000,00
7	Usługi opiekuńcze dla mieszkańców Gminy Tyszowce	Gmina Tyszowce	2024-2030	pochodzące ze źródeł własnych	3 100 000,00
8	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Tyszowce oraz budowa sieci wodociągowej w miejscowości Podbór	Tyszowce, Podbór	2024-2025	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	3 520 000,00
9	Przebudowa sieci drogowej w Gminie Tyszowce	Gmina Tyszowce	2024-2025	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	1 250 000,00

10	Modernizacja świetlic wiejskich na terenie Gminy Tyszowce	Czartowczyk, Kłątwy, Wakijów, Czermno, Marysin, Podbór	2024-2025	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	3 490 000,00
11	Termomodernizacja budynku szkoły w Tyszowcach	Tyszowce	2024-2026	pochodzące ze źródeł własnych i UE	5 000 000,00
12	Budowa placu zabaw w Tyszowcach na terenie przedszkola z wyposażeniem	Tyszowce dz. 1474	2024-2025	pochodzące ze źródeł własnych i UE	960 000,00
13	Promocja kultury Gminy Tyszowce	Gmina Tyszowce	2025-2029	pochodzące ze źródeł własnych i UE	500 000,00
14	Zdobywam zawód - praktyczna nauka zawodu	Tyszowce	2028-2029	pochodzące ze źródeł własnych i UE	150 000,00
15	Projekty szkoleniowe (szkolenia i kursy) dla osób bezrobotnych	Tyszowce	2027-2028	pochodzące ze źródeł własnych i UE	100 000,00
16	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy pomniku z Powstania Styczniowego	Tyszowce dz. 664/6	2026	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	200 000,00
17	Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie Tyszowce	Czartowiec, Wakijów, Marysin, Kłątwy, Przewale, Soból, Mikulin, Czermno	2026-2028	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	1 600 000,00
18	Program rozwojowy Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Tyszowcach	Tyszowce ul. Kościelna 25	2026-2028	pochodzące ze źródeł własnych i UE	1 000 000,00
19	Przystosowanie części budynku szkoły w miejscowości Czartowczyk na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu	Czartowczyk	2025-2027	pochodzące ze źródeł własnych i UE	2 000 000,00
20	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Sobolu	Soból	2027-2028	pochodzące ze źródeł własnych,	1 000 000,00

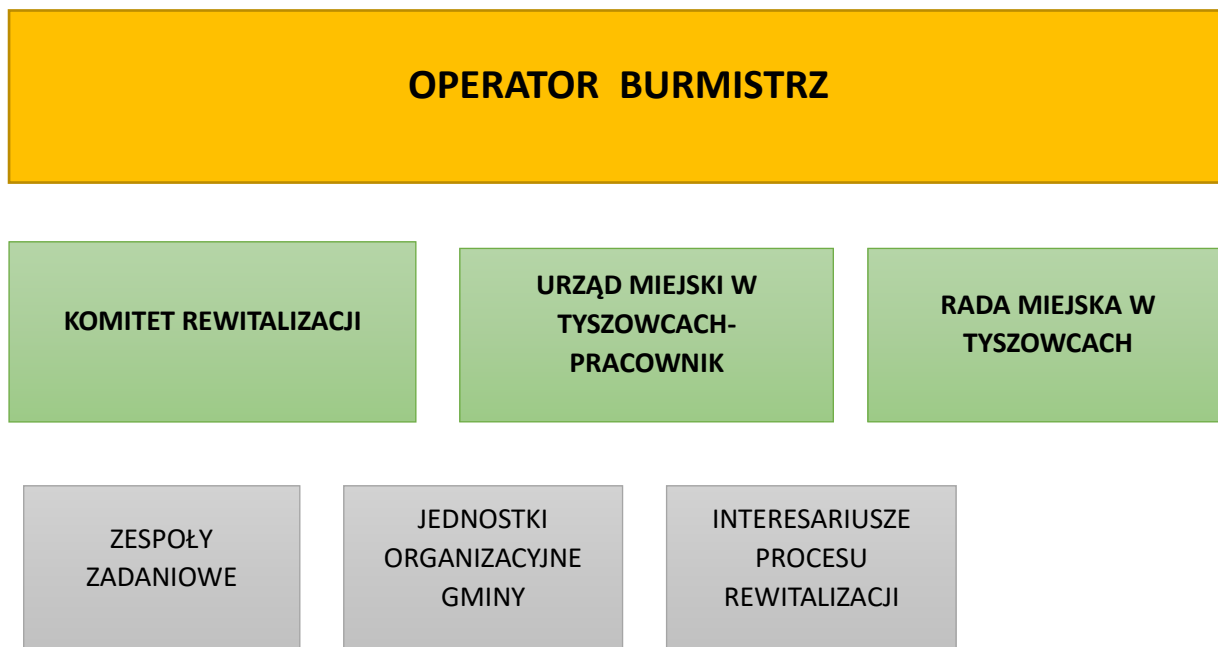
				krajowych i UE	
21	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na skwerku w Tyszowcach	Tyszowce	2026	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	600 000,00
22	Wykonanie drogowskazów z numeracją domów zlokalizowanych na terenie Gminy Tyszowce	Gmina Tyszowce	2026	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	100 000,00
23	Wymiana opraw oświetleniowych na terenie Gminy Tyszowce	Gmina Tyszowce	2024	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	733 400,00
24	Przystosowanie piętra budynku po dawnym ośrodku zdrowia w Perespie na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu	Perespa	2026	pochodzące ze źródeł własnych, UE	3 000 000,00
25	Remont budynku zlokalizowanego przy ul. Czarnieckiego w Tyszowcach i dostosowanie go na cele kulturalno - społeczne	Tyszowce	2026	pochodzące ze źródeł własnych, krajowych i UE	5 000 000,00

Źródło: opracowanie własne

10. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rewitalizacji zadaniem własnym gminy jest m.in. tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji. Głównymi stronami przy wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 (GPR) są Urząd Miejski w Tyszowcach na czele z Burmistrzem, Rada Miejska w Tyszowcach, Komitet Rewitalizacji oraz jednostki organizacyjne gminy. Organem mającym ustawowe umocowanie do zarządzania GPR jest Burmistrz Tyszowiec, będący Operatorem procesu rewitalizacji, który ustanawia pozostałe elementy organizacyjne struktury zarządzania wdrożeniem. Zarządzanie GPR będzie odbywać się w ramach istniejących struktur Urzędu Miejskiego w Tyszowcach - przez co nie przewiduje się dodatkowych kosztów na zarządzanie GPR. Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne gminy będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską w Tyszowcach. Wieloletnią Prognozą Finansową oraz poszczególnymi budżetami rocznymi. Spójność niniejszego programu z WPF zapewnić ma efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych w planie przedsięwzięć. Celem sprawnego zarządzania większymi zadaniami inwestycyjnymi, Burmistrz może powoływać zespoły zadaniowe, w skład których będą wchodzić przedstawiciele poszczególnych

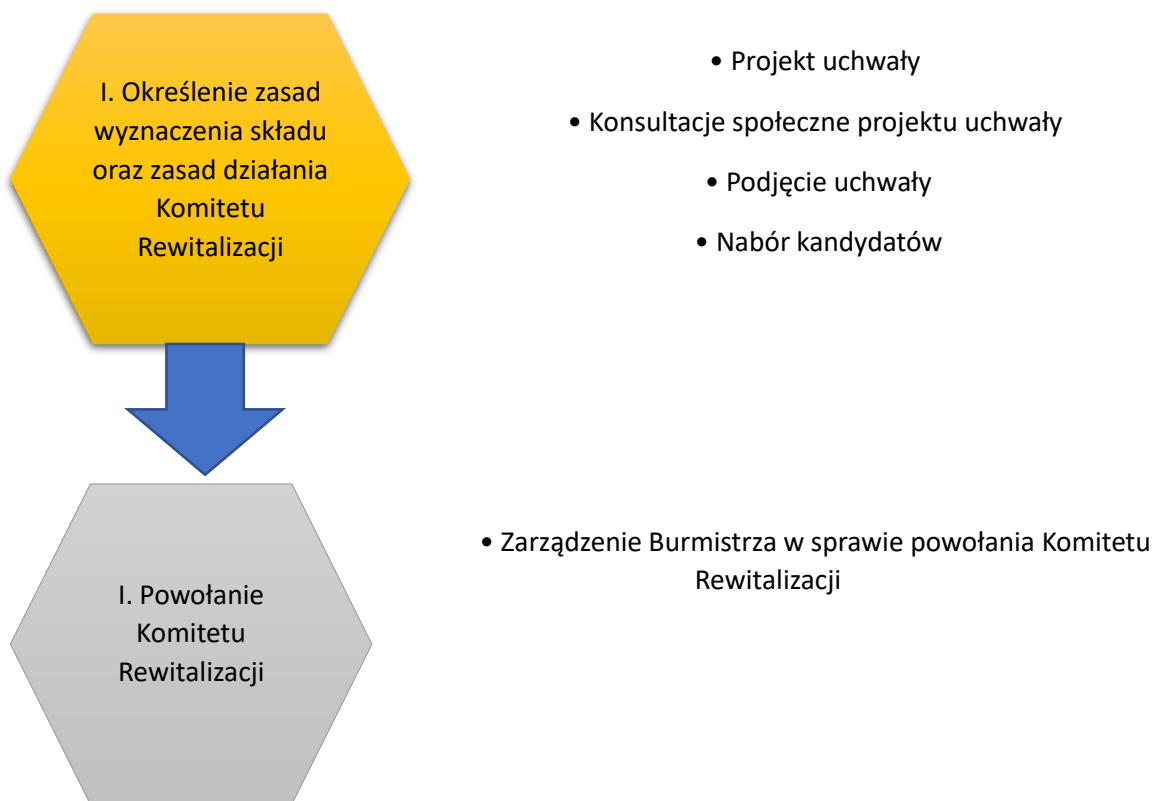
komórek odpowiedzialnych za częściowe funkcje zarządzania przedsięwzięciem. Ideą powołania ww. zespołów jest właściwe przygotowanie przedsięwzięcia od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją począwszy od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzania przepływem dofinansowania, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy.

Komitet Rewitalizacji

Rolą Komitetu Rewitalizacji jest doradztwo Burmistrzowi w zakresie dbałości o prawidłową realizację GPR oraz prowadzenie dialogu między interesariuszami procesu rewitalizacji a organami gminy. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa Rada Miejska w drodze uchwały, zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Podjęcie uchwały w tej sprawie będzie poprzedzone konsultacjami społecznymi.

Burmistrz Tyszowiec powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji licząc od dnia uchwalenia przez Radę Miejską w Tyszowcach zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

11. SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI

11.1 MONITORING

Monitoring procesu rewitalizacji stanowi procedurę systematycznego rejestrowania postępów procesu rewitalizacji na podstawie realizacji działań i powstawania produktów tych działań. Monitoring prowadzony w odniesieniu do realizowanych przedsięwzięć będzie polegał na pozyskiwaniu informacji na temat postępów z realizacji oraz kontroli założeń. Ponadto kontrolowane będą aspekty finansowe przedsięwzięć w kontekście zapewnienia trwałości osiągniętych rezultatów. W związku z powyższym, monitoring będzie polegał na utrzymywaniu stałego kontaktu z podmiotami realizującymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne, za co odpowiedzialny będzie Operator. Podstawą oceny realizacji GPR będą pozyskane dane ilościowe i jakościowe. Dla usystematyzowania uzyskiwanych informacji w cyklu rocznym, Operator wyśle do wszystkich zaangażowanych podmiotów prośbę o przesłanie informacji o postępach realizowanych prac. Uzyskane informacje będą zbierane i przetwarzane przez Operatora. Z jednej strony umożliwi to reagowanie na różne zdarzenia związane z wdrażaniem poszczególnych przedsięwzięć, z drugiej prezentację informacji podmiotom zaangażowanym w proces rewitalizacji, w szczególności Radzie Miejskiej oraz Komitetowi Rewitalizacyjnemu w zakresie postępu prowadzonych prac. Tak zaplanowany monitoring pozwoli na utrzymanie systematycznego kontaktu ze wszystkimi zaangażowanymi podmiotami, jednocześnie pozwalając na właściwe przygotowanie ewaluacji.

Podstawowym narzędziem do śledzenia postępów są wskaźniki monitorowania. Do monitorowania zmian stanu obszaru rewitalizacji będą wykorzystane te same wskaźniki ilościowe i jakościowe, które były podstawą delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Natomiast do monitorowania realizacji GPR zaprojektowano system wskaźników realizacji celów GPR (znajdujący się w dalszej części opracowania), w którym zaproponowano wskaźniki mierzące konkretne efekty podejmowanych działań w ramach realizacji zapisów dokumentu (poziom bazowy wskaźników wynosi zero).

11.2 EWALUACJA

Ewaluacja okresowa GPR będzie realizowana w cyklach trzyletnich. Obejmować będzie całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, w tym pośrednią ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom. Poniżej zaprezentowano strukturę uprawnień i odpowiedzialności w ramach ewaluacji.

Tabela 20 Organizacja procesu ewaluacji

Stanowisko	Uprawnienie	Odpowiedzialność
Burmistrz	Wskazanie terminów i sposobów wykonania zadań, zatwierdzenie raportu z ewaluacji okresowej	Za zrealizowanie zadań przewidzianych na dany rok budżetowy, terminowe przekazanie raportu z ewaluacji okresowej Komitetowi Rewitalizacyjnemu i Radzie Miejskiej
Komitet Rewitalizacyjny	Opiniowanie raportu z ewaluacji okresowej	Formułowanie zaleceń i opinii dotyczących wdrażania GPR
Zastępca Burmistrza	Sprawdzenie raportu	Rzetelność raportu, terminowe przekazanie raportu do zatwierdzenia Burmistrzowi Gminy i do opiniowania Komitetowi Rewitalizacyjnemu
Stanowisko ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy	1. Sprawdzenie poprawności wypełnienia kart, sporządzenie raportu zbiorczego z realizacji zadań ujętych w GPR 2. Przeprowadzenie ankietyzacji podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne) zaangażowanych we wdrażanie GPR	Skompletowanie kart zadań, skompletowanie ankiet, przygotowanie raportu zbiorczego na podstawie informacji zawartych w kartach zadań, weryfikacja wskaźników realizacji GPR
Stanowisko ds. budownictwa i planowania przestrzennego Stanowisko ds. drogownictwa Stanowisko ds. oświaty i kultury	Realizacja zadań ujętych w GPR, sporządzenie sprawozdania z realizacji tych zadań i przygotowanie ankiety ewaluacyjnej	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie kart zadań i ankiety do Stanowiska ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy
Podmioty prywatne i publicznie (inne niż jednostki gminne)	Realizacja zadań ujętych w GPR, wypełnienie ankiet dostarczonych przez pracownika Stanowiska ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie ankiet do Stanowiska ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne

W ramach ewaluacji okresowej przeprowadzane będą następujące czynności:

1. Pracownik merytoryczny na Stanowisku ds. budownictwa i planowania przestrzennego, Stanowisku ds. drogownictwa, Stanowisku ds. oświaty i kultury odpowiedzialny za realizację

danego zadania zapisanego w GPR, sporządza sprawozdanie z realizacji w formie karty zadań i ankiety ewaluacyjnej tego zadania, uwzględniające w szczególności poziom osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.

2. Wypełnioną kartę zadania i ankietę ewaluacyjną za ubiegły rok pracownik merytoryczny lub przekazuje do Stanowiska ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy.
3. Pracownik na Stanowisku ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy przeprowadza badanie przy pomocy ankiety ewaluacyjnej wśród podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne). Badanie służy ocenie poziomu osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.
4. Pracownik na Stanowisku ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy sprawdza wypełnione karty zadań i ankiety ewaluacyjne pod względem kompletności informacji i w przypadku stwierdzenia uchybień, odsyła ją do właściwego pracownika merytorycznego w celu naniesienia poprawek. Poprawnie wypełnione ankiety ewaluacyjne zostają skompletowane i poddane analizie.
5. Pracownik na Stanowisku ds. funduszy pomocowych, promocji i rozwoju gminy na podstawie informacji zawartych w kartach zadań i ankietach ewaluacyjnych przygotowuje zbiorczy raport, który przekazuje za pośrednictwem Zastępcy Burmistrza Burmistrzowi Gminy Tyszowce.
6. Burmistrz Tyszowiec zatwierdza raport i przekazuje go Komitetowi Rewitalizacyjnemu. Raport będzie stanowił podstawę sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania GPR.
7. Komitet Rewitalizacyjny opiniuje raport i przekazuje swoje uwagi i zalecenie Burmistrzowi Tyszowiec.
8. Burmistrz Tyszowiec po uzyskaniu opinii Komitetu Rewitalizacyjnego przekazuje go niezwłocznie Radzie Miejskiej w Tyszowcach.

11.3 AKTUALIZACJA GPR

W każdej gminie zachodzą dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, które mogą wywołać konieczność modyfikacji GPR. Modyfikacja oraz aktualizacja programu rewitalizacji może być brana pod uwagę również w przypadku pojawienia się problemów z niską efektywnością w realizacji przedsięwzięć na etapie monitorowania. Jednak przed wprowadzaniem zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych w dokumencie, należy przedstawić ich uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 okaże się konieczna w przypadku nieosiągnięcia zakładanych wskaźników lub braku terminowości realizacji działań.

Zgodnie z zapisami ewaluacji, GPR podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na 3 lata. Ocena ta dokonywana jest przez Burmistrza Tyszowiec, a następnie zostaje przekazana do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszona w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 wymaga zmiany, Burmistrz Tyszowiec musi wystąpić do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku powinna być dołączona ocena aktualności i stopnia realizacji. Jeśli w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, stwierdzi się nieosiągnięcie celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Miejska uchyla uchwałę w sprawie przyjęcia GPR w całości lub częściowo. Dokonuje tego z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 powinna zawierać uzasadnienie przeprowadzonych korekt oraz opis zmian i ich wpływ na dalszą realizację programu. Zmiana programu następuje w trybie, w jakim był on uchwalony – jeśli wprowadzone zmiany dotyczą modyfikacji w podstawowych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych lub dotyczą ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, obowiązkowe są konsultacje, uzyskanie opinii, przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

11.4 HARMONOGRAM REALIZACJI

W poniższej tabeli zaprezentowano ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 – 2030.

Tabela 21 Harmonogram realizacji GPR

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 – 2030	2025r.
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacyjny	2025r.
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Tyszowce	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacyjnego	Od 2025 do 2030 (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	Od 2024 do 2030
Monitoring	Od 2025 r. do 2030 r. (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja okresowa	Od 2025 r. do 2030 r. (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2025 do 2030

Źródło: opracowanie własne

11.5 KOSZTY ZARZĄDZANIA

Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników urzędu miejskiego w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu. Komitet Rewitalizacyjny powołany przez Burmistrza Tyszowiec jako ciało doradcze, funkcjonować będzie w oparciu o przedstawicieli Urzędu Miejskiego i gminnych jednostek organizacyjnych, jak również wyłonionych przedstawicieli podmiotów publicznych i prywatnych oraz mieszkańców. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacyjnego będzie miała charakter społeczny, nieodpłatny.

11.6 WSKAŹNIKI REALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 wymaga usystematyzowanego monitoringu i jednym z podstawowych narzędzi służących do śledzenia postępu realizacji GPR są wskaźniki realizacji. Dostarczają one informacji dotyczących efektów realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w dokumencie. Podkreślić należy, iż wybór wskaźników skupiony jest na ocenie osiągnięcia poszczególnych celów rewitalizacji wskazanych w części planistycznej, a nie produktów poszczególnych przedsięwzięć. Wynika to z postrzegania interwencji w ramach rewitalizacji jako procesu całościowego, który nie jest prostą sumą realizowanych przedsięwzięć, a ma na celu osiągnięcie zmiany na terenie obszaru poddanego rewitalizacji.

Tabela 22 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji

Cel	Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa wskaźnika
Cel strategiczny 1: Rozwijanie kapitału społecznego				
	Liczba osób pobierających świadczenia z powodu ubóstwa ogółem	44,7%	MOPS	spadek
	Liczba osób korzystająca z pomocy udzielanej w postaci pracy socjalnej	365	MOPS	spadek
	Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,15	MOPS	spadek
Cel strategiczny 2: Innowacyjny rozwój gospodarczy wykorzystujący endogeniczne potencjały gminy Cel strategiczny 3: Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych				
	Liczba zagospodarowanych przestrzeni publicznych w ramach GPR	0	Urząd Miejski w Tyszowcach	6
	Liczba zrewaloryzowanych budynków na obszarze rewitalizacji	0	Urząd Miejski w Tyszowcach	3
Cel strategiczny 4: Zrównoważony i zintegrowany rozwój infrastruktury uwzględniający zasady ładu przestrzennego oraz kapitał ekologiczny gminy				
	Ilość wyrobów azbestowych usuniętych [Mg/km ²]	44,82	Urząd Miejski w Tyszowcach	spadek
	Dostęp do sieci kanalizacyjnej	58,7	Urząd Miejski w Tyszowcach	wzrost

Źródło: opracowanie własne

12. USPOŁECZNIE NIE DOKUMENTU I PROCES PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

USPOŁECZNIE NIE OPRACOWANIA GPR

Proces partycypacji społecznej podczas opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 był zorganizowany wieloetapowo.

Pierwszym etapem, włączającym społeczność lokalną w przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 było przeprowadzanie konsultacji w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Tyszowce. Konsultacje społeczne zostały ogłoszone na podstawie art. 5a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.), art. 6 ust. 2 oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2020 r., poz. 802. z późn. zm.) Zasady, tryb i termin przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Tyszowce określa ogłoszenie Burmistrza Tyszowiec z dnia 20 stycznia 2023 r. (Obwieszczenie Burmistrza Tyszowiec z dnia 20.01.2023 r.) Powiadomienie o rozpoczęciu konsultacji społecznych zostało upublicznione w dniu 20 stycznia 2023 r. na stronie internetowej gminy, na tablicy ogłoszeń w UM w Tyszowcach oraz w Biuletynie Informacji Publicznej

(https://umtyszowce.bip.lubelskie.pl/index.php?id=71&action=details&document_id=1839313).

Konsultacje społeczne prowadzone były od dnia 27.01.2023 r. do dnia 25.02.2023 r. w następujących formach:

- za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres mailowy: tyszowce@tyszowce.pl;
- w formie pisemnej poprzez wypełniony formularz, który należy przesłać na adres Urzędu Miejski w Tyszowcach, ul. 3 Maja 8, 22-630 Tyszowce;
- ustnie podczas spotkania konsultacyjnego, które odbyło się dnia 01 lutego 2023r. r. o godz. 10.00 w siedzibie Urzędu Miejskiego w Tyszowcach.

W dniu 01.02.2023 r. w godzinach 10.00- 12.00 w budynku Urzędu Miejskiego w Tyszowcach odbyło się spotkanie konsultacyjne. Uczestnicy spotkania nie wnieśli żadnych uwag do przedstawionych treści oraz projektu uchwały. W spotkaniu uczestniczyło 17 osób, które reprezentowały społeczność gminy (sołtysi, pracownicy urzędów publicznych, przedstawiciele Kół Gospodyń Wiejskich, przedsiębiorca, przedstawiciele placówek oświatowych). Ponadto przez cały okres konsultacji nie zgłoszono uwag do projektu przedmiotowej uchwały w formie papierowej i elektronicznej za pomocą udostępnionego formularza uwag. W ramach prowadzonej ankiety na temat zaproponowanego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Tyszowce nie wpłynęła żadna ankieta.

Następnym krokiem była publikacja Obwieszczenia Burmistrza Tyszowiec o podjęciu przez Radę Miejską w Tyszowcach w dniu 28.07.2023 r. Uchwały Nr XLVI/339/2023 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030.

Dodatkowo w terminie 24.08.2023 r. – 29.09.2023 r. prowadzony był nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030.

Sposób zgłaszania propozycji:

- ✓ drogą elektroniczną przez wypełnienie formularza dostępnego na stronie internetowej lub w formie papierowej. Wersja papierowa formularza do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych dostępna była w Urzędzie Miejskim w Tyszowcach.
- ✓ wypełnione formularze papierowe oraz elektronicznie należało przekazać w terminie od 24.08.2025 do 29.09.2025 r.

Nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwala mieszkańcom w sposób rzeczywisty wpływać na działania, jakie podjęte zostaną w gminie Tyszowce w kolejnych latach. Zorganizowano także spotkanie konsultacyjne z mieszkańcami Gminy Tyszowce w formie warsztatów, które odbyło się w Urzędzie Miejskim w Tyszowcach ul. 3 Maja 8, w dniu 31 sierpnia 2023r. o godzinie 10.00. W spotkaniu uczestniczyły 43 osoby. Osoby biorące udział w spotkaniu reprezentowały różne grupy interesariuszy- mieszkańców obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego (rolnicy, przedstawiciele instytucji samorządowych, pracownicy oświaty, przedsiębiorcy, koła gospodyń wiejskich, sołtysi oraz radni gminni). Na spotkaniu można było złożyć karty przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Nabór prowadzony był zarówno drogą elektroniczną jak i interesariusze mogli złożyć przedsięwzięcia w formie papierowej. W wyniku naboru, po korektach i konsultacjach z autorami przedsięwzięć finalnie na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych znalazło się 19 propozycji projektowych. W trakcie naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych była mieszkańcom gminy udostępniona ankieta, w której mieli określić największe problemy i potrzeby.

Wszystkie zastosowane formy partycypacyjnego sposobu wypracowania projektu GPR posłużyły:

- inicjowaniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu gminnego programu rewitalizacji;
- zapewnieniu w czasie przygotowania i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez mieszkańców;

– zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji.

USPOŁECZNIE NIE WDRAŻANIA GPR

Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania Programu odpowiedzialny będzie Zespół ds. Rewitalizacji. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji. Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpi również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego prowadzone będą konsultacje społeczne.

Podstawowym celem działań związanych z uspołecznieniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów i interesariuszy. Proces partycypacji społeczności lokalnej w realizacji GPR odbywać się będzie:

- pośrednio – poprzez informowanie z wykorzystaniem strony internetowej gminy, publikacje promocyjne i informacyjne oraz lokalną prasę,
- bezpośrednio – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi, dopuszczalna formuła zdalna.

Interesariuszami procesu rewitalizacji, w stosunku do których prowadzona będzie polityka komunikacji i informacji będą: mieszkańcy gminy, mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

W ramach rozpowszechniania informacji o Gminnym Programie Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030,
- publikowanie informacji na stronie internetowej Urzędu o nowo realizowanych zadaniach w ramach GPR,
- współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.
- Uspołecznienie wdrażania GPR będzie również realizowane z wykorzystaniem i wspieraniem rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi poprzez: przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji, opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, prowadzonego procesu rewitalizacji oraz możliwości zgłaszania nowych potrzeb rewitalizacyjnych wynikających ze zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej,
- powołanie Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji, Komitet stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy (NGO, przedsiębiorców, lokalnych liderów, mieszkańców) z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji; będzie on również pełnił funkcję opiniodawco
- doradcą Burmistrza Gminy Tyszowce,
- organizację co najmniej jednego w roku otwartego spotkania konsultacyjnego (dopuszczalna formuła zdalna), w trakcie, którego mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych będą mogli uzyskać informacje na temat aktualnego zaawansowania prac nad wdrożeniem procesu rewitalizacji oraz zgłosić uwagi dot. prowadzonych prac,

- włączenie organizacji pozarządowych poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych na obszarze rewitalizacji w ramach organizacji otwartych konkursów ofert oraz tzw. małych grantów.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone, dostosowane do panujących rozporządzeń.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych przestrzeni i ich wyposażenia, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań. Jako przykład można podać zaprojektowanie poszerzenie działalności Tyszowieckiego Klubu Seniora- po przystąpieniu do realizacji projektu stowarzyszenia i seniorzy zostaną zaangażowane w projektowanie, aby stworzyć miejsce odpowiadające im potrzebom, co pozwoli na efektywne wykorzystanie środków. Szczególnym przejawem partycypacji społecznej podczas wdrażania Programu będzie również realizacja projektów dotyczących zagospodarowania przestrzeni publicznych, promocji gminy. Te projekty mają na celu zwiększenie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji i wypracowywanie koncepcji zagospodarowania terenu i obiektów we własnym zakresie, co pozwoli na stworzenie przestrzeni odpowiadających na konkretne potrzeby danej wspólnoty. Takie działania wpłyną również na zwiększenia poczucia współodpowiedzialności, przynależności do miejsca zamieszkania i dbania o wspólną przestrzeń oraz zintegrują społeczność sąsiedzką bez względu na wiek czy status społeczny.

13. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.7.2001, str. 30-37), Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353.) oraz Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.) ustawa ta dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

14. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWAŁACH

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w uchwałach obowiązujących w gminie Tyszowce.

15. ZMIANY W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

15.1 SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

15.2 NIEZBĘDNE ZMIANY W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tyszowce (Uchwała nr XIX/221/2021 Rady Miejskiej w Tyszowcach z dnia 29.11.2021r.).

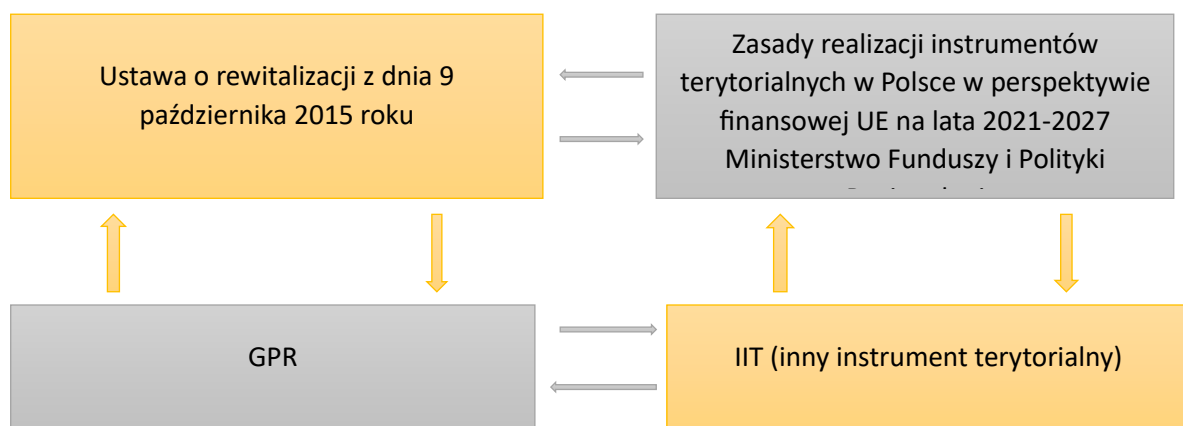
15.3 NIEZBĘDNE ZMIANY W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023 - 2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Tyszowce.

16. GPR jako strategia IIT

Zgodnie z zapisami „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027” gminne programy rewitalizacji pełnią funkcję strategii IIT w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności. Poniżej przedstawiony został schemat blokowy, obrazujący powiązania pomiędzy GPR, a strategią IIT jako szczególnym narzędziem umożliwiającym pozyskiwanie środków z Funduszy Europejskich.

Schemat powiązań GPR z IIT

Elementy obowiązkowe:

- szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji
- opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji
- cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań
- listę planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- zaangażowanie (partycypacja) interesariuszy zarówno w proces sporządzania GPR jak i wdrażania jego założeń (art. 5.1 ustawy o rewitalizacji)

Elementy obowiązkowe:

- synteza diagnozy obszaru realizacji instrumentu
- cele, jakie mają być zrealizowane w ramach instrumentu
- lista projektów realizujących cele
- opis procesu zaangażowania partnerów społeczno - gospodarczych (art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 w powiązaniu z art. 8)

Źródło: opracowano na podstawie ustawy o rewitalizacji oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce

Według regulacji wykonawczych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tyszowce na lata 2023-2030 stanowi strategię IIT, ponieważ w dokumencie uwzględniono obowiązkowe elementy strategii IIT takie jak:

Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji

Element obowiązkowy strategii IIT	Rozdział GPR
synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;	3 i 4
lista projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;	7
cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu;	6
opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem planu działań IIT.	12

Źródło: opracowanie własne

Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych jest obowiązkowym elementem strategii IIT, który koresponduje z obligatoryjnymi przepisami ustawy o rewitalizacji dotyczącymi uspołecznienia procesu tworzenia i wdrażania gminnego programu rewitalizacji. Katalog interesariuszy rewitalizacji definiuje ustawa o rewitalizacji. Wskazuje ona również obligatoryjne formy zaangażowania społeczności lokalnej w proces tworzenia i wdrażania GPR, a także określa katalog podmiotów uprawnionych do tworzenia komitetu rewitalizacji oraz udziału w procesie opiniowania GPR.

Oprócz standardowych technik partycypacyjnych, takich jak konsultacje społeczne, spotkania warsztatowe, zbieranie uwag w postaci papierowej, ustnej i elektronicznej, w zakresie procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych przeprowadzono również procedurę opiniowania GPR. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji (Dz. U. 2021 poz. 485 z późn. zm.) projekt dokumentu skierowano do następujących podmiotów:

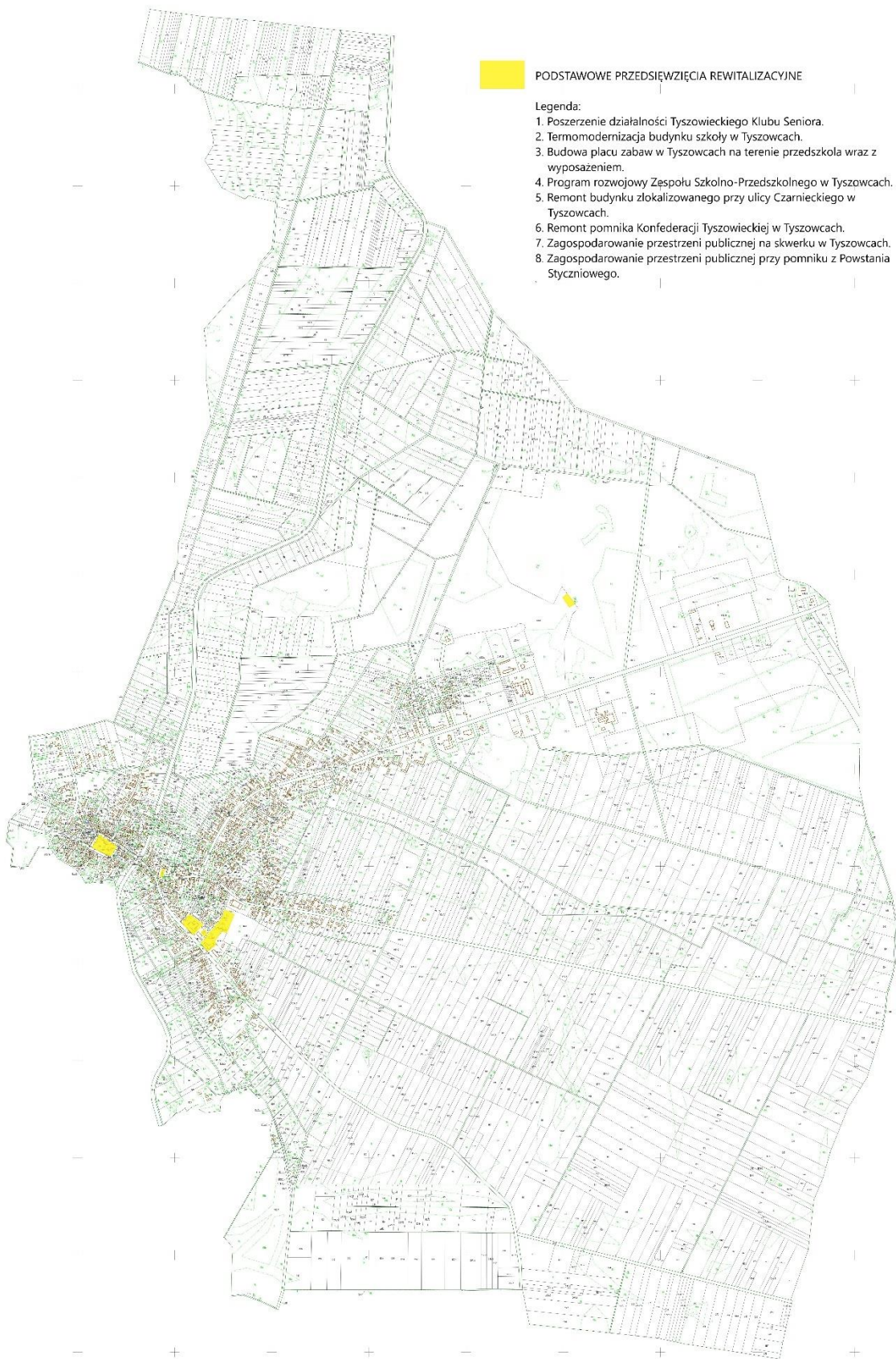
- zarządu właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu;
- zarządu właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa;
- właściwego wojewody – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
- właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności;
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego;
- właściwej gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej;
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych;
- Komitetu Rewitalizacji;

– Krajowego Zasobu Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1054) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

W proces przygotowania GPR włączono władze lokalne i miejskie oraz instytucje publiczne, partnerów społecznych i gospodarczych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie na podstawie art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, w powiązaniu z art. 8. Wskazane powyżej podmioty miały 21 dni na wyrażenie swojej opinii z uwzględnieniem zasady milczącej zgody. Raport z procesu opiniowania zostanie opublikowany na stronie www.tyszowce.pl oraz w biuletynie informacji publicznej.

17. ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY PRZEDSTAWIAJĄCY PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNICH OBSZARU REWITALIZACJI

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:

1. Poszerzenie działalności Tysowieckiego Klubu Seniora.
2. Termomodernizacja budynku szkoły w Tysowcach.
3. Budowa placu zabaw w Tysowcach na terenie przedszkola wraz z wyposażeniem.
4. Program rozwojowy Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Tysowcach.
5. Remont budynku zlokalizowanego przy ulicy Czarnieckiego w Tysowcach.
6. Remont pomnika Konfederacji Tysowieckiej w Tysowcach.
7. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na skwerku w Tysowcach.
8. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy pomniku z Powstania Styczniowego.

MAPA EWIDENCYJNA
 1:200000
 Skala 1:5000

ZMIENIENIE NR: GK-0542/01-2025
 Identyfikator ewidencyjny 26603 - P.0618.2001.283
 Data wykonania kopii: 27.07.2025 r.

Urząd Gminy Tysowce
 17-040 Tysowce
 ul. Wolności 10
 17-040 Tysowce

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:

1. Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Kazimierówka, Czermno, Wakijów, Zamłyńnie.

MAPA EWIDENCYJNA
 Jednostka ewidencyjna: Tyszwice
 Obszar ewidencyjny: Kazimierówka
 Skala 1:5000

ZAMÓWIENIE NR: GK.6642.66.2025
 Identyfikator ewidencyjny zasobu: P.0618.2019.537
 Data wykonania kopii: 14.01.2025 r.

Stacja i wyposażenie
 wsi i osiedli
 Systemy NaviStar
 Działania z zakresu
 Zarządzania
 Data: 2025.01.14 14:30:26 CEST

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:

1. Budowa placu zabaw w miejscowości Kłątwy.
2. Modernizacja świetlic wiejskich na terenie gminy Tyszwice.
3. Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie Tyszwice.

MAPA EWIDENCYJNA
 Jednostka ewidencyjna: Tyszwice
 Obszar ewidencyjny: Kłątwy
 Skala 1:5000

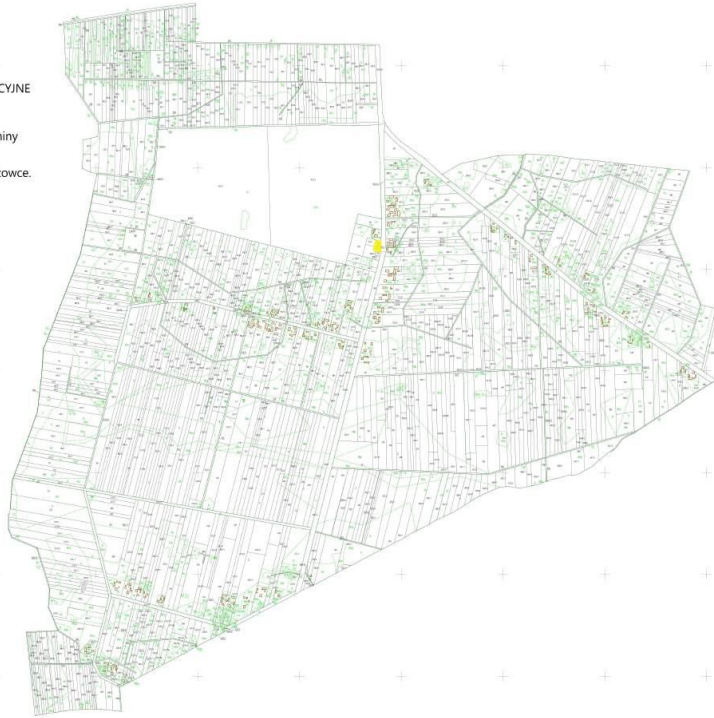
ZAMÓWIENIE NR: GK.6642.66.2025
 Identyfikator ewidencyjny zasobu: P.0618.2019.513
 Data wykonania kopii: 14.01.2025 r.

Stacja i wyposażenie
 wsi i osiedli
 Systemy NaviStar
 Działania z zakresu
 Zarządzania
 Data: 2025.01.14 14:30:26 CEST

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:

1. Modernizacja świetlic wiejskich na terenie gminy Tyszowce.
2. Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie Tyszowce.

MAPA EWIDENCYJNA
Jednostka ewidencyjna: Tyszowce
Część ewidencyjna: Marszałki
Skala 1:5000

ZAMÓWIENIE NR: GK.6642.06.2025
Identyfikator ewidencyjny zamkodu: P.0618.2019.590
Data wykonania kopii: 15.01.2025 r.

WYKONANIE PRAC
PROJEKTOWYCH
I WYKONAWCZYCH
W ZAKRESIE
PRAC
PROJEKTOWYCH
I WYKONAWCZYCH
W ZAKRESIE
PRAC
PROJEKTOWYCH
I WYKONAWCZYCH

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:

1. Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie Tyszowce.

MAPA EWIDENCYJNA
Jednostka ewidencyjna: Tyszowce
Część ewidencyjna: Marszałki
Skala 1:5000

ZAMÓWIENIE NR: GK.6642.06.2025
Identyfikator ewidencyjny zamkodu: P.0618.2019.590
Data wykonania kopii: 15.01.2025 r.

WYKONANIE PRAC
PROJEKTOWYCH
I WYKONAWCZYCH
W ZAKRESIE
PRAC
PROJEKTOWYCH
I WYKONAWCZYCH
W ZAKRESIE
PRAC
PROJEKTOWYCH
I WYKONAWCZYCH

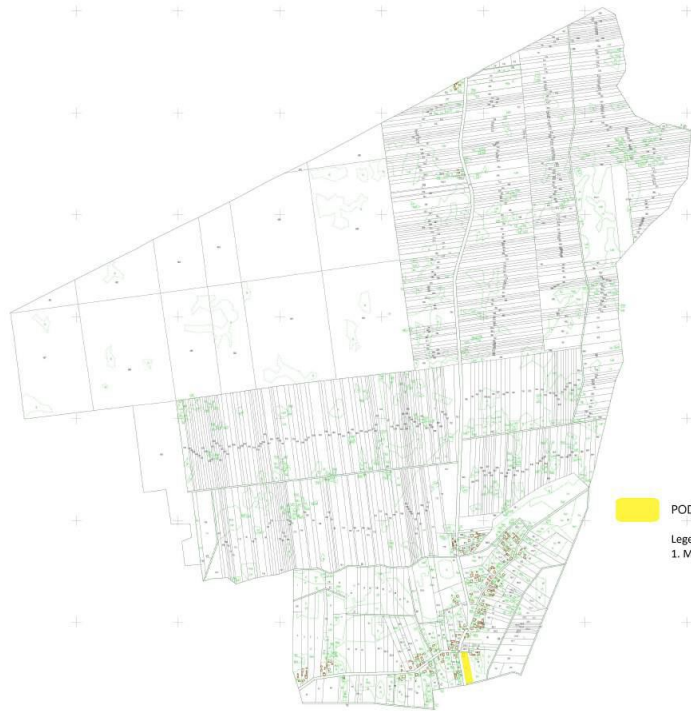
PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:
 1. Przystosowanie piętra budynku po dawnym ośrodku zdrowia w Perespie na cele mieszkalnictwa społecznego, wraz z jego wyposażeniem oraz zagospodarowaniem terenu.

MAPA EWIDENCYJNA
 Jednostka ewidencyjna: Tyszyce
 Data ewidencji: Publicz.
 Skala: 1:5000

ZAMÓWIENIE NR: GK.6642.06.2025
 Identyfikator ewidencyjny: 2466001
 P.0618.2019.555
 Data wykonania kopii: 16.01.2025 r.

Województwo Lubelskie
 Powiat Tyszycki
 Gmina Tyszyce

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:
 1. Modernizacja świetlic wiejskich na terenie gminy Tyszyce.

MAPA EWIDENCYJNA
 Jednostka ewidencyjna: Tyszyce
 Data ewidencji: Publicz.
 Skala: 1:5000

ZAMÓWIENIE NR: GK.6642.06.2025
 Identyfikator ewidencyjny: 2466001
 P.0618.2019.555
 Data wykonania kopii: 16.01.2025 r.

Województwo Lubelskie
 Powiat Tyszycki
 Gmina Tyszyce

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:

1. Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Kazimierówka, Czerarno, Wakijów, Zamłyńce.
2. Modernizacja świetlic wiejskich na terenie gminy Tyszowce.
3. Wyposażenie świetlic wiejskich w gminie Tyszowce.

MAPA EWIDENCYJNA	ZAMÓWIENIE NR. OK.0642-09.2025	
Adres: ul. Wolności 10, Tyszowce	Wzrost: 1:5000	
Clas: ewidencja: 0642	P.0618.2019.540	
Skala 1:5000	Clas: wyrysowana: 18.07.2025	

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Legenda:

1. Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Kazimierówka Czermno, Wakijów, Zamfynie.

MAPA EWIDENCYJNA
Jednostka ewidencyjna: Tytusówce
Osiątek ewidencyjny: Zamfynie
Skala 1:5000

ZAMÓWIENIE NR: GK-6942.68.2025
Identyfikator ewidencyjny zasobu: P_0618.2019.561
Data wykonania kopii: 17.01.2025 r.

STOWISZA TOWARZYSTWA
w Tytusówce
ul. Wolności 14A
44-100 Tytusówce
Krajowa Izba Gospodarcza
Siedziba: Tytusówce
NIP: 780-000-0000
REGON: 141274187
Data: 2025.01.17 14:27:43 ET

Spis rysunków, tabel i wykresów

Rysunki

1 Gmina Tyszowce

2 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych

Tabele

Tabela 1 Dane dotyczące jednostek strukturalnych Gminy Tyszowce (dane za 2021r.)

Tabela 2 Imprezy organizowane przez Ośrodki Kultury, kluby, świetlice

Tabela 3 Liczba podmiotów gospodarczych działających i wyrejestrowanych W Gminie Tyszowce

Tabela 4 Poziom aktywności gospodarczej

Tabela 5 Ilość wyrobów azbestowych niezbędna do usunięcia w przeliczeniu na 1 km²

Tabela 6 Dobór wskaźników delimitacyjnych

Tabela 7 Poziom bezrobocia

Tabela 8 Wybory do rady Gminy Tyszowce w 2018 roku

Tabela 9 Liczba podmiotów gospodarczych działających i wyrejestrowanych W Gminie Tyszowce

Tabela 10 Ilość wyrobów azbestowych niezbędna do usunięcia w przeliczeniu na 1 km²

Tabela 21 Występowanie zdegradowanych obszarów i budynków w przestrzeni publicznej na terenie Gminy Tyszowce

Tabela 12 Stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną sołectw gminy Tyszowce

Tabela 13 Analiza wskaźnikowa

Tabela 14 Problemy społeczne – Tyszowce

Tabela 15 Kryzys w sferach pozaspołecznych- Tyszowce

Tabela 16 Wymagania w zakresie zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Tabela 17 Zrealizowane projekty komplementarne wobec przedsięwzięć zaproponowanych w GPR

Tabela 18 Komplementarność przedsięwzięć z celami strategicznymi i kierunków działań GPR

Tabela 19 Indykatywne źródła finansowania

Tabela 20 Organizacja procesu ewaluacji

Tabela 21 Harmonogram realizacji GPR

Tabela 22 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji

Wykresy

Wykres 1. Ludność wg. ekonomicznych grup wieku

Wykres 2. Stan ludności

Wykres 3. Saldo liczby ludności gminy wg miejscowości w latach 2015 i 2021

Wykres 3. Saldo liczby ludności gminy wg miejscowości w latach 2015 i 2021

Wykres 4. Przyrost naturalny w wybranych latach w gminie Tyszowce

Wykres 5. Migracje ludności w gminie Tyszowce w wybranych latach

Wykres 6. Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Tyszowce w latach 2012-2021

Wykres 7. Biblioteki publiczne

Wykres 8. Główne przyczyny przyznania pomocy- liczba rodzin (2021r.)

Wykres 9. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku – ogółem (w tys. zł)

Wykres 10. Bezrobocie w gminie Tyszowce

Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%)

Wykres 12. Pracujący na 1000 ludności (osoby)

Wykres 13. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w gminie Tyszowce w latach 2015 – 2021

Wykres 14. Podmioty wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 (2022r.)

Wykres 15. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca (kg)

Wykres 16. Dochody własne – wybrane źródła (2021r.) z zł

Wykres 17. Źródła dochodów w mln zł (2021r.)

Wykres 18. Główne wydatki wg Działów Klasyfikacji Budżetowej w mln zł (2021r.)

Wykres 19. Problemy w obszarze rewitalizacji w sferze technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej

Wykres 20. Zmiana struktury wieku ludności gminy Tyszowce w wybranych latach

Wykres 21. Struktura wieku ludności gminy wg miejscowości w 2021 roku (w %)

Wykres 22. Przyrost naturalny w wybranych latach w gminie Tyszowce

Wykres 23. Migracje ludności w gminie Tyszowce w wybranych latach

Wykres 24. Bezrobocie w gminie Tyszowce

Wykres 25. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON w gminie Tyszowce w latach 2015 – 2021

Wykres 26. Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Tyszowce w latach 2016-2021